

Szolgaszárs

2001. első negyedév

X. évfolyam

1. szám

A TARTALOMBÓL:

- ♦ Az ébredés eszközei
- ♦ Kálvin János, a reformátor
- ♦ Jubileumi év
- ♦ Fiatal felnőttek lelkipozozása
- ♦ Négy férfi, három korszak, két átmenet
- ♦ A mennoniták nyomában
- ♦ A keresztyénség és a keleti vallások
- ♦ A teremtes kínai nyelven

*A víz,
amely felett Isten Lelke lebegett*

Lásd részletesebben a 57. oldalon

TARTALOMJEGYZÉK

HIRDESD AZ IGÉT!

A lelki ébredés eszközei	1
Kálvin János	4

BIBLIATANULMÁNY

Vadnai Zoltán: Tanítványok a Márk evangéliumában	12
Karasszon István: Jubileumi év az Ószövetségben	16

SZOLGÁLAT ÚTJÁN

Nemeshegyi Zoltán: 5. A fiatal felnőttek lelkigondozásának esélye... (Folytatás)	20
Szarka István: A retorika teológiai használatának lehetőségei	26

INNEN-ONNAN

HÍREK A VILÁGBÓL – Az Entscheidung közlései alapján (Udvarnoki Erzsébet fordításai)	30
---	----

ISTEN NÉPE A GYŰLEKEZETBEN

Ralph Winter: Négy férfi, három korszak, két átmenet	31
--	----

SAJTÓFIGYELŐ

Jézus gyermekkorában járt Indiában és hindu guruktól tanult?	39
Honnan lehet tudni, hogy Jézus Krisztus valóban feltámadt?	40
Jézus valóban vért verejtékezett?	41

EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁSOK

Megállapodás az MBE és az OM, az MBE és a KÖSZ között	42
---	----

MISSZIÓTÖRTÉNETI SZEMELVÉNYEK

Zágoni Jenő: A mennoniták nyomában	44
Bácsi Sándor: Beszámoló az egyháztörténeti pályázat eredményéről	49

TANULMÁNYI SZEMLE

Majnár Zsolt: A keresztyénség és a keleti vallások tanításainak összefüggései és ellentmondásai (1.)	52
--	----

TALLÓZÓ

Rolf Höneisen: A teremtés kínai nyelven	57
---	----

VIDÁM ESETEK	60
--------------------	----

Baptista lelkesítő szakfolyóirat

Szolgotárs

2001. első negyedév

X. évfolyam

1. szám

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

1068 Budapest, Benczúr u. 31.

Telefon: 352-9993

Fax: 352-9707

E-mail: tlukacs@freemail.c3.hu

A Magyarországi Baptista Egyház kiadványa

Felelős szerkesztő: Lukács Tamás

Felelős kiadó: Mészáros Kálmán egyházelnök

Tördelőszerkesztő: Lukács Tamás

A folyóirat önköltségi áron megvásárolható
és előfizethető a Baptista Kiadónál.

Egy szám ára: 500,- Ft,

egyéves előfizetési díj: 2000,- Ft.

Megjelenik: negyedévente

ISSN 1218-425X

HIRDESD AZ IGÉT!

A lelki ébredés eszközei

A világ „halálos álomba” merült. Sok nemzedék alussza ezt az álmot, néha mélyebben, máskor felszínesen, de ez mégis a sir mélyének az álma, mintha addig kellene folytatni, amíg az utolsó trombitászó is megszólal, és akkor többé nem lesz alvás.

Isten azonban nem hagyja az alvókat figyelmeztetés nélkül. Olyan hangot hallat, ami elérheti a legsüketebb füleket és fölkeltheti a leghidegebb szíveket is. Már tízezerszer szolt ilyenképpen, és még mindig beszél. De a világ nem akarja meghallani. Milliók és milliók alszanak, mintha a halálos álom lenne a legboldogítóbb állapot.

Bizonyos értelemben azonban a világ alvása sohasem volt univerzális. Sohasem volt olyan korszak, amikor azt lehetett volna mondani, hogy senki sincs ébren. A tömegek mindig aludtak, de állandóan ébren volt egy kicsiny nyáj. Még a világ legmélyebb éjjelén is mindig voltak a világosságnak és a nappalnak gyermekei. Az alvó világban minden korban éberen voltak egyesek. Isten szava elérte és nagy hatalmával felkeltette őket, és ők a földön ébresztőkként jártak az alvók között, mint élők a holtak között.

A világ főként az alvó tömegek történetét írja le, és Krisztus egyháza jegyzi föl a felébredtek egyszerűbb, rövidebb évkönyveit. Kétségtelenül a róluk szóló följegyzés magasztosabb, elpusztíthatatlanabb, mint amit a világ valaha létrehozott fiairól, mégis jó, ha a világ ismeri azok történetét, akikre a világ nem volt méltó.

Történetük éppen annyira érdekes, mint fontos. Minden egyes lélek felébredése elég téma lenne egy történelem-könyvnek: a különböző felrázások és elindulások vajúdásai, mielőtt teljesen felébredtek; az Ige vagy a csapás, ami hatással volt a munkára; az idő, a mód, ahogyan felébredtek az örökkévalóságnak és Istennek, és világosságban járásuk új pályája, miután fölkeltek, mindezek tele vannak érdekességekkel, amikhez semmi sem hasonlítható az időben vagy a földön. Aztán amikor Isten szava felébreszt nem egyet, hanem ezreket, ez megtörténhet egy nap alatt is amikor egész falvak és területek olyannak tűnnek, mintha fölélédtek volna és visszatértek volna az életbe. Milyen érdekfeszítő mindez! Egy ilyen krízisben úgy tűnik, mintha maga a világ ténylegesen kezdene fölébredni, mintha az a megrázkódtatás, ami megtörte sokak szunnyadását, megrázná együttesen az egész világot. Mégis, sajnos, az élet jelei hamar eltűnnek. A félig felébredt alvók visszasüllyednek még mélyebb álmukba, és a megdöbbszent világ még szomorúbban fekszik le és még elkeserítőbb biztonságba dermed.

Az egyház története tele van ezekkel az ébredésekkel, amelyek közül egyesek szélesebb, mások szűkebb körűeknek bizonyultak. Valóban, az ilyen leírások alkotják az igazi egyháztörténelmet, ha ebből merítjük gondolatainkat, az ihletett egyháztörténelemből, amit az Apostolok cselekedeteiben olvasunk. Sok csodálatos jelenetnek voltak tanúi pünkösdi

napjától kezdve végig egészen napjainkig, és vajon milyen más mű érdemli meg figyelmünket és a hívők életének tanulmányozását, mint ami a Lélek kiadásának a följegyzéseit tartalmazza? Az érdekességen kívül, ami belőlük árad, az egyháznak sok tanulnivalója is akad bennük. Megláthatja, hogy Isten hogyan munkálkodik és megfigyelheti az eszközöket, amelyek által elvégzi munkáját, ez nem lehet más, csak hasznos és ébredést keltő. Ez érzékennyé tesz minket hiányosságainkra, és bemutatja azt a módot, ahogyan az áldás megérkezhet. Nézzük meg egy kicsit az emberi eszközöket és sikereiket, ahogy a följegyzésekből olvashatjuk! Figyeljük meg jellemüket és eredményeiket! Olyan szenvedélyekkel terhelődtek meg, mint mi, mégis milyen csodálatos áldás kísérte fáradozásait! Honnét eredt óriási sikerük? Milyen emberek voltak? Milyen fegyvereket alkalmaztak?

1. Őszintén végezték a szolgálat nagy munkáját, amire vállalkoztak. Végtelenül felelősknek érezték magukat Isten titkainak szolgálóiként és a fő Pásztor által kinevezett pásztorokként, hogy összegyűjtsék és vigyázzanak a lelkekre. Olyan embereként éltek és dolgoztak, akik ajkán ezrek halhatatlansága függött. Amit csak tettek és mondtak, azon rajta volt az őszinteség pecsétje, és hirdették mindenkinek, akivel kapcsolatba léptek, hogy azok a kérdések, amelyekért felelősséget hordoznak, végtelenül fontosak, nem lehet velük szemben közömbösség, elodázás egy napig sem. Buzgóságuk nem az izgalomból fakadt. Ez a kitartó emberek magatartása volt, akik érezték a rájuk bízott ügy sürgetését és súlyát, és akik tudták, hogy szükségesség kényszeríti őket, igen, jaj volt nekik, ha nem prédikálták az evangéliumot. Úgy érezték, hogy mint az evangélium szolgálói, nem tehetnek másként; nem lehet kevesebbet odaszánniuk a konfliktusba, mint teljes lelküket; nem tehették karba a kezüket; nem lehettek közömbösek azzal a kérdéssel szemben, amikor az élő Isten seregeit vezették a sötétség fejedelmének hadai ellen.

2. Igyekeztek eredményeket elérni. Az eredmény jó eredményében vállalták a szolgálat óriási tiszttségét, és szegyeintelen bizalmatlanság lett volna elkeseredésük az iránt, aki elküldte őket, miközben a közömbösség csak azt árulta volna el, hogy neki és ügyének az árulói. Mint harcosok, a győzelemre összpontosították figyelmüket, és a diadal várásának hitében harcoltak, Vezetőjük irányítása alatt. Mint pásztorok, nem ülhettek tétlenül a hegyoldalra a napfényben, vagy a szellőben vagy a viharban, nem törődve eltévedő, elvesző, vérző nyájukkal. Figyelték, összegyűjtötték, őrizték, táplálták a gondjukra bízott nyáját. Hallgasd csak egyikük bizonygatótételét! „Amikor idejöttem, körülbelül hét évvel azután, hogy hallottam szolgálatának gyümölcseiről részben hallgatóitól, akikkel lehetőségem nyílt beszélgetni, úgy tűnt, megtért személyek voltak, egészségesek alapelvükben, keresztyén tapasztalatukban és kegyes gyakorlatukban. Ezek a személyek kijelentették, hogy az előbb említett férfi szolgálata volt ennek az

eszköze. Ez azzal a kedves levéllel együtt, amit az a személy küldött nekem, az Ige helyes hasogatásának szükségességét tisztelve, és mindenkinek kiadva a maga részét alkalmas időben, az isteni áldással együtt, nagyobb ösztintésre buzdított engem a lelkipásztori fáradozásokban. Kezdttem nagyon elcsüggedni az eredmény hiánya miatt, mert nem tudtam, hogy bárki megtért volna fáradozásomra, jóllehet számos embert megérintettem átmenetileg."

„Istennek úgy tetszett, hogy egy időre betegséget bocsát rám, amiért kezdtem gondolkodni az örökkévalóságról. Aztán végtelenül sajnáltam, hogy olyan keveset tettem Istenért, és nagyon kívántam még fél évig élni, ha ez volna az ő akarata, hogy odaállhatnék a világ pódiumára, és még hűségesebben könyörögnék ügyéért, és őszintebben vállalnám a lelkek megmentésének terheit. A világ biztonságos állapota úgy tűnt nekem, hogy nagyon vonzó fény, és többek közt az készített rá, hogy sok időt töltsék apróságokról való beszélgetésekkel, amit tölthettem volna azzal, hogy megvizsgáljam, milyen kapcsolatban vannak az emberek Istennel, és meggyőztem volna őket arról, hogy forduljanak hozzá. Ezért kértem Istentől, hogy jó kedve szerint adjon még fél évet, és eltökéltem, hogy igyekszem szolgálni királyságát teljes erőmmel minden körülmények között. Istennek tetszett, hogy meghallgassa kérésemet sokszorosan, és képessé tett engem, hogy teljesítem fogadalmamat bizonyos mértékben."

3. A hit emberei voltak. Reménységgel szántottak és vettek. Olykor talán sírva mentek tovább, amint vitték a drága gabonát, mégis a szomorúságnak és együttérzésnek a könnyei voltak ezek, és nem az elkeseredéséi. Tudták, hogy alkalmas időben aratnak, ha el nem lankadnak, az Úrnak végzett munkájuk nem lesz hiábavaló, és idejében viszik a kévéket magukkal. Bízta abban az Istenben, akit szolgáltak, tudva azt, hogy nem a saját költségükre küldi őket erre a hadviselésre. Bízta a Megváltóban, akitől vették a megbízást, és akinek követségében jártak. Bízta a dicsőséges eredmény ígéreteiben, amelyekkel fölfegyverezték magukat. Bízta a Szentlélek hatalmas erejében és kegyelmében, mint Krisztus megdicsőítőjében, az ő munkájáról való bizonyosságtételben és a halott lelkek föltámasztójában. Bízta az Igében, az evangéliumban, a megbékélés üzenetében, amit hirdettek, tudva, hogy nem tér vissza üresen ahhoz, aki küldte őket. Ezért hitel haladtak tova és bizalommal, várva a győzelmet, legyőzve az ellenséget, megvetve az akadályokat, és még életük sem volt nekik drága, hogy elvégezhesék futásukat örömmel, és azt a szolgálatot, amit kaptak az Úr Jézustól.

4. A munka emberei voltak. Megkövetelte tőlük a feladat, hogy hordozzák a terhet és viseljék a nap hőségét. Valóban el lehetett róluk mondani, hogy „megvetették az élvezetet, és szerették a fáradságos napokat”. Életük a szünet nélküli, fáradhatatlan testi és lelki fáradozás évkönyve lehetne. Idejüket, erejüket, javaikat, egészségüket, mindenüket önként följajánlották az Úrnak, semmit vissza nem tartva, semmiért nem zúgolódva, örömmel, hálással, mindent engedelmesen odaadva neki, aki szerette és megmosta őket bűneiktől a saját vérében. Csak azt sajnálták, hogy olyan keveset tudnak adni azért, hogy ő teljesen odaadta magát nekik ingyen! Tudtak valamit a tapasztalat alapján arról, amiről az apostol tesz bizonyosságot a korinthusi gyülekezetnek. Tudták, hogy mi az, amikor valaki „fáradozik, ébren van gyakran, éheznek és szomjaznak, gyakran böjtöl, hidegben és

meztelenségben”. Nem volt idejük a lustaságra, semmittevésre, élvezetekre vagy üres társalgásokra. Megelőzték a hajnalt, hogy elkezdjék fáradozásaikat, és az esti árnyak rájuk találtak, bár fáradtak, elaléltak voltak, és még mindig fáradoztak. Az örökkévalóságért munkálkodtak, mint akik tudták, hogy az idő rövid, és itt van a jutalmazás ideje.

5. A türelem emberei voltak. Nem csüggedtek, jóllehet sokáig kellett dolgozniuk addig, amíg meglátták munkájuk kívánt gyümölcsét. Tovább vetették a magot. Napról napra kimentek a világ szeme elé, végezték a hálátlan és gyümölcstelen munkát. Nem fáradtak bele a jó cselekvésébe, emlékezve a gazda példájára, aki várta az aratást: „*Íme a gazda várja a föld drága gyümölcsét, és türelmesen vár, amíg megkapja a korai és késői esőt.*” Sok nagyon jó terv sikertelenné vált már a *türelmetlenség* miatt. Sok nap fáradsága semmibe veszett a türelmetlenség következtében. Sok elhamarkodott lépést tettek és gyors változásokat fogadtak el a türelmetlenség miatt. Kísérleteket tettek az ébredés kikényszerítésére azok, akik türelmetlenek voltak, mert lassan haladt a munka az ő földjükön. Ritkán végezték ezek másként, mint csupán katasztrófa-lis kudarcban, vagy a legjobb esetben pillanatnyi izgalomban, ami kiszáritotta és terméketlenné tette a talajt, amiben egy kicsit több türelemmel bőséges aratást érhetek volna el. Mindig békés türelemmel kell várni az eredményt. „Aki ezt elhiszi, az nem kapkod.” Az Úrban testvérünk és barátunk néhány évvel ezelőtt elhívást kapott arra, hogy művelje a Mester szőlőskertjét országunkban. Dolgozott, imádkozott és teljes lelkéből számitott a gyümölcsre. De abban az időben keveset talált. Az Úr másik munkakörbe szólította el. Néhány évvel később halotta, hogy Isten munkája elindult előző munkamezején egy másik hűséges testvér és Krisztusban hű munkatársának vezetésével. Amikor meglátogatta őt, csodálkozott és örült annak, amit talált, mert sokan megtértek azok közül, akikért éveken át fáradt, akiket meglátogatott, figyelmeztetett, és akikért imádkozott. „Az egyik vet, a másik arat.”

6. A bátorság és elkötelezettség emberei voltak. Az ellenfelek vitatkoznak és ellenállnak, a félénk barátok tétozhatnak, de ők előretörtek, és semmilyen nehézség vagy ellenállás nem rémítette meg őket. A félénkség a hasznosság sok ajtaját bezárja, és elveszít sok drága lehetőséget. Nem nyer meg barátokat, de erősít minden ellenséget. Semmit sem veszít a bátorság, és semmit sem nyer a félelem. Gyakran úgy tűnik, mintha prémiumot kapnának a pusztá bátorságért és lelkesedésért minden másan kívül. Még a természetes bátorság és eltökéltség is sokra viszi, mennyivel inkább az a bátorság, ami az imádságon és a hiten alapul. Például az istentelenség sűrű tömegei és nagy városaink tobzódása mire jutna, ha félénken visszatekintgetnének, vagy tétlenül összefonák a kezünket, mert az ellenség olyan félelmetes és a siker lehetősége annyira soványnak tűnik. Készüljünk fel a harcra, jóllehet talán egy harcol ezer ellen, és ki számítja ki a következményeket? De nem csupán a természetes bátorság szükséges ahhoz, hogy szembenézzünk a természetes veszéllyel vagy nehézséggel. A mi korunkban még nagyobb szükség van az *erkölcsi* bátorságra, hogy semlegesítsük az emberi félelmet, a közvélemény fenyegetését, bálványunk istenségét ebben az utolsó korban, ami felsőbbrendű megvilágosítással dicsekszik, és ami mindent az ésszerűség próbáján visz át vagy a többségi szavazattal dönti el érvényét. Felülről jövő erőre van szükségünk, hogy hűek legyünk ezekben a nehéz

napokban, a kárhóztatás és káromlás napjaiban, hogy a tömegek jóváhagyásával és tapsolásával szembenézzünk acélos tekintettel, és egyszerűek legyünk az igazságért és harcoljunk a hit mezején. A csúfolódás, a felsőbbrendűség megvető mosolya, a hideg támogatás, a szívélyes ellenállás, a félénk barátság, a bátor ellenségeskedés háttérben és nyilvánosan, a barátok vagy szomszédok vagy polgártársak ajkáról, gyakran a vallás iránti tisztelet ürügyén csak azt hangsúlyozzák, hogy Isten kegyelmére van szükségünk. Egyetlen korban sem kellett nagyobb bátorsággal támadni a gonoszságot, és ezért sohasem volt nagyobb szükség a keresztyén bátorságra, mint korunkban. Ebből kevésre van szükség ahhoz, hogy szembeszálljunk a mindennapi megszokottsággal. A világ fiai, a pusztán felszínes keresztyének eltűrik, sőt javasolják ezt a szorgalmat, de egy lépéssel tovább kell mennünk, hogy szaksítsunk a jól bevált formák rutinjával, hogy prédikáljunk alkalmas és alkalmatlan időben, a templomokban, a szérűkben, az iskolatermekben, a mezőn, az utcákon, a fűutakon, hogy hűen és közvetlenül foglalkozzunk az emberek lelkiismeretével, akárhol legyünk is, hogy mindig szolgáljunk, mindig örködjünk, mindig keresztyének maradjunk, mindig alázatos lelkiségben éljünk. Ez változtatja meg a világot, és ez szagatja ki a civilizált társadalom útjelzőit. A lelkipásztorok és egyes keresztyének sokkal jobban kell hogy elsajátítsák ezt az ígét. „Legyetek erősek és bátrak”, „szilárdak és rendíthetetlenek, mindig fáradozva az Úr munkájában”. Ez volt a lelkipásztori remény nagy titka minden időben. Akik tisztelték Istent, azokat Isten mindig megtisztelte és megáldotta.

7. Az imádság emberei voltak. Igaz, hogy sokat dolgoztak, sokat látogattak, sokat tanultak, de ugyanakkor sokat is imádkoztak. Ebben bővelkedtek. Sokszor együtt voltak Istennel, felfrissítve lelküket az élő forrásból, ahonnan folynak az élő víz folyamai. Korunkban kétségtelenül sokan súlyos hibát követnek el ezen a téren. Akik igazán táplálni akarják a nyáját és meg akarják menteni a lelkeket, felemészti energiáikat a külső feladatok végzésével, kihagyva az abszolút szükséges megerősödést, feltöltekezést, lelkük fölemelését imádkozás és böjtölés által. Ezért sok időt elpocsékolnak és sok fáradságuk kárba vész. Egyetlen szó, ami a mennyei melekségben gyűl ki az Istennel való közelségben, többet ér, mint ezer más. Ha Krisztus hű szolgálai többet fáradoztak volna ezen, akkor hamarosan megtudták volna, hogy a megnövekedett gyümölcsözés és erő honnan fakad munkájukban. Ha szombatonként visszatértek volna az Istennel való közösségbe, és ünnepélyesen közbenjártak volna a népért a bűn miatti alázatban, és könyörögtek volna a lélek kiáradásáért, a vasárnapok áldásosabbak lettek volna, prédikációink sokkal eredményesebbek lettek volna, arcunk jobban ragyogott volna, mint Mózes arca, és ünnepélyesebb áhítat és tisztelet lengte volna be gyülekezeteinket, és kevesebb panasz érte volna a hiábavaló munkáért vagy a semmit érő fáradozásért.

8. Hitvallásukban a leghatározottabbak voltak, tisztelték a törvényt és az evangéliumot egyaránt. Erő volt prédikálásukban, szavaikban és gondolataikban, amiért úgy éreztük, hogy a „hatalom emberei” voltak. Ez a trombita nem zengett bizonytalanul sem a szentek, sem a bűnösök előtt, sem az egyházban, sem a világban. Felemelték hangjukat és nem kímélték. Nem volt mellébeszélés, hízélgés vagy semmitmondó prófétálás. Fegyvereiket jól megélesítették, és azok olyanok voltak, mint a kétélű kard. Ezek a harcosok nem

botokkal, hanem pengékkel harcoltak. Nem a kard nyelvél, hanem az élével vágtak. Nem kímélték semmilyen erőfeszítést vagy tusát, hogy célba jusson az üzenet. Ezért sokan megsebesültek lelkükben, mintha szíven találták volna őket, ahogy az ünnepelt *Thomas Shepard* esete is beszél erről. Azt mondják, hogy aligha volt olyan prédikációja, amikor a gyülekezetében valaki fel ne kiáltott volna nagy elkeseredésében: „Mit kell tennem, hogy üdvözljek?” Vagy olvassuk el a következő jelentést *Edwards* egyik prédikációjával kapcsolatban 1741 júliusából: „Míg a környező városokban az emberek nagyon elkeseredtek lelkük sorsa miatt, annak a városnak a lakói biztonságban, kényelemben és hiábavalóságban éltek. Enfieldben előadást hirdettek meg... Amikor az időpont eljött, számosan érkeztek a környék lelkipásztorai közül, még a távolabbi helyekről is. Amikor bementek az összejöveteli helyre, a gyülekezet annyira figyelmetlen volt. Az emberek illetlenül viselkedtek. *Edwards* prédikált. Egyenes, tetszetés nélküli módja a nyelvezetben és az előadásban, és szentségének és az igazságnak az ismeretébe felöltözve eleve kizárta azt a gyanút, hogy a szónoklat valamilyen csapdáját alkalmazza, hogy félrevezesse hallgatóit. A tanító világos, gondos, bemutató stílusával kezdte, igyekezve erőfeszítéseinek eredményére, és aggódva azért, hogy érvelésének minden lépését időben és teljesen megértsék. 5Móz 32:35-ből vette az alapigét: „megtántorodik lábuk”. Amint kifejtette a szöveg jelentését, a leggondosabb logikával vitte hallgatói elé a következtetéseket, a leghatalmasabb képzelőerővel, amit aligha lehetne megfelelően kifejezni. A megtérten szörnyű pusztulásának legrémületesebb leírásával csak még világosabban megértette az igazságot, amikor látták bűnük szörnyű veszélyét. Olyan elkeseredés és sírás következett, hogy a prédikátor kénytelen volt csendet kérni a hallgatóságtól, hogy hallhassák tovább. Ez a kezdete volt azon a helyen a nagy és eluralkodó törekvésnek, ami aztán a gyarmatot általánosságban meglátogatta.”

9. Komoly és mély lelkű emberek voltak. Az életük és a nyelvük összhangban volt egymással. Mindennapi életük szolgáltatta a legjobb bizonyítékot és illusztrációt a prédikált igazsághoz. Krisztust szolgálták, akárhol voltak. Semmi frivolitás, semmi sikamlósság, semmi felelőtlenység, semmi világiasság nem semlegesítette nyilvános prédikálásukat, és nem tette foltossá a munkát, amit igyekeztek elvégezni. A világ nem tudott úgy mutogatni rájuk, hogy csak egy kicsit különböznek tőle, vagy akik ugyan hűek a szószeiken, de elfeledkeznek jellemükről, tisztükről, küldetésükről a hét folyamán. Luther egyszer megjegyezte egyik szeretett és nagyon csodált barátjával kapcsolatban: „Éli, amit prédikál”. Ezekkel az igen tisztelt emberekkel is így történt, *Stoddard*, *Shepard*, *Mather*, *Edwards*, *Tennent* és nemes munkatársaik, akik neve bent van az élet könyvében. Ilyenek voltak az eszközök, és hatalmas munkát vitt véghez általuk az Úr Lelke. Semmi mást nem láttak bennük, csak Krisztus hűséges szolgálait. Nem volt pompa, színészkedés, mesterkéeltség vagy testies vonzalom. A sötétség erői mégis menekültek előlük, és a tömegek annak tulajdonították az erőt, hogy egyszerűen, ellenállhatatlanul hangoztak a szavak őszinte ajkaikról. Vajon nem ámulhat a világ ilyen hatalmas eredményeken, amelyek annyira aránytalanul nagyok voltak a nyilvánvaló okokhoz viszonyítva? Csak azt mondhatták, hogy ezt az Úr vitte véghez.

John Gillies nyomán: G. L.

Kálvin János

(1509–1564)

Kálvin János idősebb korában. Az eredeti festmény a genfi nyilvános könyvtár tulajdona

Kálvin főbb életrajzi adatai

- 1509 Született a franciaországi Noyonba, július 10-én
- 1523 Belépett a Párizsi Egyetemre
- 1528 Elkezdte jogi tanulmányait
- 1531 Meghalt az édesapja
- 1532 Megszerezte a jogi doktori fokozatot és kiadta első könyvét
- 1533 El kellett hagynia Párizst, mert a reformátorokkal társult
- 1534 Megtért (valószínű dátum, mivel Kálvin nem jelölte meg)
- 1534 Elkezdte franciaországi utazásait széles körben
- 1536 Kiadta az *Institúciók* első kiadását és elkezdte genfi működését
- 1538 Száműzték Genfből, Strassburgba költözött
- 1540 Feleségül vette Idelett de Bure-t
- 1541 Visszatért Genfbe szeptember 13-án
- 1553 Jóváhagyta Servetus halálbüntetését
- 1555 Tanúja volt Genfben a libertinusok bukásának, és még erősebben uralma alá vonhatta a várost
- 1559 Kiadta az *Institúciók* végső kiadását és segített a Genfi Egyetem megalapításában
- 1564 Meghalt Genfben május 27-én

Kevesen hagyták rajta a világon annyira a nevük bélyegét, mint Kálvin, de nem mindenki találja befolyását pozitívnak. Will Durant írta: „Mindig nehéznek találjuk, hogy szeressük azt az embert, aki elsötétítette az emberi lelket az Isten felőli legabszurdabb és leginkább istenkáromló fölfogással az ostobaság hosszú és megtisztelt történetében.” [Will Durant, *The Reformation* (New York: Simon & Schuster, 1957), 489–490.] Ennek ellenére senki sem tagadhatja befolyását. A vallásra, a teológiára, a politikára, a szociológiára és a közgazdaságra gyakorolt befolyása jóval túlment bármelyik más reformátorén.

Élete és kora

Jóllehet Kálvin Jánost gyakran a legbefolyásosabb reformátornak tekintik, lényegében nem játszott szerepet a reformáció kezdeményezésében. A reformáció korai csatáit már megnyerték akkorra, amikor Kálvin megjelent a színen. Kálvin 1509-es születésekor Luther már négy év óta lelki gyötrelmek közt kereste a keresztyén hit kielégítőbb magyarázatát annál, mint amit ismert. Miközben Kálvin még mindig olvasni tanult, Luther már evangéliumi előadásokat tartott a Zsoltárokról, a Római levélről és a Galatákhöz írt levélről Wittenbergben. Kálvin még iskolás fiú volt, amikor Luther már nyilvánosan kezdte megkérdőjelezni a pápaság jogát ahhoz, hogy bűnbocsátó cédulákat bocsásson ki. Mégis 1580-ra – csak tizenhat évvel Kálvin halála után – a világot mélyebben befolyásolta Kálvin gondolkodása, mint bármelyik más reformátoré.

Noyon ősi városában, csaknem a katedrális árnyékában, Kálvin János 1509. július 10-én született. Apja nagyon elfoglalt közjegyző volt, akinek ügyintézői kapcsolatba hozták őt a város sok előkelő családjával. Szorosan kapcsolatba került az egyházzal is. Kálvin édesanyja akkor halt meg, amikor ő csak hároméves volt, és hamarosan mostohaanya került az otthonba, akiről lényegében semmi sem ismeretes. Kálvinnak volt egy öccse, Antoine, és egy féltestvére, Marie.

Kálvin hivatalos tanulmányait 1523-ban kezdte el, amikor belépett a Párizsi Egyetemre. Ekkor Párizs nem volt a teológiai gondolkodás élvonalában, mint ahogy a középkorban történt; általánosságban áporodott volt és ellenállásra hajlott. A Párizsi Egyetemről Kálvin átment a Montaigu Egyetemre – ami szigorúbb fegyelmezéséről, konzervatív teológiájáról és hírhedten rossz ételeiről volt nevezetes. Nyilvánvalóan Kálvin érdeklődési köre megváltozott, és 1528-ban jogot kezdett tanulni; három éven át Orleans és Bourges iskoláin folytatta tanulmányait. Ragyogó elméjű diák volt, és gyakran helyettesítette professzorait, amikor távol voltak. Édesapjának 1531-ben bekövetkezett halálakor Kálvin úgy érezte, hogy most már szabadon követheti vágyait a tanulás területén. Azonnal mohón tanulmányozni kezdte az ősi nyelveket és az irodalmat az I. Ferenc által Párizsban létesített királyi előadások keretében; és 1532-re, amikor még csak 23 éves volt, megszerezte a jogi doktori fokozatot és kiadta első könyvét.

A reformáció szele kezdett fűtyülni Párizs akadémiai termeiben. Kálvin nem menekülhetett a teológiai forradalom

befolyása elől: 1533-ra teljes szívvel a reformáció oldalára állt, de ekkor még nem volt annak szószólója. A tudományos élet felé vonzódott és nem akarta azokat a háborgatásokat, amelyek a reformátorok sarkait marcangolták.

1553-ban egy esemény megváltoztatta az életét. *Nicholas Cop*, a Párizsi Egyetem rektora és Kálvin közeli barátja egyetemi beszédet mondott, amelyben támadta a párizsi teológusokat. A teológusok feldühödtek, visszavágtak, és próbálták Copot letartóztatni eretnekség vádjával. Nyilvánvalóan Kálvin kezének nyoma volt a prédikáció összeállításán. Őt is arra készítették, hogy időben meneküljön Párizsból, hogy elkerülje a letartóztatást.

Életének ebben a korszakában (valószínűleg 1534-ben) Kálvin János jelentős hitbeli megtérésen ment át. Ez nem pusztán intellektuális odaszánás volt a reformáció ügyének – ezen már korábban átment. Ez Istennel való találkozás volt, ami teljesen átalakította életét. Ettől kezdve teljesen Isten igéje hirdetésének szolgálatára és az egyházi élet megtisztítására adta magát.

1534-től 1536-ig egész Franciaországot bejárta. Életének ebben az időszakában Kálvin gondosan tanulmányozta a teológiát, és kezdte kifejleszteni saját teológiai gondolatainak rendszerét. 1535-re befejezte az *Institúciók* megírását, és a következő évben ki is adta. Csak 26 éves volt, amikor befejezte a reformáció leghíresebb könyvének utolsó fejezetét: valószínűleg ez lett a legbefolyásosabb könyv a teológiáról a keresztyén hit történetében.

1536-ban egyik barátjával Párizsból Strassburgba utazott, amikor katonai felvonulások genfi kitérőre készítették. Ott találkozott *William Farel*el, a reformáció első fázisának lelkes vezetőjével a városban. Ekkorra Genf körülbelül 13 ezer lakosú város volt, amely szenvedett a politikai és vallási zűrzavartól. Farel könyörgött Kálvinnak, hogy maradjon Genfben és segítsen a várost a reformáció táborában megerősödni.

Amint Kálvin vizsgálta a helyzetet, az nem volt kedvére való. Farel eleinte negatív reformot kezdeményezett. A misét eltörölték és a kolostorokat meg zárdákat becsukták. Rendszabályokat hoztak a magánerkölcsök helyesbítésére és kényszerítették a prédikációkon való részvételt. De a nép általánosságban nem szimpatizált a vallás hangsúlyozásával. A város erkölcstelen volt. Minden harmadik házban kocsmá működött és a dorbézolás általános lett. Különlegesen vigyáztak arra, hogy megakadályozzák „a vallásosság” látogatásait Genf vöröslámpás területén. Röviden, Genfben megvolt a gazdag, élvezethajhászó középkori városok minden gonosz jellegzetessége.

Kálvin reménykedett az elmélkedő tudományosságban; nem ízlett neki a nyilvános élet és az ezzel kapcsolatos minden ellentmondás. De Farel könyörgése ellenállhatatlanná vált. Kálvin elfogadta a meghívást és kezdett prédikálni, tanítani, Genfet megszervezni. Először elég kedvezően fogadta a nép. De amint egyre lelkesebbé vált, növekvő módon ellenálltak erőfeszítéseinek. Végül 1538-ban Kálvin és a nép szakított egymással. Kálvint száműzték Genfből és Strassburgba költözött, ahol lelkipáztorként és teológiai előadóként működött.

Strassburgi tartózkodása idején feleségül vette *Idelett de Bure*-t, egy özvegyet, aki egy lány és egy fiú anyja volt. Kálvinnak és feleségének csak egy gyermeke született, egy fiú, aki csecsemőkorban meghalt. Maga a feleség beteges volt, 1549-ben meghalt. Kálvin családi élete kevés örömet szerzett

neki az életben. Nem úgy, mint Lutheré, akinek meleg családi köre lelkesítő példája lett a keresztyén otthonnak. Nyilvánvalóan inkább a munkájával volt házasságban, mint a feleségével.

Idelett de Bure, Kálvin felesége. Az azonosítás nem egészen biztos. Az eredeti kép a douai múzeum tulajdona

1541-ben Genf népe könyörgött Kálvinnak, hogy térjen vissza városukba és ismét vállalja az egyházvezetés kötelességeit. Szeptember 13-án tért vissza, de a reformterveivel szembeni összes ellenállás még nem halt ki, és csaknem tizenöt újabb évet töltött az ellenségeivel szembeni kemény harcban. Mivel Genf városi tanácsával kellett foglalkoznia, egyes konfliktusai politikai természetűek voltak; a legtöbb azonban vallási jellegű volt. Mivel az egyház nem különült el az államtól, gyakran a politikai és vallási ellentmondások egygyé váltak. Mindenesetre 1555-re kézbe ragadta Genfben a vezetést, és ezután már kevesebb ellenállással találkozott és nagyobb befolyást gyakorolt.

Rendőri taktikákat alkalmazva Kálvin kiépítette a kémhálózatot, hogy kikutassa a törvény erkölcsi téren történt kijátszását. Büntetéseket és bírságokat szabott ki a táncolás, ivás, prédikációinak bírálása miatt és azért, ha valaki azt mondta, hogy nincs ördög, nincs pokol vagy a pápa jó ember, vagy azzal érvelt, hogy az eretnokséget nem jár halálbüntetés, sem azért, hogy valaki katolikussal jegyezte el magát. Kálvin legsúlyosabb baklövése a szeszital tilalmának a megkísérelése volt: ez a rendelkezés olyan felháborodást támasztott, hogy a törvényt vissza kellett vonni.

Életének további részét néhány főbb esemény jellemezte. 1559-ben kiadta az *Institúciók* végső kiadását, és segített létrehozni a Genfi Egyetemet. Tovább prédikált és írt. 1564-re súlyosan megbetegedett és május 27-én meghalt Genfben.

Kálvin életét sok hatás érte. Jóllehet nem sokszor találkozott Lutherrel, hasznosította Luthernek azokat az erőfeszítéseit, hogy szakítson a római egyház hatalmával, és az egyház ablakait kinyissa az új teológiai gondolkodásnak. Nagyon sokkal tartozott a svájci korai reformátoroknak, például Zwinglinek és Farelnek, akik bizonyos értelemben lehetővé tették szolgálatát. Mivel a reformáció már elkezdődött Genfben, feladatává lett a szervezés és az oktatás. Ez a helyzet vezette életét a prédikálás, az egyházi adminisztrátor és az oktató pályáján.

Jogi képzettsége szintén nyilvánvalóan befolyásolta. Gondos és fegyelmezett gondolkodó volt, és képes volt vitázni a genfi tanácstagokkal politikai és kormányzási kérdésekről. Egyesek úgy érzik, hogy túl törvényeskedő volt és hiányzott nála az együttérzés, de Genf viharos városában fegyelmezésre volt szükség. A reformáció teológiájának megfogalmazásához lényeges volt a gondolatok gondos kifejtése.

Saját vallási élményei irányították életét. Mélységesen elkötelezte magát Jézus Krisztusnak és ügyének. Jóllehet hidegnek, számítgató embernek tekintették, Istennel való kapcsolata eleven, dinamikus és meleg volt. Gyakran meghatóan beszélt vallási élményeiről, és könyörgött másoknak, hogy éljék át Isten akarata teljesítésének az örömét. Teológiai életpályáján korán arra a következtetésre jutott, hogy Isten szuverenitása a hit központi gondolata. Ez a meggyőződése alakította csaknem egész teológiáját, és színezte egész teológiai tervét bizonyos félelmetes szürkességgel.

Írásainak befolyását érezték az egész világon. Teológiáját tanulmányozták, vitatták, elvetették, elfogadták és átdolgozták évszázadokon át. Gyakran a polgári forradalommal kapcsolatos tanításaihoz vezették vissza a Skóciában, Angliában és az Egyesült Államokban lejátszódó forradalmakat. Ez valószínűleg szélsőséges kiértékelés, de ennek hangsúlyozása bizonyára befolyást gyakorolt azokban a forradalmakban, amelyek végigsöpörtek Európában a halálát követő évszázadokban. Bizonyára a puritanizmus, Angliában és az Egyesült Államokban gyakorolt minden befolyásával, nagymértékben Kálvin János gondolataiból és írásaiból fakadt.

Nagyon nehéz meghatározunk Kálvin valódi jellemét. Kortársai vagy átkozták vagy bálványozták, valószínűleg azért, mivel legtöbbször kebelbarátai vagy esküdt ellenségei voltak. Bizonyos jellemvonásai azonban nyilvánvalók.

Fegyelmezett, keményen dolgozó ember volt. Naponta 12–18 órán át fáradozott mint prédikátor, adminisztrátor, teológiai professzor, templomok és iskolák szuperintendense, a városi tanács tanácsadója és a közérkölcsök és az egyházi liturgia szabályozója. Eközben egyre bővítette az *Institúciókat*, kommentárokat írt a Bibliáról és levelezett olyan széleskörűen, hogy csak Erasmus multa fölül. Keveset aludt, ritkán evett, gyakran böjtölt és csodálták barátai azért, mert olyan súlyos és sokféle terhet tudott hordozni.

Bátran nekifeszült munkájának mint prédikátor. Személyesen az elmélkedő és tudományos élet után vágyott, de nem kapta meg. Ehelyett szembetalálkozott Genf rendtelenségével és dorbézolásával, feltúrte ingujját, és munkába fogott az ügyek rendbetételéért. Első genfi tartózkodásának a vége felé a város egyre ellenségesebben nézett rá. Bántalmazták az utcákon, a városi bandák megfenyegették, hogy a folyóba dobják, tömegek gyűltek háza köré és szennyes dalokat énekeltek. Lövöldöztek éjszakának idején a háza

körül, és egy éjszaka ötvennél is több lövést adtak le. „Ez több volt annál, mint amit egy szegény, félénk tudós elbírná, és megvallom, mindig ilyen voltam” – ismerte el Kálvin.

Strassburg csöndes és kellemes munkájában nagy beteljesedést talált. Amikor hívták, hogy térjen vissza Genfbe, utálattal gondolt a visszamenetelre; sírt, amint töprengett a választáson. Az egyházvezetők sürgették a visszatérésre, míg saját személyes vágyai arra sarkallták, hogy maradjon Strassburgban. Végül egyetértett a visszatéréssel és azzal, hogy szembenéz az erő próbáló és nehéz feladattal.

Ha egyszer odaszánta magát a feladatra, Kálvin ellenállhatatlanul nekilendült. Félelmetes ellenfélnek bizonyult. Talán magáról azt gondolta, hogy csöndes tudós, de az eleven szócsaták embere volt. Ellenfeleit úgy írta le, mint söpredéket, idiótákat, kutyákat, szamarakat, disznókat és büzös vadállatokat. Ellenfeleit megalázta, száműzte és olykor még máglyán is elégette.

Kálvin nem elzárkózó szent volt, aki csak a lelki jólét ügyeivel törődött, mélyen foglalkoztatta Genfben élő nyájának egész élete. Nevetségessé tették azokért az erőfeszítéseikért, hogy korlátozni akarta az erkölcstelenséget Genfben. Igaz, hogy igyekezett fékezni a szemérmertlenséget, házárjátékot és ledérséget, de szorgalmasan fáradozott a közösség javát szolgáló szélesebb körű reformokon is. Befolyást gyakorolt olyan törvények létrehozásában, amelyek az egészségügyi reformokat, a tűzbiztonságot, az erkélyek korláttal való ellátását – amely megakadályozza a gyermekek leesését –, és a gyári munka bevezetését, hogy munkalehetőség nyíljon a népnek.

Írásaiban és tetteiben kifejezte a családi-, gazdasági élettel, politikával és az emberi kapcsolatok minden területével való törődését. Jóllehet alapjában véve arra szánta magát, hogy megszervezi és fejleszti az egyházat Genfben, sok energiát fordított társadalmi kérdésekre. Idejének legnagyobb részét a városi tanáccsal és a politikával való foglalkozás kötötte le. Néha vereséget mértek rá, de többször diadal-maskodott, mint nem.

Kálvin kiállt az egyház és az állam összefonódása mellett; mindkettőnek a nép javán kellett munkálkodnia, mégis mindkettőnek megvolt a maga különálló szerepe. Kálvin nagyon érzékenyen válaszolt a szószéki szabadság bármilyen korlátozására. Úgy vélte, hogy vannak bizonyos ügyek az egyházi életben, amelyekbe az állam nem jogosult beavatkozni; másrészt tagadta, hogy az egyháznak és az államnak teljesen el kell különülnie. Azt tartotta, hogy az államnak kell végrehajtania Isten törvényeit a népen.

Kálvin szerepét a gazdasági életben úgy ítélik meg a történészek, mint ami jelentősebb politikai szerepénél. Egyesek Kálvinnak tulajdonítják a kapitalizmus keletkezését. Ez túlzás, jóllehet Kálvin gazdasági érdeklődése bizonyára előmozdította a kapitalizmus helyzetét és ösztönözte haladását. Ahogy a kálvinizmus kifejeződött a puritanizmusban, a legbizonyosabban segítette Angliában és az Egyesült Államokban a középosztály növekedését és terjedését.

Nem sok prédikátornak voltak olyan prédikációi és írásai, amelyek tanulmányozása alapján a történészek meghatározták tanításait a kormányzásról, a gazdasági életéről és a társadalmi elméletről. De Kálvin rendkívüli prédikátor volt. Megérdemli a gondos tanulmányozást a hasonló problémákkal küzdő bármelyik korban.

Prédikálása és igehirdetési

Elég könnyű elképzelni Kálvin Jánost, amint íróasztalánál ül, gondosan készülve a következő prédikációra. Pontosan szűr be szavakat, áthúz mondatokat, kiiktatja a oda nem illőket, és még kifinomultabb kifejezésekkel bővíti mondanivalóját. Érvek érvekre halmozódnak, szónoki kifejezések szónoki kifejezésekre: lassan kialakul a prédikáció. Végre a nagy teológus és intellektuális gondolkodó odalép a szószékre, gondosan elolvas minden kifényesített szót.

Egy ilyen leírás után úgy tűnik, ez a kép összhangban van Kálvin jellemével, de ez egyáltalán nem igaz. Olykor úgy képzeltek el Kálvint, mint a részleteken fáradozó tudóst és aprólékos kézíratszerkesztőt. Az igazság az, hogy Kálvin kiváló prédikátor volt, aki teljesen kézirat nélkül beszélt, és gyakran minden különös előkészület nélkül. Igazolhatatlan az a bírálat, amivel Kálvint hideg, tompa, kézírataiban elveszett, aprólékos embernek képzelik. Ő lassan és megfontoltan beszélt, de mindig időszerűen és célratörően. Prédikálása logikus volt, de sohasem hiányzott belőle a hatalom és bizalom. Másrészt az általunk elképzelt erények területén – a gondos tanulmányozás, az aprólékos érvelés mellett – éppen azok a pontok lettek kihangsúlyozva, ahol a legkegyetlenebbül bírálták. Sok prédikációját minden előkészület nélkül mondta el – és ezt tükrözik is beszédei. De emlékeznünk kell arra, hogy Kálvin csaknem naponta prédikált számos éven át; és jöllehet általános tanulmányai megszakítás nélkül folytatódtak, a prédikációjára való felkészülés gyakran hiányzott.

Kálvin autokrata volt autokratikus személyiséggel. Gyakorlatilag hiányzott nála a humor és elképzelés, jöllehet meleg barát tudott lenni. (Még melegebb szívé ellenség is tudott lenni, ahogy erre Servetus rájött.) De téves volna azt hinni, hogy Kálvin gyenge és erőtlén prédikátor volt. *Beza*, aki jól ismerte, ezt mondta prédikálásáról: „Minden szónak megvolt a súlya.” Prédikációi tele voltak erős kifejezésekkel, néha éppen olyan kemények voltak ezek, mint Luther szavai. Kálvin nagyon törődött a gyakorlati kérdésekkel, és ezt mutatta prédikálása. Nem vészett el a filozófiai spekulációkban, mint a misztikusok; szavai helyénvalók voltak az átlagos hallgatónak, aki hallotta napi prédikálását.

Annak ellenére, hogy hiányzott nála a különös prédikációs tanulmányozás, Kálvin Szentírás-magyarozatát úgy írta le *Broadus*, mint a legegészségesebb, leghelyénvalóbb, legvilágosabb Szentírás-magyarozatokat, amelyeket ezer év alatt látni lehetett. Mivel csak a Szentírást vitte magával a szószékre, Kálvinnak éles memóriájának kellett lennie. *Beza* állítja, hogy Kálvin egy év alatt 286 prédikációt mondott és 186 előadást tartott a teológiáról.

Kálvin sok órát töltött dolgozószobájában. Állandó tanulmányozása alapján képes volt minden előkészület nélkül prédikálni. Reggel öt vagy hat órakor odavitték könyveit az ágyához, és titkára kész volt jegyzeteket készíteni. A nap legnagyobb részét a kereveten töltötte – kétségtelenül ez asztmás betegségéhez volt visszavezethető – de kitartóan dolgozott tovább. Későbbi életében Kálvin csak egyszer étkezett naponta, miután félórát sétált, majd visszatért dolgozószobájába. Az üdülés csaknem ismeretlen volt előtte. Prédikáció bizonyítják szorgalmas életét és pihenésének elmaradását.

Kálvin stílusa világos, lángoló és célratörő volt, de ugyanakkor szigorú is. *Bossuet* azt mondta Kálvin stílusáról, hogy szomorú, búskomor, de prédikációi a meggyőződés

bizonyosságát mutatták, amelyek nem kívántak virágos szónoklatot.

Kálvin János egyik legnagyobb klasszikus hallgatója volt *Emile Doumergue*. 1909. július 2-án a genfi St. Péter templomban, ahol Kálvin valamikor prédikált, Doumergue előadást tartott Kálvin születésének négyszázadik évfordulójára emlékezve. Kálvin saját szószékéről így írta le Kálvin egyik prédikációjának a hátterét:

A harang zúg reggel a hatórás prédikációra vagy délután a háromórásra. Kálvin elindul a katedrális felé, talán botjára hajolva vagy egyik barátjának a karjára, mert gyakran betegeskedik és gyengeség terheli. A tömeg már összegyülekezett: van néhány pad, sok szék, a háttérben állnak, és egyesek saját maguk ellenére azért jöttek, hogy megbírálják őket a konzisztórium, és hogy ők megbírálják a hallgatókat és a prédikátort.

De hamarosan ez utóbbi megjelenik a helyén, csönd következik. Nagy homloka, szabályos és előkelő alakja, tökéletes oválisban álló, süllyedt szemei mindenkinek a figyelmét fölkelik. Hamarosan lobog a tekintete. Keskeny ajkai, amelyek kifejezik a bensőséges finomságot és valami fizikai szomorúságot és erkölcsi szenvedést, megpihenés nélkül mozognak. Egész személyiségéből árad a tekintély kifejezése, ami abban az időben ellenállhatatlan.

Lassan beszél, rövid lélegzetvételekkel, de hite, energiája, szenvedélye kiszabadul hatalmas fejéből, amelyről nem tudja levenni az ember a szemét, erről a törekény lélegzésről, ami annyira nyilvánvaló. [*Leroy Nixon, John Calvin: Expository preacher* (Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Pub. Co., 1950), 36].

Doumergue nem úgy írta le Kálvint, mint a tettek emberét, jöllehet sok cselekmény zajlott körülötte; nem úgy, mint a gondolkodás emberét, jöllehet teológiai rendszert hozott létre mély befolyással. Doumergue igyekezett leírni őt úgy, mint a szavak emberét – a prédikátort.

Ez Kálvin, aki valódi és autentikus Kálvinnak tűnik előttem, akiről elmondom mindenkinek: Kálvin Genf prédikátora, szavaival formálja a 16. század reformáltjainak lelkét.

Szavaival! – nyilvánvalóan bizonyos szóval. Melyikkel? Figyeljük magát Kálvint, amint beszél!

„Láttuk tegnap”; „láttuk ma reggel”: ennyi az egész a prédikáció kezdetén. „Ezért most látjuk összegezésül azt, amit Mózes értett ezen. A többit meg kell őriznünk holnapig”, ennyivel fejezte be. Ami a felosztásokat, átmeneteket és más homiletikai részleteket illeti, nincs belőlük több, mint bevezetések és kezdő mondatok: „ezt másodikként kell megjegyeznünk”; „ennyit erről a tételről”; „Ezt kell következtetnünk ebből a fejezetből”, és a magyarázat megy tovább a következőhöz. Semmit nem ad a külsőségre vagy a töltelékre: mindent az alkalmazásért, építésért és az igazi lényegért mond. [Uo. 38.]

Elégge meglepő módon Kálvin színes prédikátor volt – legalábbis több, mint ahogy őt ábrázolták. Kálvin alkalmazott illusztrációkat a mezőgazdaságból, a borkészítésből, a főzésből, a városi életből. Panaszkodott a „köd” miatt, a reggeli fagyok miatt és a „szűrő rovarok” miatt, „amelyek megették a búza belsejét”. Kifejezései elevenek voltak.

Doumergue valóságosan írta le Kálvin nyelvezetét, és

éppen ezért mentegetőznie kellett Kálvin egyes szavainak durvasága miatt. Doumergue emlékeztette hallgatóságát arra, hogy nem viszi azokat a szavakat a szószerzőkre, amiket ilyeneknek talált:

Ezenkívül látunk itt valóságosan meglepő számban példabeszédeket, számosat egy-egy prédikációban, néha többet egyetlen kifejezésben: „szárnyak nélkül akarják a holdat foguk közé venni, ahogy mondják”. „A betegségek lóháton érkeznek és gyalog távoznak.” Némelyik kapzsi „megissza a tengert a halakkal együtt”... A hanghordozás, a nép valódi hangulatának a helyreállítása és idézése; és Kálvin ragaszkodik hozzá...

Ahelyett, hogy „kárhóztatom”, ezt mondta: „a szemébe köpök”. Ahelyett, hogy „tévedek”, ezt mondta: „megérdemlem, hogy arcul köpjének”. Ahelyett, hogy „Az Úr megvetéssel visszautasítja azokat a szertartásokat”, ezt mondta: „Olyan, mintha köpött volna mindazokra a szolgálatokra.” Ahelyett, hogy „eltorzult, emberi természet”, ezt mondta: „mindegyikük kikaparná szomszédjának a szemét, ha nem lenne bizonyos korlátozás”. [Uo. 38.]

De Kálvin nem mindig volt kemény a szavaiban. Doumergue úgy ábrázolta őt, mint aki gyakran finom felhangokkal beszélt. Istent a tyúkhöz hasonlította, aki „összegyűjt minket és szárnya alá von, mint kiscsibéket” (ez volt egyik kedvenc kifejezése). Úgy ábrázolta Istent, mint aki „édesget minket”; úgy írta le Istent, hogy ő mint szülő beszél a gyermekével: „Szép sapkát adok neked; csinos öltönyt vásárolok neked.” Kálvin hallgattatta magát eleven kifejezéseivel és realiztikus párbeszédével.

Kálvin János prédikációi főként azért maradtak fenn, mert Denis Reguenier, szegény francia menekült elfogadta Kálvinnál a titkári állást 1549-ben, és 1560-ban bekövetkezett haláláig nála dolgozott. Elégképes volt rá, hogy gyorsírással megörökítse Kálvin prédikációit; munkájában segítette őt Kálvin asztmája, ami miatt lassan és megfontoltan kellett beszélnie. Reguenier teljes idejét ennek a foglalatosságnak szentelte. Gondosan átírta Kálvin gyorsírásban megörökített beszédeit, és azután teljesen lemásolta azokat, majd bekötötte az egész sorozatot dosszié kötetekben, és átadta a diakónusoknak megőrzésre. Aki csak el akarta olvasni ezeket a kéziratosokat, megtehetette, ha megkapta Reguenier engedélyét. [T. H. L. Parker, *The Oracles of God* (London: Lutterworth Press, 1947), 39–40.]

Hálásak lehetünk e másoló gondos munkájáért, mert Kálvin prédikációs anyagainak nagy bősége maradt fenn ennek révén. Amikor próbáljuk tanulmányozni John Knox prédikálását, akinek nem volt ilyen titkára, még könnyebb hálásnak lennünk Kálvin titkáráért. Kálvin prédikációinak egyik listája 2023 kéziratos prédikációról szól, amiket Genfben mondott; John Knoxtól csak két prédikáció maradt fenn.

Kálvin prédikálási filozófiája egyszerű volt: úgy tekintette a Bibliát, mint Isten igéjét; Kálvin erősen hitt abban, hogy a prédikátor csak azért lép a szószerzőkre, hogy Isten igéjét hirdesse és ne a saját elképzeléseit: „Ezért, amikor a szószerzőre emelkedünk, nem visszük magunkkal álmainkat és képzeletünk szüleményeit...” De amit a prédikátor kapott, azt hűségesen tovább kell adnia bármilyen hozzátoldás nélkül. Amit a Szentírás nem tárgyal, azt a szószerzők sem kell tárgyalni: a szószerzők kimondott szó legyen prédikáció a Könyvben megírt Igéből. (Kálvin befolyása nyilvánvaló Karl

Barthra ezen a területen.) Kálvin ezt mondta: „Röviden, szent Pál tájékoztat minket arról, hogy nem szabad kiragadnunk és selejteznünk a Szentírást, hogy saját fantáziánknak tessék, hanem el kell fogadnunk az egészet kivétel nélkül.” Kálvin vallotta, hogy a prédikátor „semmit ne próbálkozzék a maga agyával”.

Ahhoz, hogy a prédikátor helyreállítsa az embereket, először magának kell helyreállnia. „Jóvá kell hagynia és meg kell pecsételnie a vallott tanítást”, és be kell mutatnia, hogy amit mond, „arról annyira meggyőződött saját szívében, és annyira belenyomtatta és belevéste magába, mintha Isten előtt beszélne.” Kálvin hitte, hogy a prédikátoroknak eléggé feladatuk fontosságának hatása alá kell kerülniük, mert különben a saját fontosságuk hatása alá kerülnek.

Vitakozzanak a hegyekkel, támadjanak a dombok ellen; más szóval, ne kápráztassák őket az emberek, hanem mutassák be, hogy a rájuk bízott Ige olyan, mint Isten királyi jogara, amely alatt minden teremtmény meghajtja fejét és meghajtja térdeit...

Bátran próbáljanak meg mindent, és késztessek e világ minden dicsőségét, nagyságát és hatalmát arra, hogy engedelmeskedjék és hajoljon meg az isteni fenség előtt; ugyanezzel az Igével parancsoljanak mindenkinek; építsék Krisztus házat, ledöntve a sátán uralmát; vezessék a nyáját a legelőre, és öljk meg a farkasokat; kötözzék meg és engedjék el a mennydörgést és villámlást, ha ez az ő elhívásuk – de mindezt Isten nevében.” [Uo. 58.]

Ezekkel a szavakkal írta le Kálvin minden lelkes elhívását, sőt, ezekkel a szavakkal írta le saját prédikálását sokkal tömörebben, mint bármelyik tudós, aki tanulmányozta az azóta eltelt évszázadokban. Mint szokásos, Kálviné az utolsó szó.

Az Ige az egyetlen zsinórmértékünk

„Minden tiszta a tisztának, de a fertőzötteknek meg a hitetleneknek semmi sem tiszta, sőt szennyes mind az elméjük, mind a lelkiismeretük. Azt vallják, hogy ismerik az Istent, de cselekedeteikkel tagadják, mert utálatosak és engedelemnek, és minden jó cselekedetre teljesen alkalmatlanok” (Tit 1:15–16).

Szent Pál bemutatja nekünk, hogy Isten ígéje legyen a szabályozónk, és az emberek parancsolatait tekintsük hiábavalónak és ostobának, mert az élet szentsége és tökéletessége nem azokból ered. Elítélte némelyik parancsolatukat, amelyekkel tiltanak bizonyos húsokat, és nem élvezik azt a szabadságot, amit Isten adott a hűségeseleknek. Ezek zavarták az egyházat szent Pál idejében ilyen hagyományok felállításával, a törvény parancsolatait pajzsként használva. Ezek csak emberi kitalálások voltak, mert a templomnak meg kellett szűnnie a mi Urunk Jézus Krisztus eljövetelkor. Azok, akik Krisztus gyülekezetében ezt a babonáságot tartják, hogy bizonyos húsokat tiltanak, nem Isten felhatalmazottjai, mert az ő gondolatával és céljával ellentétes, hogy a keresztyének alávessék magukat ilyen szertartásoknak.

Röviden kifejezve, szent Pál tájékoztat minket ezen a helyen arról, hogy ezekben a napokban szabadon ehetünk minden húsfélét, kivétel nélkül. Ami a test egészségét illeti, itt nem erről beszél; hanem itt azt szögezi le, hogy az emberek ne állítsanak maguk fölé urakat, akik törvényeket gyártanak nekünk, ellentétben Isten igéjével. Ezt így látva, hogy Isten

nem tesz különbséget a húsek között, használjuk azokat; és sohase kérdezzük meg, hogy az emberek mit kívánnak vagy mit gondolnak jónak! Ennek ellenére használunk kell azokat az áldásokat, amelyeket Isten nekünk adott, józanul és mérsékelten. Gondoljunk arra, hogy Isten értünk teremtette a húseket, nem azért, hogy telefajuk magunkat, mint a disznók, hanem hogy használjuk azokat az élet fenntartására: ezért legyen nekünk elegendő az a szabályozó, amit Isten mutatott meg Igéje által!

Ha nincs olyan táplálékraktárunk, mint szeretnénk, akkor hordozzuk türelmesen a szegénységet, és gyakoroljuk szent Pál tanítását: tanuljuk meg jól elviselni a szegénységet éppúgy, mint a gazdagságot! Ha a mi Urunk többet ad nekünk, mint amire vágyunk, akkor is zabolázzuk meg étvágyunkat! Másrészt, ha úgy tetszik neki, hogy morzsákat osztogat és szegényesen táplál minket, akkor legyünk elégedettek azzal, és imádkozzunk türelméért, amikor nincs meg az, amit az étvágyunk megkívánna! Röviden kifejezve, vissza kell térnünk ahhoz, amit a Róma 13-ban olvasunk: „*hanem öltések magatokra az Úr Jézus Krisztust; a testet pedig ne úgy gondozzátok, hogy bűnös kívánságok ébredjenek benne*” (Róm 13:14). Elégedjünk meg azzal, amire szükségünk van, és amit Isten szükségesnek tekint, így minden tiszta lesz nekünk, ha így megtisztulunk.

Mégis igaz, hogy jóllehet mindig olyan tisztátalanok voltunk, az Isten által teremtett húsek jók voltak; de nekünk meg kell fontolnunk azok használatát. Amikor szent Pál azt mondja, hogy *minden tiszta*, akkor nem azt érti ezen, hogy magától tiszta, hanem azoknak tiszta, akik azt kapják; mint ahogy előbb megjegyeztük, ahol azt mondja Timóteusnak, minden megszenteltetik nekünk hit és hálaadás által. Isten betöltötte az egész világot olyan bőséggel, hogy csodálkozhatunk, látva atyai gondoskodását rajtunk; mert mi okból és mi célból van mindez a gazdagság a földön, hacsak nem annak bemutatásáért, hogy ő milyen bőkezű az emberek iránt!

Tudjuk, hogy ő a mi Atyánk, és gondozóként törődik velünk, hiszen az ő kezéből vesszük, amit nekünk ad, beleértve az étkezést is. Ha nem győződünk meg arról, hogy Isten táplál minket, akkor nem dicsőíthetjük őt úgy, ahogy megérdemli; és nem ehetünk egyetlen kenyérmorzsát sem anélkül, hogy istenkáromlást ne követnénk el, amiért számot kell adnunk. Hogy jogosan élvezzük ezeket a javakat, amelyeket ránc árasztott, ennél a pontnál meg kell állapítanunk, hogy Isten táplál és gondoz minket.

Erről a tisztaságról beszél itt az apostol, amikor azt mondja, hogy minden tiszta, különösen amikor ilyen egyenesség van bennünk, hogy nem vetjük meg azokat az áldásokat, amiket egy másik embernek adott, hanem kívánjuk mindennapi kenyérünket Isten kezéből, azzal a meggyőződéssel, hogy nincs hozzá jogunk, csak megkapjuk azt Isten irgalmából. Most lássuk meg, hogy ez a tisztaság honnét ered! Ezt nem magunkban találjuk, mert ezt hitből kapjuk. Szent Péter mondja, hogy ősatyáink szíve ezáltal tisztult meg, vagyis azzal, hogy Isten adta nekik a *hitet* (ApCsel 15).

Igaz, hogy itt az örökkévaló üdvösségről van szó; mert végtelenül tisztátalanok voltunk, amíg Isten nem ismertette meg magát velünk a mi Urunk Jézus Krisztus nevében, aki Megváltónkká lett, áron vásárolt meg minket és váltságot adott lelkünkért. De ezt a tanítást lehet és kell alkalmazni ez életre vonatkoztatva; mert amíg ezt tudjuk, hogy Jézus

Krisztusban örökbefogadottak vagyunk, Isten gyermekei vagyunk és következésképpen e világ öröksége a miénk. Ha enélkül érintünk meg egyetlen húsdarabkát, akkor tolvajok vagyunk; mert Ádám bűne miatt megfoszt minket és eltilt minden áldástól, amit Isten teremtett mindaddig, amíg meg-nyerjük azokat a mi Urunk Jézus Krisztusban.

Ezért a hitnek kell minket megtisztítania. Aztán minden hús tisztává lesz nekünk. Amikor minden hús tisztává lesz, szabadon felhasználhatjuk őket tétovázás nélkül. Ha lelki törvényeket helyeznek ránc, nem szükséges engedelmeskednünk azoknak, tudva azt, hogy az ilyen engedelmesség nem lehet kedves Isten előtt, mert ezt cselekedve, szabályokat helyezünk magunk fölé, és azokat Istennel tesszük egyenlővé, akié minden hatalom. Így a lélek kormányzását biztonságosan és egészségesen Isten kezében kell tartanunk. Ezért, ha olyan sok emberi felsőbbrendűséget engedünk meg, hogy eltűrjük még azt is, hogy becsomagolják a lelkünket saját kezükkel, akkor nagyon lecsökkentjük és megszüntetjük azt a hatalmat és uralkodást, amit Isten gyakorol felettünk.

Így az a megalázkodás, amivel engedelmeskedhetünk emberek hagyományainak, rosszabb lesz minden lázadásnál a világon; mert ez Isten tiszteletének a megrablása, és zsákmányként odaadjuk halandó embereknek. Szent Pál beszél egyes zsidók babonáságáról, akik akarják, hogy az emberek vessék alá magukat a törvény árnyékainak és képeinek; de a Szentlélek kijelentett egy mondatot, amit meg kell figyelnünk a világ végéig: hogy Isten nem kötött ránc ebben a korban ilyen terhet, mint amelyet ősatyáink hordtak; hanem megszüntette azt a részt, amit valamikor parancsolt a húsektől való tartózkodás ügyében, mert az egy időszakra szóló törvény volt.

Látva azt, hogy Isten így szabaddá tett minket, milyen meggondolatlanság az a föld férgeitől, hogy új törvényeket gyártanak, mintha Isten nem lenne elég bölcs. Amikor ezt felhuzzuk a pápistáknak, azt válaszolják, hogy szent Pál a zsidókról beszél, és azokról a húsekről, amiket a törvény tiltott. Ez igaz, de lássuk meg, vajon ez a válasz célzatos lenne bármilyen októl, vagy érdemes elfogadni szent Pált, nemcsak azt mondani, hogy törvényes nekünk használni, ami tiltott volt, hanem beszél általános kifejezésekben, azt állítva, hogy *minden tiszta*. Így látjuk, hogy Isten itt szabadságot adott nekünk a húsevés tekintetében; ezért ő nem tart minket abban a rabszolgaságban, amiben ősatyáink voltak.

Ezért látva, hogy Isten hatályaon kívül helyezte a törvényt, amit ő alkotott, és többé nem kényszeríti ránc, mit gondoljunk akkor, amikor látunk embereket, akik kitalálják saját hagyományaikat, és nem elégszenek meg azzal, amit Isten megmutatott nekik? Először továbbra is az Ószövetség megköttöttségei alatt igyekeznek tartani Krisztus egyházát. De Isten felnőttként kezel bennünket, akiknek nincs gyermekeknek szóló tanítása. Ők emberi szabályokat állítanak fel és azt mondják, hogy meg kell tartanunk azokat a halálos bűn terhe alatt; míg Isten nem akarja, hogy megtartsuk azokat a törvényeket e korban, amelyek típusok és árnyékok, mert azok véget értek a mi Urunk Jézus Krisztus eljövetelkor.

Vajon törvényes megtartani azt, amit emberek formáltak saját bölcsességükben? Vajon nem úgy látjuk, hogy az közvetlenül Isten ellen irányul? Szent Pál szembeszáll az ilyen megtévesztőkkel, azokkal, akik megkötik a keresztyéneket, hogy tartózkodjanak azoktól a húsektől ugyanúgy, mint ahogy Isten megparancsolta a törvényben. Ha valaki azt mondja,

nem nagy ügy, ha tartózkodunk a hústól pénteken vagy nagyböjtkor, figyeljük meg, hogy vajon nem nagy ügy megrontani és tönkretenni Isten szolgálatát! Mert bizonyára azokkal emberi hagyományokat állítanak fel, és szembehelyezkednek azzal, amit Isten kimondott Igéjében, és így szentségtörést követnek el.

Látva azt, hogy Istent engedelmisséggel szolgáljuk, vigyázzunk arra, hogy bizonyos keretek közt maradjunk, amiket Isten jelölt ki; és ne engedjük meg, hogy az emberek hozzátegyék ehhez a sajátjukat. Valami rosszabb van ebben ennél: mert azt gondolják, hogy valamit érdemel Istentől az, aki tartózkodik a húsevéstől. Azt gondolják, hogy az nagy szentség, és így Isten szolgálata, aminek lelkinak kell lennie.

Hűnek kell lennünk, és szigorúan ragaszkodnunk kell szabadságunkhoz, követnünk kell azt a szabályt, amit Isten Igéjében kaptunk, és nem szabad, hogy lelkünket rabszolgaságba engedjük új törvények által, amiket emberek kovácsoltak. Mert ez pokoli zsarnokság, ami csökkenti Isten tekintélyét és összekeveri az evangélium igazságát a törvény képeivel, és eltorzíja, tönkreteszi Isten igaz szolgálatát, aminek lelkinak kellene lennie. Ezért figyeljük meg, hogy milyen drága kiváltság az, hogy hálát adunk Istennek lelkiismereti nyugalommal, bizonyosak lévén abban, hogy az az ő akarata és jó kedve, hogy élvezzük áldásait, és hogy ezt tegyük, nem szabad belekeverednünk emberi babonáságokba, hanem elégedjünk meg azzal, amit az evangélium tiszta egyszerűsége tartalmaz. Aztán, mint ahogy már alapszövegünk első részével kapcsolatban kimutattuk, *minden tiszta a tisztának*.

Amikor elfogadtuk az Úr Jézus Krisztust, tudjuk, hogy megtisztultunk szennyünkben és foltjainktól, mert kegyelme által Isten áldásainak részeseivé lettünk, és gyermekeivé váltunk, jóllehet csak hiábavalóság volt bennünk. „*De a fertőzötteknek meg a hitetleneknek semmi sem tiszta.*” Ezzel szent Pál azt mondja, hogy akármi származik a fertőzöttekből és hitetlenekből, nem fogadható el Istennek, hanem tele van fertőzéssel. Míg hitetlenek, ostobák és tisztátalanok, és míg ilyen szenny van bennük, amit csak érintenek, beszennyeződik gonoszságuktól.

Ezért minden szabály és törvény, amit gyárthatnak, csak hiábavalóság marad, mert Isten nem szereti, akármit csinálnak, igen, ő végtelenül utálja azt. Jóllehet az emberek gyötrik magukat a szertartásokkal és külső cselekményekkel, mégis ezek hiábavalóságok, amíg nem lesznek tiszták a szívükben. Mert ebben kezdődik Isten igazi szolgálata. Olyan sokáig hitetlenek voltunk és szennyesek Isten előtt. Ezeknek nyilvánvalóvá kell lenniük bennünk, de a képmutatás annyira meggyökerezett bennünk, hogy hajlunk ezek figyelmen kívül hagyására. Meg kell igazán vallanunk, hogy nem lehetünk kedvesek Istennek, ha úgy szolgáljuk, hogy szívünk nem szabadult meg a gonoszságtól.

Isten ugyanezt a tanítást terhelte népére az ősi időben, mint ahogy látjuk, különösen Haggeus próféta második fejezetében, ahol megkérdezi a papokat, hogy ha valaki szent dolgot érint, vajon az szent lesz vagy nem, és a papok azt válaszolták, hogy nem. Ezzel ellentétben, ha tisztátalan ember érint valamit, vajon az tisztátalanná válik vagy nem, és a papok azt válaszolták, hogy az tisztátalanná válik, ezért ilyen ez a nemzet, mondja az Úr, és ilyenek kezük munkái is. Most figyeljük meg, hogy mit foglaltak magukban a törvény képei és árnyékai! Ha a tisztátalan ember érintett valamit, akkor

tisztátalanná vált, és ezért meg kellett tisztítani. Urunk mondja, figyeljétek meg, mik vagytok, mert csak tisztátalanságunk és szennyesünk van. Ennek ellenére elegendő van áldozataitokból, felajánlásaitokból és ehhez hasonlókból. De ő mondja, ameddig elmétek gonosz vágyakkal van tele, ameddig szószerűek, házasságtörők, káromkodók és igazságtalanok vagytok, ameddig tele vagytok gonoszsággal, kegyetlenséggel és utálatossággal, addig végtelenül törvénytelenül éltetek, és tele vagytok minden tisztátalansággal. Ezt nem bírom elviselni, bármennyire is tisztának látszik az emberek előtt.

Látjuk tehát, hogy amit csak el tudunk végezni, amíg nem alakulunk át igazán a szívünkben, addig az csak gyalázkodás, és Isten elítéli és megveti annak minden részét. De ki hiszi el mindezeket? Amikor a gonoszok, akik gonoszságukban leledzenek, lelkiismeretfurdalást éreznek, igyekeznek valamilyen eszközzel kiengesztelni Istent, bizonyos szertartásokkal, azt gondolva, hogy az elegendő az emberek értelmének kielégítésére, és hogy Isten ugyanígy megelégszik azzal. Ez a szokás uralkodik koronkon át.

Nemcsak Haggeus próféta szövegében dorgálja Isten az embereket képmutatásukért és azért, mert azt gondolják, hogy bizonyos trükkökkel megnyerik jóindulatát, hanem minden próféta küzdött ezzel a zsidókkal. Ézs 1:13–15-ben ezt olvasuk: „*Ne hozzatok többé hazug áldozatot, még a füstjét is utálom! Újhold, szombat, ünnepi összejövetel? Nem tűröm együtt a bűnt és ünneplést! Újholdjaitokat és ünnepeiteket gyűlölöm én, terhemre vannak, fáraszt elviselni. Ha felém nyújtjátok kezeteiket, eltakarom szemem előleket; bármennyit is imádkoztok, én nem hallgatom meg: vér tapad a kezetekhez!*”

Aztán ismét olvassuk: „*Ha égőáldozatot mutattok be nekem, vagy ételáldozatot, nem gyönyörködöm bennük. Rá se tekintek a békeáldozatra, melyet hizlalt állatokból mutattok be!*” (Ám 5:22) Isten itt bemutatja, hogy amiket ő parancsolt, szennyesé váltak, amikor azokat képmutatók cselekedték és visszaéltek velük. Ezért tanuljuk meg, hogy amikor az emberek a maguk módján szolgálják Istent, akkor becsapják és megcsalják magukat! Egy másik helyen Ézsaiás azt mondja, hogy „*Ki kívánja ezeket töletek?*” Nyilvánvalóvá válik, hogy csak akkor fogadja el Isten a cselekedeteinket, ha az ő isteni Igéje szerint tesszük.

Látjuk, hogyan értette Pál, amikor azt mondta, hogy semmi sem *tiszta* azoknak, akik *tisztátalanok*. Miért? Mert „*szennyes mind az elméjük, mind a lelkiismeretük*”. Ezzel kimutatja (ahogy korábban megfigyeltük), hogy addig az ideig, amíg nem tanuljuk meg helyesen szolgálni Istent, egyáltalán nem teszünk jót saját tetteinkkel; jóllehet hízeltünk magunknak, hogy ezek nagyon fontosak, és ezzel elaltatjuk magunkat.

Most lássuk meg, milyen hagyományok ezek! A céljuk az, hogy összhangba hozzák magukat Istennel túlbuzgó cselekedeteik által, ahogy kifejezik, vagyis többlet munkájukkal, amelyek fölülműlják azt, amit Isten parancsolt nekik. Saját elképzelésük szerint ezzel kötelességüket teljesítik iránta, és az ilyen fizetiséggel megelégtetik őt, amit cselekedeteikkel visznek véghez, és ezért ez számít. Amikor böjtöltek *szent* estéiken, amikor tartózkodtak a húsevéstől péntekenként, amikor hűségesen részt vettek a misén, amikor szentelt vizet alkalmaztak, azt gondolták, hogy Istennek semmi többet nem kell követelnie tőlük, és hogy semmit sem hagytak ki.

De eközben nem hagyták abba a feslettséget, paráznaságot, igazságtalanságot, káromkodást stb. Mindegyikük odaszánta magát azoknak a gonoszságoknak, mégis azt gondolták, hogy Isten úgy tekintett rájuk, hogy lefizették ezeket az Istennek ajánlott cselekedeteikkel. Mint például amikor valaki szentelt vizet alkalmaz, imádja a képeket, oltártól oltárig futkos és más ehhez hasonlókat tesz, azt képzelik, hogy elegendő fizetséget és jóvátételt hoztak bűneikért. De halljuk a Szentlélek tanát ezzel kapcsolatban, hogy szennyesek, semmi sem tiszta az ő cselekedeteikben.

A helyzetet vizsgálva tegyük fel, hogy a pápisták minden utálatossága nem gonosz a maga természetében, mégis szent Pál tanítása szerint csak tisztátalanság van bennünk, mert bűnösök és tisztátalanok. Ez emberek szentsége csak trükkökből áll. Azokban igyekeznek szolgálni Istent, amiket ő nem követel, és ugyanakkor elhagyják azokat, amiket megkövetel törvényében.

Minden korban ez volt a helyzet, hogy az emberek elvetették Isten törvényét a saját hagyományaikért. A mi Urunk Jézus Krisztus dorgálta a farizeusokat, amikor ezt mondta: „*Ő így válaszolt nekik: »Ti pedig miért szegitek meg a ti hagyományotokért az Isten parancsolatát?»*” (Mt 15:3) Így volt korábban, a próféták idejében. Ézsaiás felkiáltott: „*Így szól az Úr: Mivel ez a nép csak szájával közeledik hozzám, és ajkával dicsőít engem, de szíve távol van tőlem, istenfélelme pedig csupán betanult emberi parancsolat, azért én úgy bánok majd ezzel a néppel, hogy csodálkozni fog, igen csodálkozni: vége lesz a bölcsék bölcsességének, az értelmesek értelme homályos marad*” (Ézs 29:13–14). Amíg az emberek a hagyományokkal törődnek, elhagyják azokat, amiket Isten megparancsolt Igéjében.

Ezért kiáltott fel Ézsaiás ezek ellen az emberi hagyományok ellen, megmondva nekik nyíltan, hogy Isten megfenyegeti, megvakítja a legbölcsebbeket közülük, mert elfordultak Isten igéje tiszta szabályától, hogy saját ostoba kitalálásaikat kövessék. Szent Pál hasonlóan ugyancsak sejteti, amikor azt mondja, hogy nem félnek Istentől. Ne csaljuk meg magunkat! Mert tudjuk, hogy Isten megköveteli az emberektől, hogy egyenesen éljenek, és tartózkodjanak minden erőszakosságtól, kegyetlenségtől, torzsalkodástól és csalástól, hogy ezek egyike se legyen jelen az életünkben. De akik nem félnek Istentől, nyilvánvalóan csak tisztátalanság van egész életükben.

Ha tudni akarjuk, hogyan szabályozzuk életünket, vizsgáljuk meg Isten igéjének a tartalmát; mert mi nem szentelődhetünk meg külsőképpen és pompával, jóllehet ezeket annyira nagyra értékelik az emberek között. Őszintén segítségül kell hívnunk Istent, és belé kell vetnünk teljes bizalmunkat; fel kell adnunk a gőgöt és tettetést, és hozzá kell mennünk igazi alázatban, hogy ne legyünk a testiesség rabjai! Igyekeznünk kell magunkat áhítatban tartani, Istennek való alárendeltségben és mentesen a falánkságtól, paráznaságtól, ki-csapongástól, rablástól, istenkáromlástól és más gonoszságoktól! Így meglátjuk, Isten mit akar, hogy cselekedjünk, hogy életünk jó szabályozás alá kerüljön.

Amikor az emberek külső cselekedetekkel akarják magukat megigazítani, ez olyan, mintha szemetet takarnánk le tiszta lenruhával. Ezért tegyük félre a tisztátalanságot, ami szívünkbe van rejtve! Mondom, űzzük el a gonoszt magunktól, és akkor az Úr elfogadja életünket! Így meglátjuk, hogy hol található Isten igaz ismerete! Amikor helyesen értjük ezt, ez vezet minket a neki való

engedelmességben élt élethez. Az emberek nem váltak annyira állatiassá, hogy ne értsék meg, hogy van teremtető Istenük. De ez az ismeret, ha nem vetik magukat alá az ő követelményeinek, ítéletükre szolgál: mert szemüket elvakította a sátán; ezért, jóllehet az evangéliumot prédikálják nekik, nem értik meg azt; ebben a helyzetben látunk sokakat ezekben a napokban. Milyen sokan vannak a világban, akiket oktattak az evangélium tanításával, mégis folytatják ostoba tudatlanságukat.

Ez azért történik, mert a sátán foglalta el az emberek értelmét gonosz vonzódásokkal, hogy jóllehet a világosság mindig ragyogóan fénylik, de megmaradnak vakságukban, és egyáltalán semmit sem látnak. Tanuljuk meg hát, hogy Isten igaz ismerete olyan természetű, hogy bemutatkozik, és gyümölcsöt terem egész életünkön át. Ezért Isten megismerése érdekében, ahogy szent Pál mondta a korinthusiaknak, át kell alakulnunk az ő képmására. Mert ha csak színleljük, hogy ismerjük őt, és eközben felelőtlenül és gonoszul élünk, akkor nem kell tanúnak bizonyítania, hogy hazugok vagyunk; saját életünk elég bizonyítékot szolgáltat arra, hogy csúfolódók és meghamisítók vagyunk és visszaélünk Isten nevével.

Szent Pál mondja egy másik helyen, ha ismerjük Jézus Krisztust, akkor vessük le az ömbert: mintha azt mondaná, nem tudjuk kinyilvánítani, hogy ismerjük Jézus Krisztust, ha csak elismerjük őt a fejünkkel; ezt nem tehetjük meg addig, amíg le nem vetjük az ömbert és új teremtménnyé nem válunk. A világ állandóan gonoszul viszált Isten nevével, és ma is ezt teszi, ezért lássuk meg Isten igéjének valódi ismeretét, amiről szent Pál beszél!

Végül ne tegyük saját cselekedeteinket a mérlegbe, és ne mondjuk, hogy azok jók és hogy jót gondolunk felőlük; hanem értsük meg, hogy a jó cselekedetek azok, amelyeket Isten parancsolt az ő törvényében és mindaz, amit ezek mellett tehetünk, semmi. Ezért tanuljuk meg életünket aszerint alakítani, amit Isten parancsolt! Helyezzük bele bizalmunkat, hívjuk segítségül és adjunk neki köszönetet, hogy türelmesen elhordozzuk, bárhova is akar minket küldeni; hogy egyenesen bánjunk felebarátainkkal, és becsületesen éljünk az emberek előtt! Ezek azok a cselekedetek, amelyeket Isten megkíván a mi kezünkben.

Ha nem lennénk annyira eltorzultak természetünkben, akkor egyikünk sem hagyná figyelmen kívül ezek megismerését: még a gyermekeknek is van elég képességük ezek felismerésére. Azok a cselekedetek, amelyeket Isten nem parancsolt, csak ostobaság és utálatosság, amikkel Isten tiszta szolgálatát beszennyezzük. Ha tudni akarjuk, hogy mik a jó cselekedetek, amikről szent Pál beszél, félre kell tennünk az emberek minden kitalálását, és egyszerűen követnünk kell az Isten igéjében található útmutatásokat, mert nincs más szabályozónk, mint amit ő adott. Ezeket fogadja el, amikor majd számot adunk az utolsó napon, amikor ő egyedül lesz az egész emberiség bírója.

Most essünk térdre a mi jó Istenünk arca előtt, ismerjük el hibáinkat, imádkozzunk, hogy világosabban megismerjük őt, és adjon nekünk olyan bizalmat a mi Urunk Jézus Krisztus nevében, hogy hozzá járulhassunk, és bizonyosságot nyerjünk bűneink bocsánatáról, és hogy tegyen minket az egészséges hit részeseivé, amely által a mi tisztátalanságunkból megmos bennünket!

Ford.: Dr. Gerzsényi L.

Vadnai Zoltán

A tanítványok Márk evangéliumában

Bevezető gondolatok

Sok írásmagyarázó fordul manapság más kérdésekkel a Szentírás felé, mint amikor a történetkritika által diktált megközelítés szinte egyeduralgódóvá vált az exegézisben. Ennek a diakrón megközelítésnek (a Biblia történeti szemléletű vizsgálata) a szempontjai szerint a szöveget vissza kell helyezni annak történelmi kontextusába. Azt ott és akkor kell feltárni, megérteni ahhoz, hogy itt és most közel lehessen kerülni a mondanivalóhoz.

A szöveg vizsgálatánál figyelembe kell venni a hagyományozás útját, lefejteti a szövegre ráakódott rétegeket, szem előtt tartani azt a folyamatot, amely a Krisztus-eseménytől elvezetett a kérügmáig, a gyülekezet Krisztusról szóló bizonyágtételéig. Megfogalmazódott, hogy az Írásnak egy jelentése van, amit a próféta vagy evangélista megfogalmazott azon hallgatók számára, akik az első befogadók voltak. Persze így a szöveget meg kell tisztítani, mert az idők folyamán bővülési folyamatokon ment keresztül. Ez a munka csak úgy végezhető el, ha az Újszövetséget részekre bontják, atomizálják.

Főként a 60-as évektől kezdve, elsősorban angolszász területekről elindulva egyre nagyobb területet kap az exegézisben az úgynevezett szinkron (egy adott rendszer leíró vizsgálata) megközelítés¹. Egy szöveg vizsgálata közvetlenül az előttünk lévő szövegből, annak struktúrájából kiindulva történik.

A szinkron módszerek a szöveget mint egy megszerkesztett koherens egészet látják, melynek elemei kapcsolatban állnak egymással. Ezekből a kapcsolatokból adódik egy formai, tartalmi egység. A szöveg értelme tehát nincs elrejtve a szöveg mögé, hanem a szövegelemek viszonyában rejtőzik.² Ezek az irodalmi eredetű módszerek elfogadják kiindulásként a szöveg autonómiáját, öntörvényűségét. A középpontban nem a múltbéli személyek, események, irodalmi formák állnak, hanem az itt és most rendelkezésre álló, és számunkra mondanivalót hordozó szövegek (narratívák – ahogyan az irodalomkritikai irányok művelői mondják) és azoknak a mai olvasóra gyakorolt hatása. Vizsgálat alá kerül a cselekmény, a szereplők, a jellemek, a stílus, a hangnem, az elbeszélő nézőpontja.

Egy elbeszélés vizsgálatakor nem a történeti szerző, nem az a valós világ, amelyben élt a fontos, hanem az elbeszélés világa, amelyet a szerző alkotott, és magának az elbeszélőnek a szerepe, amely benne van ebben a megalkotott világban.

Márkkal kapcsolatban is elmondhatjuk, hogy majdnem az egyetlen biztos pont, ami közelebb vihet minket a szerzőhöz, maga a szöveg, maga az evangélium. Milyen az a szerző, akit az evangéliumból ismerünk meg, aki explicite,

nyilvánvalóan nem nevezi meg magát, nem ír önmagáról, de implicite, burkoltan, olvasva az evangéliumot élénk lép, nevezzük őt Márknak továbbra is természetesen. Mit árul el róla a stílus, a mondandó, a látásmód, ami élénk tárul?

Egy elbeszélés van előttünk, amelynek sajátos mondani-valója van, amely üzenetet hordoz az olvasójának, és az üzenet átadására a szerző az elbeszélésnek, az irodalom eszközeinek tárházát választotta. „Meg vagyok győződve, hogy annak az ismerete, hogy ki volt valójában Márk (értsd: a történeti szerző), semmi jelentőséggel nem bír arra nézve, hogy megállapítsuk irodalmi tevékenységét, művének formáját, és ezt interpretáljuk (tkp.: az implicite szerző).”³

Fontos kérdés, hogy milyen nézőpontból mondja el a szerző mondandóját, milyen elbeszélői perspektíva van ('point of view' = nézőpont). Hogyan ábrázolja ezt a nézőpontot az olvasójának a szereplők, a cselekménysor, a helyszín, a szókincs stb. segítségével?⁴ Ezt szem előtt tartva fogalmazzunk meg néhány gondolatot Márkról, mint az evangélium implicit szerzőjéről! Márk nem választott ki valamilyen szereplőt, hogy annak a szemszögéből láttassa a Krisztus-eseményt. Harmadik személyben mondja el a történeteket. Jézus ezt és ezt tette, ők így és így cselekedtek. Milyen jelentősége van ennek?

Márk mindentudó elbeszélőként áll az olvasói elé.⁵ Szabadon mozog térben és időben, szabadon választja ki a figurát, akiről beszélni szeretne, mintegy privilegizált hozzáférése van a szereplők érzéseire, gondolataikhoz, motivációikhoz. Mindent tud a szereplőkről, kívülről és belülről egyformán le tudja írni őket.

Tudja, hogy Jézus hallgatást parancsol a démonoknak, hogy a tanítványok kísértetnek vélik a vizen járó Jézust, hogy a farizeusok elhatározzák, hogy próbára teszik őt, tudja Jézus győtrődését és imádságát a Gecsemáné kertben stb. Mindenütt jelen van, legyen az Galilea, Jeruzsálem, egy hajó, egy ház, egy zsinagóga. Ő határozza meg, hogy a szereplők milyen sokat vagy milyen keveset beszélnek. Mint aki ismeri a szereplők érzéseit, gondolatait, kommentálja is azt az olvasónak (pl. Mk 2:5–8).

Az elbeszélésből felismerhető a szerző nézőpontja, megragadta a rendelkezésére álló eszközöket, hogy ezt a nézőpontot elfogadtassa az olvasóval. Elindul az 1:1-ben onnan, hogy ez Isten Fiának evangéliuma, mikor az olvasó még semmit nem tud Jézusról, és az evangélium végére elvezet oda, hogy meglássuk, valóban Isten Fiáról beszélt. Lásd a római százasodt: „Bizony, ez az ember Isten Fia vala” (Mk 15:39).

Egységes elbeszélés áll előttünk, melynek egyik kulcsa Jézus. A kezdettől a végéig ott áll az elbeszélés középpontjában, míg a többi szereplő hol feltűnik, majd nem hallunk

már róluk, vagy csak ritkán lépnek fel. Az evangéliumban Jézus képviseli a megbízhatóságot, az autoritást.⁶ Az evangélium legfontosabb ítéletei Jézus szájából jönnek. Az olvasótól elvárja a szerző, hogy a többi szereplő szavait és tetteit Jézus szavainak és tetteinek fényében ítélje meg.

Az implicit szerző és Jézus álláspontja egybeolvadnak az evangéliumban, a szerző a legfontosabb magyarázatokat, ítéleteket, igazságokat Jézusnak adja át. Így válik Márk által az evangélium azzá, amit az első versben kijelent: Jézus Krisztus evangéliumává.

A tanítványok Márk evangéliumában

Az elkövetkező gondolatsor alapja Robert C. Tannehill kitűnő munkája, melynek címe: „A tanítványok Márk evangéliumában – egy szereplő funkciója az elbeszélésben.”⁷ Ezen az alapon építkezve az evangélium szereplői közül leginkább a tanítványokra szeretnék figyelni. Vizsgálni, hogy milyen szerepük van a márkai elbeszélésben, mit akar rajtuk keresztül üzeni a szerző nekem, mai olvasónak. Az itt leírtak korántsem normák, nem tekintem azokat „az egyetlen” olvasatnak. Sokkal inkább egy párbeszédnek, ami létrejöhet a szerző és az olvasó között, amely kommunikációnak csatornája maga Márk evangéliuma.

A tanítványok az evangélium elején

Márk elmondja nekünk, hogy amint Jézus megkezdí tanítói hivatalát, elhív négy tanítványt, akik később a tizenkettes körhöz is hozzátartoznak majd. A Márk 1:16–20 meséli ezt el nekünk. Tömör és rövid a tudósítás. Azt megtudjuk, hogy Jézus hívására mind a négyen „követték őt”. Nem voltak körülményeskedések, nincsenek kérdései az elhívott halászoknak, nem számol be az író arról, hogy sok idő telik el, hogy átgondolják az érintettek az elhívást. Sőt! Ott van a jellegzetes márkai időhatározó: *εὐθὺς* tüstént, rögtön. Itt a szentírő rögtön felállít egy normát, bemutatja a krisztusi elhívásra adandó helyes választ. Akit megszólít, tanítványának elhív, annak azonnal követnie kell Jézust.

A következő elhívási kép a 2:14-ben tárul elénk, amikor Jézus meglátja Lévit, annyit mond, hogy „*Kövess engem*”, „*és felkelvén, követi vala őt*”. Nincs kérdés, vacillálás. Lévi úgy viselkedik, ahogyan annak az embernek kell, akit Jézus elhív. Utána folytatódik a sor a 3:13-ban: „*Magához szólítá, akitet akar vala; és hozzá menének.*” Minden elhívási történetben hangsúlyos, hogy Jézus az, aki kiválasztja tanítványait. Tudjuk, hogy ez az egyik fő különbség az akkori rabbini iskolákra tekintve, mert ott a tanítványok választották ki azt a tanítót, akitől el akarták sajátítani az ismereteket.

A tizenkettő egy sajátos és igen szoros kapcsolatba kerül Jézussal. Vele együtt prédikálni és démonokat űzni, ez alapfeladata a tanítványoknak. Érdemes összehasonlítani az 1:38k-t a 3:14kk-kel. Feladatuk tulajdonképpen az, amit eddig Jézus csinált. A tanítványoknak ez a missziója a Mk 6:7–13-ban teljesezik ki, illetve be, mikor is Jézus kiküldi őket prédikálni, ördögöket űzni és gyógyítani. Bár a kiküldésnél felhívja a tanítványok figyelmét bizonyos nehézségekre, erről nem hallunk semmit. Elvégzik a rájuk bízott feladatot, és erről beszámolnak Jézusnak.

Röviden összefoglalva tehát az eddigieket az első hat rész alapján a következőket mondhatjuk el: Jézus elhívja

tanítványait, és megbízza őket a már említett misszióval. Előttünk van a tizenkettő engedelmes válasza Jézusnak. Valamint az, hogy teljesítik mindazt, amivel a Mester őket megbízta. Mintegy mértéket kap az olvasó, ami alapján megítélheti a tanítványokat. Az első részekben a tizenkettő egy szinte teljesen pozitív megvilágításban áll előttünk. Engedelmesek és eleget tesznek Krisztus akaratának.

Ezt a képet erősíti a 2:14–28, ahol Jézus háromszor is megvédi tanítványait a farizeusok és írástudók vádjaitól, mintegy igazolva, hogy helyesen cselekednek. Akkor amikor vámszedőkkel és bűnösökkel esznek, akkor amikor nem böjtölnek, és a szombatnapit kalásztépéskor. A 3:31kk-ben pedig Jézus a körülötte ülőkre mutat, mint az ő igazi családjára.

Az 1:16-tól (a négy tanítvány elhívása) a 6:30-ig (a tanítványok beszámolnak Jézusnak sikeres küldetésükről) végigvonul az evangéliumon olyan tanítványi képek csoportja, amelyek egymás után adnak nyomatékot a tanítványok pozitív megítélésének. Egyfajta fokozás áll előttünk, amely az elhívástól a sikeres misszióig tart, az olvasóban pedig nagy elvárást eredményez a tanítványokkal szemben.

Bár nyilván meg kell jegyeznünk két dolgot. A tanítványok értetlensége kétszer jelentkezik. Először a magvető példázatánál. De Jézus azt mondja, hogy nektek megadatik a példázatok megértése, de a kívülállóknak nem. A másik eset a tengeri vihar lecsendesítése, mikor szintén kritikát kapnak, és mondják egymásnak, hogy ki ez, akinek a szél és a tenger engedelmeskednek. E két jelenettel kezdetét veszi egyfajta negatív fejlődés, azonban még nem befolyásolják alapvetően azt a nagy elvárással telített, alapjában pozitív képet, amit az evangélium első fejezeteiben a tanítványokról kapunk.

A hanyatlás kezdetei

Ezek után következik egy újabb sora a képeknek a tanítványokról, ahol Márk egy másik fontos nézőpontot bonthat ki a jelenetek egymásutánjával, ez pedig leginkább a három csónak ill. hajójelenetben tárulkozik az olvasó elé. A már említett vihar lecsendesítése, Jézus a vízen jár, és a 8:14–21 az értetlen tanítványokkal a hajóban, akik megijedtek, hogy nem vittek magukkal kenyeret.

Ezek a jelenetek a tanítványokat a tömegtől mindig külön mutatják, és az ő magatartásukat állítják előtérbe. Az első két jelenetet összekapcsolja az a tény, hogy nem boldogulnak a viharral, megijednek, Jézus csodálatos beavatkozása pedig értetlenséget vált ki belőlük. A másodikat és harmadikat pedig az, hogy összekapcsolódnak az 5000 és 4000 megvendégelésével: „*Mert nem okultak a kenyereken, mivelhogy a szívök meg vala keményedve*”. A 6:37-ben megbízza Jézus tanítványait, hogy ők adjanak enni az 5000-nek. Ennek ellenére a megbízást nem ők, hanem Jézus hajtja végre, csakúgy, mint a másik megelégtetési történetben. És itt a hajóban a másodszori megvendégelési történet után, amikor már kétszer átélték a kenyérszaporítást, azt mondják a tanítványok megijedve: Nincs kenyérünk!

Ennek a vonalnak az emfázisa (nyomatékosítása) itt éri el tetőpontját: „*Mit tanakodtok, hogy nincsen kenyerek? Mégsem látjátok-e be, és nem értitek-e? Mégis kemény-e a szívetek?*” Ugyanaz a jézusi vád éri itt a tanítványokat az ószövetségi idézet által („*nézzén nézzenek, és ne lássanak, hallván halljanak, és ne értsenek*” 8:18). És figyeljük meg a

alapkifejezése az öskeresztyénségnek, különösen az üldözésekre tekintve *ὕπουνη*.

A másik tanítványi erény a kitartás mellett az éberség, a vigyázás, ahogyan általában Károly fordítja. *Γρηγορέω* az ige. Szintén fontos szó az Újszövetségben végig: ébernek lenni, vigyázni, nem meglankadni az imádkozásban, a keresztyén életben. A 13. rész Jézus példázatával zárul, hogy a ház ura elutazik és rábízta a szolgákra a tennivalókat. Azokat pedig állandóan végezni kell, nem lehet pihenni, eljátszani a rájuk bízott felelősséget. „Hogyha hirtelen megérkezik, ne találjon titeket aludva” – mondja Jézus a 13:36-ban tanítványainak.

És mit találunk a 14. részben? Hirtelen megvalósul a szituáció, az üldözés, amiről Jézus szólt nekik, és vizsgálhatnák a tanítványok a tanítványságukból. *Γρηγορείτε* = legyetek éberek, mondja Jézus a Gecsemáné kertben, mielőtt imádkozik, és a tanítványok elalszanak, ráadásul kétszer is. „Mikor fogva visznek titeket, ne aggódalmaskodjatok” – mondja Jézus a 13:11-ben, de azt olvassuk az elfogatáskor, ahogy „akkor elhagyván őt, mindnyájan elfutának” (14:50), és lezárul a 14. rész azzal, hogy Júdás árulása után Péter, az oszlopapostol háromszor megtagadja Jézust, még azt is, hogy valaha ismerte. Jézus azt mondja a vádlói előtt a 14:62-ben: „Én vagyok”, Péter azt mondja a vádlói előtt: „Nem ismerem azt az embert.” Ez a teljes csődje a tizenkettőnek.

Az által még jobban kidomborítja az elbeszélő, hogy mindezt Jézus nem sokkal azelőtt figyelmeztette őket. Júdás árulásának, a többiek elmenekülésének, Péter tagadásának a jelentősége azáltal is hangsúlyossá válik, hogy a 14. rész első felében Jézus mindhárom eseményt előre megmondja. Ezzel pedig az események megítélésében is irányítja az olvasót. Júdásról elmondja Jézus, hogy jobb lenne annak, aki elárulja őt, ha meg sem születik. Júdás árulásának súlyát növelik a szimbolikus cselekmények is, az asztalközösség Jézussal, a csók a Gecsemáné kertben. A tanítványok tehát rossz választ adtak Jézusnak, éppen az ellenkezőjét tették annak, amivel Uruk megbízta őket.

És itt tulajdonképpen a végére is értünk annak, hogy végigkövessük a tizenkét tanítványt Márk evangéliumának tükrében. Péter tagadása után egyetlen versben találkozunk még velük, illetve a tizeneggyel, mikor a feltámadott Jézus megjelent nekik is, és „szemükre hányá az ő hitellenségüket és keményszívűségüket.” Ennyi. A tanítványok története katasztrofálisan ér véget az elbeszélésben. Az olvasó pedig, aki először elégedetten állapíthatta meg, hogy a tanítványok megtestesítik az ő hitét is talán, ők az igazi Krisztuskövetők, szóval az olvasó, aki még Péter tagadása után is reménykedik talán valamiféle pozitív fordulatban, megállapítja, hogy ezektől a tanítványoktól bizonyos értelemben el kell határolódnunk, és keresni kell egy másik utat, ami különbözik az övéktől, ha tényleg Krisztus tanítványa szeretne lenni.

Bizonyos értelemben még a tanítványok számára is marad valami megnyitott lehetőség: Galilea. Minél messzebbre kerültek onnan, annál inkább csődöt mondtak. Jézus már az utolsó vacsorán azt mondta nekik, hogy elöttetek megyek a feltámadásom után Galileába. Húsvét reggelén pedig rábízta ezt üzenetként az asszonyokra, hogy mondják meg Péternek és a többieknek. Hagy egy megnyitott ösvényt az elbeszélés, de azon már nem indulhat el az olvasó a szerzővel, és Márk a tanítványokat sem indítja el rajta.

Egy másik út

De az olvasó megismeri ezt a másik utat az evangéliumból. Márk által mi is halljuk, amit Jézus tanít az igazi tanítványságról a tizenkettőnek. Sokszor olyan a szóhasználat, mintha direkt az olvasóhoz intézné Jézus a szavait. Mikor beszél az övéinek erről, és nem azt mondja, hogy ha igazán tanítványaim akartok lenni, akkor ezt és ezt tegyétek, hanem azt, hogy ha valaki énutánam akar jönni... Vagy a 13:37-ben így beszélgeti Jézust a szerző: „Amiket pedig néktek mondom, mindenkinek mondom: Vigyázzatok!” De máshogyan is vezet minket, mai olvasókat Márk. Amikor a tanítványok rossz tanulóknak bizonyulnak, aminek a beteljesülése éppen a nagyhét eseményei során csúcsozódik ki, az implicit szerző megmutat egy csomó olyan mellékszereplőt az olvasónak, akik mintegy pótolják azokat a feladatokat, amiket a tanítványoknak kellene megtenniük. Szinte kontrasztfigurákként állnak ők előttünk összevetve a tanítványokkal.

Közéjük tartozik Bartimeus, a vak jerikói koldus, aki Jerikóból követi Jézust a kereszt felé vivő úton. Az asszony, aki a 14:3kk-ben megkeni Jézust olajjal, mert helyesen felismerte a bekövetkező passiót. Vagy ott van Cirénei Simon, aki viszi Jézus keresztjét, míg a tanítványok nem veszik fel a saját „keresztjüket”, ahogyan Jézus kérte. A 15:39-ben ott van a százados, aki megteszi azt a hitvallást, amit ugyan Péter is megtett, de megtagadott: „Bizony, ez az ember Isten Fia vala!” Arimathiai József, aki becsülettel eltemette Jézus holttestét, pedig a 6:29 alapján, ahol arról ír Márk, hogy Keresztelő János tanítványai elmentek és eltemették Jánost, azt várnánk, hogy Jézus tanítványai is megteszik legalább ezt. Ezeknek az embereknek az útja nem az, mint amin a tanítványok jártak.

Márk evangéliumában a tanítványok bemutatása visszatükrözi a szerző szándékát, azt, hogy mindezt látva az olvasó, a kései tanítvány, merre induljon, merre mozduljon. Világossá válik Márk intenciója és az általa elvárt olvasói magatartás, ha megértjük ezt az indirekt kommunikációt, aminek részesévé tesz minket a szerző. Nyilván megtérésre hív, tanítvánnyá hív el minket, egyszerre mutatva meg a jó utat ehhez és a rosszat, amit éppen Krisztus tanítványai járnak be.

Sárospataki Füzetek, 2000/1

Jegyzetek:

1. Wilhelm Egger: *Methodenlehre zum Neuen Testament*, Freiburg, 1987. Verlag Herder Freiburg im Breisgau; A diakron és szinkron magyarázati módszerekhez, ezek gyakorlati megvalósításához ad kitűnő bevezetést
2. Fabiny Tibor: *Szóra bírni az Írást* (Hermeneutikai Füzetek 3.) Bp. 1994. Hermeneutikai Kutatóközpont, p. 43.
3. Willem S. Vorster: *Markus – Sammler, Redaktor, Autor oder Erzähler?* in SBS 118/199, 1985. Stuttgart, Verlag Katholisches Bibelwerk GmbH, p. 16.
4. Vorster, i.m. p. 31.
5. Dr. Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái*, Bp. 1998. Kálvin Kiadó, p. 85.
6. Vorster, i.m. p. 35.
7. Robert C. Tannehill: *Die Jünger im Markusevangelium – die Funktion einer Erzählfigur*, in SBS 118/119, 1985, Stuttgart, Verlag Katholisches Bibelwerk GmbH, p. 37–66.

alapkifejezése az őskereszténységnek, különösen az üldözésekre tekintve υπομονή.

A másik tanítványi erény a kitartás mellett az éberség, a vigyázás, ahogyan általában Károly fordítja. Γρηγορέω az ige. Szintén fontos szó az Újszövetségben végig: ébernek lenni, vigyázni, nem meglankadni az imádkozásban, a keresztény életben. A 13. rész Jézus példázatával zárul, hogy a ház ura elutazik és rábízta a szolgákra a tennivalókat. Azokat pedig állandóan végezni kell, nem lehet pihenni, eljátszani a rájuk bízott felelősséget. „Hogyha hirtelen megérkezik, ne találjon titeket aludva” – mondja Jézus a 13:36-ban tanítványainak.

És mit találunk a 14. részben? Hirtelen megvalósul a szituáció, az üldözés, amiről Jézus szólt nekik, és vizsgálhatunk a tanítványok a tanítványságukból. Γρηγορείτε = legyetek éberek, mondja Jézus a Gecsemáné kertben, mielőtt imádkozik, és a tanítványok elalszanak, ráadásul kétszer is. „Mikor fogva visznek titeket, ne aggódalmaskodjatok” – mondja Jézus a 13:11-ben, de azt olvassuk az elfogatáskor, ahogy „akkor elhagyván őt, mindnyájan elfutának” (14:50), és lezárul a 14. rész azzal, hogy Júdás árulása után Péter, az oszlopapostol háromszor megtagadja Jézust, még azt is, hogy valaha ismerte. Jézus azt mondja a vádlói előtt a 14:62-ben: „Én vagyok”, Péter azt mondja a vádlói előtt: „Nem ismerem azt az embert.” Ez a teljes csődje a tizenkettőnek.

Az által még jobban kidomborítja az elbeszélő, hogy mindezt Jézus nem sokkal azelőtt figyelmeztette őket. Júdás árulásának, a többiek elmenekülésének, Péter tagadásának a jelentősége azáltal is hangsúlyossá válik, hogy a 14. rész első felében Jézus mindhárom eseményt előre megmondja. Ezzel pedig az események megítélésében is irányítja az olvasót. Júdásról elmondja Jézus, hogy jobb lenne annak, aki elárulja őt, ha meg sem születik. Júdás árulásának súlyát növelik a szimbolikus cselekmények is, az asztalközösség Jézussal, a csók a Gecsemáné kertben. A tanítványok tehát rossz választ adtak Jézusnak, éppen az ellenkezőjét tették annak, amivel Uruk megbízta őket.

És itt tulajdonképpen a végére is értünk annak, hogy végigkövessük a tizenkét tanítványt Márk evangéliumának tükrében. Péter tagadása után egyetlen versben találkozunk még velük, illetve a tizeneggyel, mikor a feltámadott Jézus megjelent nekik is, és „szemükre hányá az ő hitetlenségüket és keményszívűségüket.” Ennyi. A tanítványok története katasztrofálisan ér véget az elbeszélésben. Az olvasó pedig, aki először elégedetten állapíthatta meg, hogy a tanítványok megtestesítik az ő hitét is talán, ők az igazi Krisztuskövetők, szóval az olvasó, aki még Péter tagadása után is reménykedik talán valamiféle pozitív fordulatban, megállapítja, hogy ezektől a tanítványoktól bizonyos értelemben el kell határolódnunk, és keresni kell egy másik utat, ami különbözik az övéktől, ha tényleg Krisztus tanítványa szeretne lenni.

Bizonyos értelemben még a tanítványok számára is marad valami megnyitott lehetőség: Galilea. Minél messzebbre kerültek onnan, annál inkább csődöt mondtak. Jézus már az utolsó vacsorán azt mondta nekik, hogy elöttetek megyek a feltámadásom után Galileába. Húsvét reggelén pedig rábízta ezt üzenetként az asszonyokra, hogy mondják meg Péternek és a többieknek. Hagy egy megnyitott ösvényt az elbeszélés, de azon már nem indulhat el az olvasó a szerzővel, és Márk a tanítványokat sem indítja el rajta.

Egy másik út

De az olvasó megismeri ezt a másik utat az evangéliumból. Márk által mi is halljuk, amit Jézus tanít az igazi tanítványságról a tizenkettőnek. Sokszor olyan a szóhasználat, mintha direkt az olvasóhoz intézné Jézus a szavait. Mikor beszél az övéinek erről, és nem azt mondja, hogy ha igazán tanítványaim akartok lenni, akkor ezt és ezt tegyétek, hanem azt, hogy ha valaki énutánam akar jönni... Vagy a 13:37-ben így beszélgeti Jézust a szerző: „Amiket pedig néktek mondom, mindenkinek mondom: Vigyázzatok!” De máshogyan is vezet minket, mai olvasókat Márk. Amikor a tanítványok rossz tanulóknak bizonyulnak, aminek a beteljesülése éppen a nagyhét eseményei során csúcsozódik ki, az implicit szerző megmutat egy csomó olyan mellékszereplőt az olvasónak, akik mintegy pótolják azokat a feladatokat, amiket a tanítványoknak kellene megtenniük. Szinte kontrasztfigurákként állnak ők előttünk összevetve a tanítványokkal.

Közéjük tartozik Bartimeus, a vak jerikói koldus, aki Jerikóból követi Jézust a kereszt felé vivő úton. Az asszony, aki a 14:3kk-ben megkeni Jézust olajjal, mert helyesen felismerte a bekövetkező passiót. Vagy ott van Círénei Simon, aki viszi Jézus keresztjét, míg a tanítványok nem veszik fel a saját „keresztjüket”, ahogyan Jézus kérte. A 15:39-ben ott van a százados, aki megteszi azt a hitvallást, amit ugyan Péter is megtett, de megtagadott: „Bizony, ez az ember Isten Fia vala!” Arimathiai József, aki becsülettel eltemette Jézus holttestét, pedig a 6:29 alapján, ahol arról ír Márk, hogy Keresztelő János tanítványai elmentek és eltemették Jánost, azt várnánk, hogy Jézus tanítványai is megteszik legalább ezt. Ezeknek az embereknek az útja nem az, mint amin a tanítványok jártak.

Márk evangéliumában a tanítványok bemutatása visszatükrözi a szerző szándékát, azt, hogy mindezt látva az olvasó, a kései tanítvány, merre induljon, merre mozduljon. Világossá válik Márk intenciója és az általa elvárt olvasói magatartás, ha megértjük ezt az indirekt kommunikációt, aminek részesévé tesz minket a szerző. Nyilván megtérésre hív, tanítvánnyá hív el minket, egyszerre mutatva meg a jó utat ehhez és a rosszat, amit éppen Krisztus tanítványai járnak be.

Sárospataki Füzetek, 2000/1

Jegyzetek:

1. Wilhelm Egger: *Methodenlehre zum Neuen Testament*, Freiburg, 1987. Verlag Herder Freiburg im Breisgau; A diakron és szinkron magyarázati módszerekhez, ezek gyakorlati megvalósításához ad kitűnő bevezetést
2. Fabiny Tibor: *Szóra bírni az Írást* (Hermeneutikai Füzetek 3.) Bp. 1994. Hermeneutikai Kutatóközpont, p. 43.
3. Willem S. Vorster: *Markus – Sammler, Redaktor, Autor oder Erzähler?* in SBS 118/199, 1985. Stuttgart, Verlag Katholisches Bibelwerk GmbH, p. 16.
4. Vorster, i.m. p. 31.
5. Dr. Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái*, Bp. 1998. Kálvin Kiadó, p. 85.
6. Vorster, i.m. p. 35.
7. Robert C. Tannehill: *Die Jünger im Markusevangelium – die Funktion einer Erzählfigur*, in SBS 118/119, 1985, Stuttgart, Verlag Katholisches Bibelwerk GmbH, p. 37–66.

Karasszon István

A jubileumi év az Ószövetségben

Öszintén megköszönve a MEÖT meghívását és értékelve a nekem adott témát, úgy vélem, elsősorban alapvető információkkal kell szolgálnom a jubileumi év társadalmi institúciójáról az ókorban Izraelben – a hallgatók minden bizonnyal további eszmélődéshez vagy esetleg döntéshozatalhoz is fogják használni ezeket az információkat.

A tények

A jubileumi év teljes leírását a 3Móz 25. fejezetében találjuk; természetesen másutt is olvashatunk utalásokat rá, erre azonban később kell majd visszatérnünk. Az említett fejezet 1. verse az egész rendeletet Isten beszédeként állítja be: történelmileg Isten Mózesnek a Sínai-hegyen adott parancsaként állítja elibénk a jubileumi év rendeletét. A 2–7. versek írják le a szombat év elrendelését: minden 7. esztendőben paragon kell hagyni a földet, s ami magától terem rajta, az csak a jószágok eledelül szolgálhat. – Ezek után rendeli el a jubileumi évet a következő szakasz: 8–12. vers szerint minden $7 \times 7 = 49$ utáni esztendő a kürtzengés ideje, s a nagy elengedés ünnepe.¹ Az ünnep célja az, hogy mindenki újra visszajusson birtokához és újra nemzetségén belül éljen, amennyiben elszegényedett és elszakadt családjától. – A 13–22. versek rendelik el az általános gazdasági rendet: valamilyen vagyron eladási értéke mindig függjön attól is, hogy hány esztendő van még hátra a jubileumi évtől; értelemszerűen ha több esztendő van még a jubileumi évig, úgy a vételárnak magasabbnak kell lennie, ha pedig közeledik az 50. esztendő, akkor arányosan csökkennie kell. – Ezek után tér a szakasz az egyes rendeletekre: a 23–28. versek a családi birtokra vonatkoznak, s követelik, hogy ha valaki azt kényszerűségből eladta, úgy kapja vissza az 50. esztendő végén. A követelés nem új, annál inkább azonban az indoklás: mindenki csak „jövevény és zselér”, a föld tulajdonképpen urala Isten. A 29–34. versek meglepően új tartalma az, hogy a felszabadítás csak családi birtokra vonatkozik, s a városfalon belül épített házra nem. Úgy tűnik, a rendelet a szerzett vagyont nem óhajtotta védeni, csak a családi örökséget. Érthető azonban, hogy e kivétel alól ismét kivételt jelent, ha lévita városról van szó: a lévíták visszaválthatják eladott házukat, s az 50. év leteltével automatikusan vissza is kapják. – A 35–46. versek az adósság kérdéséről tárgyalják: először is honfitárostól való kamat szedését tiltják meg, majd az adósrabszolga státuszát írják le, ennek is ígérve, hogy a jubileumi esztendő után szabadon kell őt bocsátani. A szöveg itt érdekesen különbséget tesz izraeli és külföldi között; ez utóbbiaknak nem ígéri a felszabadulást, de az izraelieknek akkor is, amennyiben gazdag külföldinek kényszerültek volna magukat eladni. Ez utóbbi azonban már a fejezet utolsó szakaszában, a 47–54. versekben olvasható; a záró 55. vers mintegy indoklásul utal arra, hogy Isten Izraelt az egyiptomi szolgaságból hozta ki, ezért többé nem lehet Izraelben végérvényes szolgaság.²

A tényekhez azonban még hozzátartozik az is, hogy az előttünk lévő szöveg nem teljesen egységes, amit a stílusterések enyhén jeleznek is. Önmagában ugyan még nem perdöntő, hogy a szöveg egyszer többes szám második személyben szólítja meg a rendeletek címzettjeit, majd több helyütt egyes szám második személyben történik a megszólítás, sőt vannak olyan részek is, ahol általános jellegű egyes szám harmadik személy áll. Az viszont már inkább meggondolandó, hogy a többes szám második személyű megszólítást tartalmazó passzusok egymás mellé rendelkezéskor kitűnik, hogy ennek a szerzőnek a célja leginkább a rendelkezés helyének és idejének pontos meghatározása volt, s egybevág azzal is, hogy Isten beszédében is mindenütt többes szám második személy a megszólítás az egész 3Móz-ben. Az így összeválogatott passzusok kerek egészet adnak. Ugyanakkor az egyes szám második személyű megszólítás kizárólag az egyes esetekre tartalmaz utasítást, s korántsem eredményez teljes, lekerekített képet. Utólag visszatekintve úgy tűnik, mintha az alapszöveghez pontosítást, kiegészítéseket fűztek volna. Az általános 1. szám harmadik személyű leírás csupán két témát érint: a föld visszavásárlását és az adósrabszolga szabaddá váltását, illetve felszabadítását. Nagy egyetértés van a tekintetben, hogy ez a szakasz a legrégebbi része a szövegnek, s az alapszöveg szerkesztőjének (ti. a többes szám második személyű megszólítással rendelkező szövegek írójának) már rendelkezésre állt.

Kiértékelés

A 3Móz 25 vitán felül a Papi Irathoz tartozik a klasszikus forráselemzés szerint, melynek keletkezését a Kr. e. V. századra tesszük, nem sokkal a babiloni fogságból való hazatérés utánra.³ Már a keletkezéssel kapcsolatban fölmerül a kérdés, hogy vajon mennyire jellemző egy ilyen késői szöveg Izrael egész történetére; e kérdéshez társul még egy további kétely is, amit érdekes módon laikusok körében még gyakrabban érezhetünk, mint szaktudósok munkáiban: vajon ténylegesen megfelel-e történelmi valóságnak mindaz, amit e fejezetben olvashatunk? A kételyt megerősíteni látszik a 3Móz 25 jelenlegi (redakcionális) helye a könyvön belül: a bosszúállás jogának, a *ius talionis*-nak a leírását követi a szöveg; a jogról, a tálióról pedig tudjuk, hogy olyan rendelet volt, amit soha, semmikor nem gyakoroltak Izraelben. Jogi princípium, elv volt ez, ami nem a gyakorlatra vonatkozott, s ráadásul nem is a jog, hanem inkább az áldozat milliójából származott – ami persze nem jelentőségét, csupán használatát határozza meg.⁴ Lehetséges azonban, hogy a jubileumi év rendelete is csupán jogelvet, ámde nem gyakorlatot tükröz?

Nem szünhetünk meg hangsúlyozni, hogy a jogelv és a gyakorlat között a magyarázati különbség óriási, úgyhogy kénytelenek vagyunk kicsit alaposabban utánanézni, melyikről is van szó a 3Móz 25 esetében.⁵ A kettő megkülön-

bőztetésének döntő kritériuma az, hogy vajon találunk-e olyan történeti helyzetet, amelyre nézve meghatározó lehetett az illető rendelkezés, vagy sem. Hangsúlyozom, hogy stabil történeti ismeretre így sem juthatunk, csupán a történetiség valószínűség-tartalmát tudjuk egyre növekvő mértékben megadni, ha megtaláljuk azt a konkrét kortörténeti hátteret, ami a 3Móz 25 megfogalmazásának mozgatója lehetett. Ebben az összefüggésben hadd hívjam fel a figyelmet a Neh 5-ben foglaltakra, hiszen kb. ugyanolyan korról számol be ez a fejezet, mint amire a 3Móz 25 datálható, s szociográfiailag egészen hasonló állapotokat ír le. A Neh 5 szerint a fogság utáni kor szegénységében sokan arra kényszerültek, hogy pénzért gabonát vásároljanak, esetleg kölcsönt vegyenek fel a földjükre, hogy az adót ki tudják fizetni.⁶ Mivel sokan a kölcsönt visszafizetni nem tudták, így kénytelenek voltak családtagjaikat és végső esetben magukat is adósrabszolgának eladni. A szöveg arról is tud, hogy bizony nem csak izraelitáknak adták el magukat, hanem idegeneknek is. Nehémiás maga főlháborodottan gyűlést hív egybe és elrendeli az adósságok elengedését – amire a nép hajlandó is. Nehémiásnak azonban mindez nem elég: összehívítja a papokat, esküt kér, hogy a felajánlást kodifikálja. Fel kell hogy tűnjön a szövegben: az adósság elengedésének folyamatában a papok is szerepet játszanak – ez is konvergál azzal, hogy a Papi Irat kodifikálta ezt a törvényt Mózes öt könyvében.

Hogy ténylegesen megtartották és gyakorolták a jubileumi év törvényét, arra a fentiek még nem jelentenek bizonyítékot. Csupán az irodalmi izoláltságból mozdítják ki a 3Móz 25 fejezetét: az itt leírtak minden bizonnyal nem jogelvként értendők, hanem konkrét problémákra konkrét előírásokat tartalmaznak. Ismétlem: nincs bizonyítékunk magára a gyakorlatra, főként arra, hogy a Neh 5-ben előírt (illetve aztán önként fölajánlott) adósságelengedés ritmikusan ismétlődött volna. Meg kell azonban gondolnunk még egy további szövegösszefüggést is: a Papi Irat törvényei jelentik az Ószövetség történetében az utolsó nagy törvénygyűjteményt, amit azonban időben megelőzött két másik, nagy törvénygyűjtemény. Az egyik a Kr. e. VIII. századból származik, s befolyása a klasszikus próféták ígéhirdetésére igen nagy: a Szövetség Könyvéről van szó (2Móz 21–23). Köztudottan vannak átfedések a Szövetség Könyvének törvényei és a Papi Irat törvényei között. Jubileumi évről ugyan a Szövetség Könyve nem tud, ámde tud már a szombat évről, s az elengedéseket ehhez köti. Ezek szerint az adósrabszolgát – amennyiben héber szolgáról van szó – a hetedik esztendőben kell szabadon engedni (3Móz 21:1kk); igaz, ott áll az a rendelkezés is, hogy amennyiben a szolga ragaszkodik urához, úgy maradjon örökös rabszolga. Ám éppen a két törvény közötti eltérések teszik valószínűvé, hogy gyakorlat-ról, s nem pusztá elvekről van szó: a Papi Törvény bizonnyal változtat a gyakorlaton. A kamatszedés tilalma megtalálható (2Móz 2:24k); bizonnyal volt mire hivatkoznia Nehémiásnak, amikor az eltérő gyakorlatot kárhoztatta. Hasonlóképpen átfedés a két törvény között az a rendelkezés, hogy a hetedik esztendőben paragon kell hagyni a földeket (2Móz 23:10kk), igaz, azzal a modifikációval, hogy itt a szegények ehetnek a vetés nélkül termett gyümölcsből (a Papi Törvényben csak az állatok). A törvények indoklásában a Szövetség Könyve sokkal szegényebb még, bár az egyiptomi szolgaságra való utalás előfordul (2Móz 23:9).⁷

A harmadik nagy törvénykönyv szintén tud az elengedés esztendejéről, s talán inkább a Szövetség Könyvéhez áll közelebb, mint a Papi Törvényhez. A Deuteronomiumi Törvényről van szó, ami a deuteronomiumi reform produktuma (Kr. e. VII. század vége, vagy VI. század eleje), jóllehet a benne megfogalmazott rendeletek már korábban is ismertek lehettek. Szintén a 7. esztendőre teszi az elengedés évét ez a törvény is, tehát jubileumi évről még nem tud, viszont tud a kölcsönök elengedéséről, az adósrabszolgák felszabadításáról, valamint arról, hogy az adósrabszolga ragaszkodhat az urához, s ekkor örökös szolga marad. Többet a Szövetség Könyvéhez képest az, hogy a Deuteronomiumi Törvény hangsúlyozza: a felszabadított rabszolgát nem szabad üres kézzel elengedni, hanem megajándékozva kell elküldeni, hogy a szabad életben el tudjon indulni. A kölcsönre kivetett kamat szintén tiltva van a Deuteronomiumi Törvényben, s csupán az tűnik fel, hogy külön nincs rendelkezés a földek visszaadásáról. Aligha lehet azonban arra következtetnünk ebből, hogy ez a törvény vagy gyakorlat ne létezett volna; úgy gondolom, a családi birtok végérvényes elidegenítésének tilalma nélkül aligha érthető például a Nábót szőlőjéről szóló elbeszélés, ami ha a Deuteronomiumi Törvénybe nem is, de a Deuteronomiumi Történeti Műbe bekerült.

Összességében azt mondhatjuk, hogy bármennyire is meglepő a XX. századi olvasó számára, az elengedéstörvények elég nagy történeti konzisztenciát mutatnak ki több évszázadon keresztül. Az alapelvek ugyanazok: bizonyos idő elteltével védeni kell az izraeli nép és hitközösség alapvető egységét; a gyakorlat azonban a századok során jónéhány változást is mutat, ami ez esetben szintén a történetiség mellett szól. Hogy mindez az egyes részletekben hogyan alakult, mit mikor és hogyan tartottak meg vagy szabotáltak, azt immár igen nehéz lenne kimutatni. Úgy hiszem azonban jelen alkalmunkra elegendő eredmény, ha leszögezzük: az adósság elengedése elv és gyakorlat volt az ókori Izraelben.

Hipotézis

A fentiekből kiderül: bár nem tudjuk megmondani, hogy mi pontosan hogyan volt a Kr. e. V. században, mégis annyi bizonyos, hogy a 3Móz 25-ben leírtak nem légből kapott adatok, hanem régebbi törvények és gyakorlatok új rendszerbe állítása. Az viszont változatlanul kérdés maradhat, hogy ha történetinek tekintjük is az elengedés gyakorlatát (mind a föld visszaadását, mind az adósrabszolgák felszabadítását), mennyiben történeti maga a 3Móz 25 újdonsága: maga a jubileumi esztendő elrendelése. Hangsúlyozom, hogy itt is csak a történeti valószínűség és nem a bizonyosság talaján mozoghatunk. Kérdés, hogy ez az ókori amnesztia mennyiben egyedi eset Izraelben, és mennyire találhatunk rá történeti párhuzamokat. – Nem kívánom lebecsülni az ókori Izrael szociális érzékét, mégis ide kívánczik az a történeti tény, hogy amnesztiáról, általános adósságelengedésről tudunk a másik nagy törvényhozó országban is: Babilonban. Általában a királyok trónralépésekor, vagy valami fogadalom teljesítésekor ott is nem egyszer előfordult az adósság elengedésének motívuma. A szakirodalomban különösen Ammi-Cuduga babiloni király esetét szokás hangsúlyozni.⁸ Ez persze még mindig nem ritmikusan visszatérő, bizonyos évenként megismétlődő amnesztia. Érdekes viszont, hogy kevesen vették észre: immár

a hagyományosan ismert Hammurapi-törvénykönyvben is van adósságelengedés, éspedig ott már ritmikusan, 4 évenként ismétlődően van elrendelve.⁹ Ismerte ezt a törvénykönyvet a Papi Irat szerkesztője? Erre bizony nagyon nehéz lenne felelni! Mindenesetre a rabszolgák szabadon engedésének szak kifejezése, a héber *d'rór* szó¹⁰, ami kulcsfontosságú a 3Móz 25:10-ben, akkád jövevényszó. Lehet, hogy a szerző nem volt tisztában azzal, hogy Hammurapi törvénye is a szóban forgó 117. paragrafusban ugyanezt a szót használja (*darāru*)¹¹, s lehet hogy inkább a Jer 34:8.15.15, az Ez 46:17, illetve a kortárs Ézs 61:1 szóhasználatát tükrözi. Azt azonban már aligha gondolhatjuk, hogy egy ilyen szép izraeli tradíció teljesen függetlenül alakult volna ki a babiloni gyakorlattól (végső soron olyan prófétai helyeket sorolhatunk fel, ahol a babiloni környezet ismeretét feltételezhetjük), s inkább azt szerencsés gondolnunk, hogy maga a Papi Irat is tudatosan a ritmikusan ismétlődő amnesztia modelljét követte. Ismereteim szerint a babiloni elengedésgyakorlat történetiségét nem kérdőjelezi meg a szakirodalom; ilyen széles irodalmi háttérrel nem is lenne szerencsés az elengedés gyakorlatáról szóló beszámolókat pusztán literális fikciónak kikiáltanunk.

Ugyanakkor azonban amellet is ki kell tartanunk, hogy a 3Móz 25 általában nem új törvényeket kodifikál, hanem olyanokat, amelyeknek gyakorlata jórészt már századokkal előbb kimutatható. Ezeknek a – főként szokásjogon alapuló – törvényeknek az eredetére bizonyos jó modellt állít az újabb szociológiai megközelítési mód, különösen *N. K. Gottwald* amerikai kutató tételeivel. Gottwald szerint Izrael államiségét egy sajátos társadalmi-gazdasági formációnak köszönheti, amit ő egalitárius társadalmi rendszernek nevez.¹²

Ebben helye van az ősi demokráciának a joggyakorlatban (ld. a vének törvényhozó tanácskozását a városkapuban), benne van az ősi családi birtok védelmének a szükségszerűsége, benne van a nagycsalád kötelező szolidaritása is az elszegényedett családtaggal, sőt talán a sógorházasság intézménye is. Nyilvánvaló, hogy a királyság bevezetésével, az államiség megjelenésével, de leginkább akkor, amikor egy gazdasági konjunktúra során a társadalmi olló szétnyílt, egyre nagyobb veszélynek volt kitéve ez az ősi egalitárius gondolkodás éppúgy, mint a rajta nyugvó társadalmi szerkezet. Lehet, hogy ez ellen tiltakozik már az első íróprófeta, Ámosz is a 2:6–8-ban?¹³ (Hasonló helyek még nála: 4:1; 5:11–12; 8:4–6). Itt ismét csak hadd utaljak arra, hogy a szakirodalomban milyen súlyt fektetnek Ámosz ígéhirdetése és a jogi nyelvezet közötti hasonlóságra!¹⁴

Hipotézisem tehát a következő: a 3Móz 25 szerzőjének nagy műve bizonyos az volt, hogy egyrészt tartalmilag érvényre juttatta Izrael ősi tradícióit, s a társadalmi egyenlőség (Gottwald szavaival: „*egalitarian society*”) immár nemes hagyománnyá vált gondolatait felelevenítette, egy új törvényben kodifikálta. A megelőző törvénykönyvekhez képest azonban mindezt nemzetközi kitekintéssel tette, amennyiben a babiloni amnesztia-tradíciót is fölhasználta a jubileumi év társadalmi intézményének megalapozásánál. Hangsúlyozom: mindkettőnek konkrét történeti helye van, egyik sem csupán irodalmi fikció. Hogy a papi író eme hatalmas szellemi alkotásának milyen kihatása, milyen sikere volt, hogy valóban megtartották-e mindig (s ha igen: milyen részletesen) a jóbél-évet – erre nézve semmilyen támpontunk nincs. Megjegyzendő, hogy a babiloni fogság utáni két évszázad története

egyébként is eléggé rosszul van dokumentálva az izraeli történelemben, tehát a hallgatás nem lehet szükségszerűen negatív bizonyíték. Talán azonban annyit még mondhatunk, hogy a legközelebbi nagyméretű (s ezúttal valóban monumentális) gazdasági föllendülést majd csak a hellenista korban a görög kommerciális szellem és nemzetközi (főként vízi) kereskedelem hozza el¹⁵; úgy tűnik, a papi író rendelkezései után Izraelen belül relatív nyugalom következett. A jubileumi év kifejezett negálása később soha nem fordul elő. Ismétlem: mindez nem bizonyíték, de elegendő érv arra, hogy a jubileumi évet ne depolitizáljuk történetietlen álmodozásként.

Kitekintés

Bizonyos vagyok afelől, hogy a MEÖT tagegyházai nem csupán akadémiai kérdésként érdeklődnek az Ószövetség üzenete felől a jubileumi év kapcsán, hanem konkrét eligazítást keresnek a bibliai üzenetből. A következtetések levonásában befolyásolni senkit nem akarok, csupán föl hívom a figyelmet arra, hogy az Ószövetség még természetszerűleg nem ismerte azt a gazdasági helyzetet, amikor a pénz maga is árucikk. Rendelkezéseinek célja az Isten előtti egyenlőség fenntartása, az egyensúly megóvása a társadalomban – s nem az a félelem diktálta, amit a XX. században a kapitalista konkurencia-harc életre hívott az európai emberekben. A szegénység és gazdagság problémája az ezredforduló nagy kihívása, ahol nem a szegények és gazdagok közötti ellentét további szítása jelent majd megoldást, hanem az, ha a félelemnek lelke helyett az istenfűség Lelke lesz mindenkiben (Róm 8:15).

Lelkipásztor 1998/7–8. sz.

Jegyzetek

1. A héber *jóbél* szó (amiből a latin jubileum is származik) bizonytalan eredetű. Mivel a gyökér a pun nyelvben *kos* jelent, így általában elfogadott, hogy a héber jelentés is *kos* – utalva akürt anyagára: *koszarv*. Így érthető a *qeren* hajjóbél kifejezés (Józs 6:5), vagy a *sóf' rót hajjób'lim* is (Józs 6:4.8.13). A 3Móz 25-ben a *s'nat hajjóbél* kifejezés már nem magára a kürtre, hanem a *nyagára*, nem is a *kürtre*, hanem a *szokásra* magára, illetve annak idejére utal. A LXX fordítása helyesen értelmezi: *etos és afeseós* (az elengedés éve). Az elterjedtebb utalás a *koszarvkürtre* természetesen a *sófúr* volt.

2. A 3Móz 25 értelmezésében alapvetően *E. S. Gerstenberger* kommentárja építettem: **Das 3. buch Mose. Leviticus** (ATD 6), Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1993. 337–364.

3. A jelen passzus datálásában *M. Noth* véleménye még mindig vitán felül áll: a korai fogság utáni időkről van szó. Ld. **Das dritte Buch Mose** (ATD 6), Berlin: EVA, 1964. 162.

4. Ld. itt tanulmányomat: *Válasz a tálíóra*, RE XL (1998), 197–198. A tanulmányban természetesen sokat átvettem *A. Alt* korszakos cikkének eredményeiből, 1934-ből. Zur Talionsformel, in: **Kleine Schriften zur Geschichte des Volkes Israel**, Bd. I., München: Beck, 1968, 341kk.

5. C. J. H. Wright az ABD „Year of Jubilee” címszavában (New York: Doubleday, 1992. 1027–1028) többek kérdését fogalmazza meg: But did it ever happen? Were the jubilee regulations real and practicable legislation, or were they academic and utopian?” Ezután ismerteti a tudósok (meglehetősen eltérő) véleményeit.

6. Rövid, de jó kommentálását ld. J. M. Myers, **Ezra. Nehemia** (AB 14), Garden City, NY: Doubleday, 1979, 126–131. Klasszikusnak azonban megmarad K. Galling kommentárja: **Die Bücher der Chronik, Esra, Nehemia** (ATD 12). Göttingen, Vandenhoeck és Ruprecht, 1954; a 226. lapon utal a 3Móz-re.

7. Ezek a gondolatok F. Crüsemann könyvére építenek: **Die Tora. Theologie und Sozialgeschichte des alttestamentlichen Gesetzes**, München: Chr. Kaiser Vrlg. 1992

8. Ennek vizsgálata itt most talán nem föltétlenül szükséges, annál is inkább, mivel a szakirodalom nehezen föllelhető (ld. F. R. Kraus könyvét 1957-ből: **Ein Edikt des Königs Ammi-Saduqa von Babylon**, vagy J. J. Finkelstein írását a **Journal of Cuneiform Studies** 1961 évében)

9. Ez pedig már régóta ismert, 1931-ben J. M. P. Smith kiadásában a tudós szaktekintély, D. D. Luckenbill fordítja így az első passzust: „If an obligations of a man mature and he (give) his wife, his son, or his daughter, or bind them over to service, for three years they shall work in the house of their purchaser or master, in the fourth year their freedom shall be gives (them).” (*The origin and history of hebrew law*, Chicago, Ill.: The University of Chicago Press, 197.)

10. Ld HAL (1. kötet; 1967). 221 b. oldal etimológiáját.

11. A. van Selms utal arra, hogy ez a szó előfordul a Nuzi-szövegekben is a földtulajdon visszaszolgáltatása kapcsán. Lehetséges, hogy itt is jelen volt az elengedés gyakorlata. Vö. *The Interpreter's Dictionary of the Bible. Supplementary Volume*, Nashville: Abingdon press, 1976, „Year of Jubilee” címszó, 496–498.

12. Ld N. K. Gottwald: *The Tribes of Yahweh*, New York: Mryknoll, 1979.

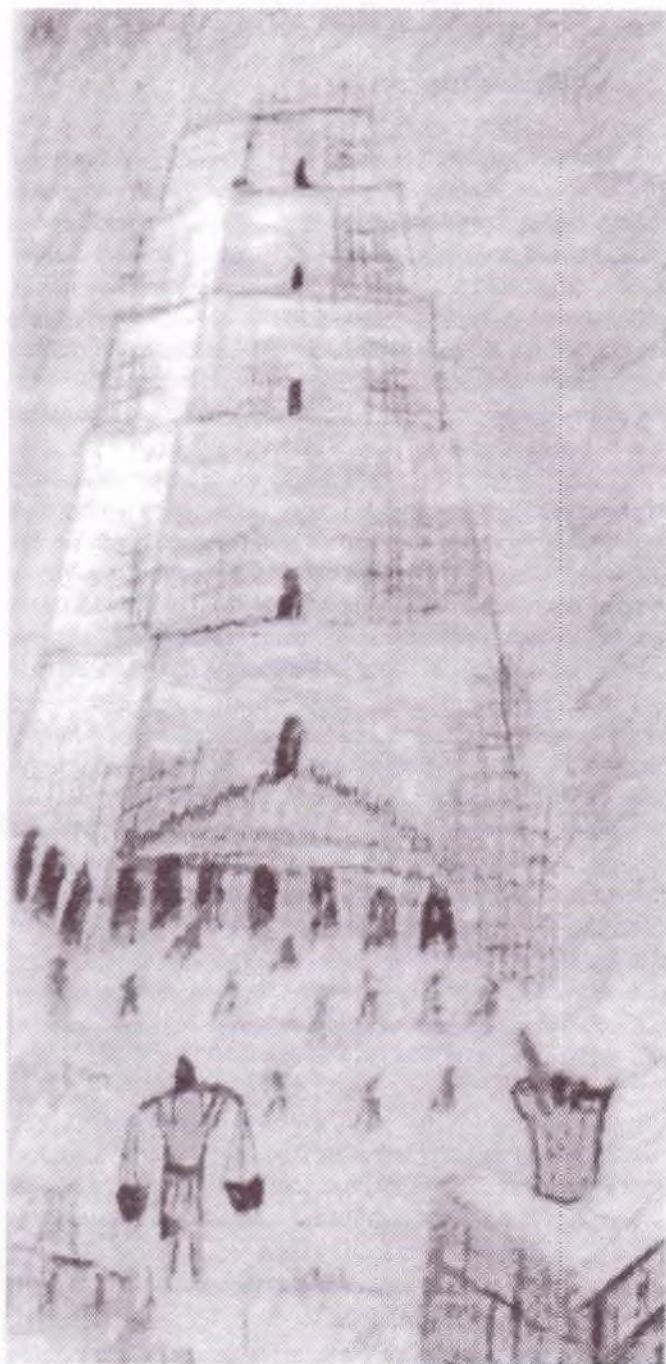
13. Ebben még olyan különböző kommentátorok is egyetértenek, mint például Jörg Jeremias és F. I. Andersen (D. N. Freedman). Vö. Jörg Jeremias: **Der Prophet Amos** (ATD 24.2), Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1995. 21. utalással mind a Neh 5-re, mind a 3Móz 25-re. Sajnos azonban – s ezt a kommentár nyilván láttatja – további pontosítás itt nem lehetséges, mert túl általános az Ámós által használt „eladni” kifejezés.

Jeremiás két lehetőséget említ a szó magyarázatára: vagy ugyanazon gyakorlatot jelöli, mint a két paralelként idézett passzus, tehát az adósrabszolgaságot, vagy pedig terminus technicusként értelmezendő, s ez esetben rabszolgák közvetítésére utal. Ez utóbbira ugyan jó párhuzam József eladása (1Móz 37:28), talán azonban mégis valószínűbb az előző értelem.

F. I. Andersen és D. N. Freedman magyarázatában – Amos A. New Translation with Introduction and Commentary (AB 24A), New York: Doubleday, 1989. 306–323) – inkább Ézsaiás igehirdetésével hasonlítja össze Ámósz, s emellett is kitart, hogy a szándál értelme több, mint a szóban forgó lábbeli materiális értéke: „szimbolikus jogi értelemmel” bír. Az adósrabszolgaság intézményét elvben nem elemzi Ámós – így a kommentár –, csupán az azzal való visszaélést.

14. Természetesen H. W. Wolf úttörő munkájának további hatásáról van szó: **Amos' geistige Heimat** (WMANT 18), Nekirchen-Vluy: Neukirchener Verlag, 1964.

15. Jól kimutatja ezt D. Michel: **Untersuchungen zur Eigenart des Buches Qohelet**, Berlin–New York: W. de Gruyter, 1989.

Nemeshegyi Zoltán

A fiatal felnőttek lelkigondozásának esélye
az egyház és a társadalom összefüggésében

5. A KONFLIKTUSKEZELÉS EGYHÁZI LEHETŐSÉGEI

5.1. AZ IGEHIRDETÉS

Minden korosztályra nézve igaz, amit Pál apostol Róma 10:17-ben ír: „Azért a hit hallásból van, a hallás pedig Isten igéje által.” A konfliktuskezelés egyházi lehetőségeinél éppen ezért a hitet teremtő igehirdetést veszem az első helyre. Tudom, hogy sokan vannak, még a magukat keresztyéneknek vallók közül is, akik nemigen hisznek abban, hogy Isten a „bolondságnak látszó” igehirdetést felhasználhatja ma is arra, hogy emberek hitre jussanak, illetve hitben maradjanak, s így oldják meg azokat a konfliktusokat, amelyek akadályként jelennek meg az értelmes és tartalmas élet útjában.

Igaz, hogy itt nekünk, igehirdetőknek mély bűnbánattal és alázattal el kell ismernünk, hogy a keresztyénség múltjában és jelenében egyaránt található az igehirdetéssel olyan módon való visszaélés, ami bőven ad okot kortársainknak arra, hogy megbotránkozzanak. Azonban az is igaz, hogy mind a múlt, mind a jelen szép példákat szolgáltat arra is, hogy ahol hitelesen hirdetik Isten igéjét, ott a hit gyümölcse sem marad el. Azt kell tehát megvizsgálnunk, hogy milyen az az igehirdetés, amely nem veszti hitelét a mai kor embere, a mai fiatal generáció előtt sem. Dr. John Stott így ír a „Hiszek az igehirdetésben” című könyvében: „Korunk ifjúsága semmitől sem undorodik jobban, mint a képmutatástól. és semmi sem vonzza őket jobban az őszinteségnél. Ebben hasonlítanak Krisztushoz, aki maró gúnnyal fordult a képmutatók felé. A fiatalok gyűlölik a felnőttek álnokságait és kétszínűségét.”¹ Mindenekelőtt az az igehirdetés fogadható el számukra, melynek prédikálójá maga is éli, amit mond, tehát komolyan gondolja, amit hirdet. Az a mély tartalom, ami nemcsak elmondásra méltó, hanem megélésre is, vonzóvá válik. Természetesen nemcsak a tartalom fontos, hanem az is, hogy milyen formában jelenik meg. Olyan sokszor megpróbálták már kijátszani egymás ellen a tartalom és forma fogalmát. Ennek ellenére a kettő együtt tesz bizonyosságot valaminek az értékéről. Nincs formától független tartalom, mert a tartalom mindig valamilyen formában jelenik meg. Nem mindegy, hogyan. A dolgok hogyanja a dolgok lényegéhez tartozik.

Merjünk bátran szólni azokról a kérdésekről, amelyek foglalkoztatják a fiatal felnőtteket! Ha az igehirdető a mára

alkalmazza az örökérvényű igazságokat, akkor az nem lesz idegen sem idősektől, sem fiataloktól, hiszen ugyanabban a korban és körülményben élünk. Nem attól válik igazi segítséggé, lelki táplálékká az igehirdetés, hogy az éppen divatos zsargon kifejezéseivel él, hanem ha világos és követhető példát mutat fel arra, hogyan lehet krisztusi módon megoldani azokat a konfliktusokat, amelyekkel akarva-akaratlanul szembealálkozunk. Melyek ezek? Az előző fejezetben megpróbáltam sorra venni néhányat a fiatal felnőttek jellemző konfliktusokból: iskolai, munkahelyi, családi élettel kapcsolatos kérdések. Jézus Krisztus nyíltan és bátran szólt korának ellentmondásos történeiről, és követhető tanácsot adott hallgatóinak.

Hallgatói érezték, hogy róluk van szó. Ha így prédikálunk, oda fognak figyelni korunk emberei az igehirdetésre. Akkor tudjuk így hirdetni az ígét, ha imádság által eleven kapcsolatban vagyunk az élő Igével.

A következőkben két idézetet szeretnék hozni, amelyek arra adnak választ, hogy milyen igehirdetésre van szükségük a fiatal felnőtteknek.

1. *Reuss András* A keresztyén nevelés bibliai és teológiai alapjai című előadásában² *Paul Tillich* nyomán ezt mondja: „A fiataloknak is szükségük van egy védett gyakorlótérre, ahol Isten igéjének vezetésével gyakorolhatják a keresztyén létet. A nehézség nem az, hogy az ifjúság az élet teljességét viszi be magával az oktatásba, a hittanba, a fiatalok gyülekezetébe, hanem hogy ezt a teljességet nem Krisztus szerint akarja birtokolni. De az sem megoldás, ha ennek a teljességnek az igehirdetés miatt a templomajtón kívül kell maradnia. Viszont ha az ifjúság hozhatja magával az élet teljességét, és a világ kérdéseit, akkor – de csakis akkor – lehetővé válik, hogy a válaszokat nem azokra a kérdésekre kapja, amelyeket fel sem tett, tehát elfogadni sem tud.”

2. *Krámer György* Az igehirdetés és a lelkigondozás lehetőségei a hitoktatásban című előadásában³ így szól: „Fontos, hogy igehirdetésünk elsősorban lelkigondozói indítással legyen. A fiataloknak segítségre van szükségük, nem pedig kioktatásra, útbaigazításra, nem útmegjelölésre. A feladatunk az, hogy segítsünk jól megfogalmazni a kérdést, hogy megmutassuk, merre érdemes keresni a válaszokat.”

5.2. A HITOKTATÁS

Szabó Lajos doktori értekezésében arra irányítja figyelmünket, hogy a megújuló gyülekezetben van lehetőség a nevelésre: „A gyülekezet minden korosztályára kiterjedő tanítói, ismeretterjesztői alkalmak szervezése és ezeken a modern életritmushoz alkalmazkodó gyülekezeti formációk bemutatása.”⁴

Minden korosztálynak, így a fiatal felnőtteknek is arra van szükségük, hogy koruknak megfelelő hitoktatásban részesüljenek. Természetesen az összegyülekezeti hitoktatásban is részt vesznek a nyilvános istentiszteleti alkalmakon és a hétköznapi bibliaórákon, de itt nem mindig kapják direkt módon azt, amire ismeretben és lelkigondozásban szükségük van. Ezért nagyon célszerű fiatal felnőtt csoportot is szervezni. Mind előző szolgálati helyemen, mind a jelenlegin szerveztünk ilyet, és aktívan részt vettünk benne feleségemmel együtt.

Általában havi 1-2 alkalommal, péntek este tartjuk összejöveteleinket. Azért a pénteket tartottuk legalkalmasabbnak, mert szombaton sem a gyermekeknek, sem a felnőtteknek nem kell korán kelni, így az este nincs behatárolva. Kikapcsolódás ez testileg-lelkileg a heti taposómalomból. A gyülekezeti ház egyik kistermében jövünk össze, egy másik teremben hallótávolságban játszanak gyermekeink. Vagy a szülők felváltva vigyáznak rájuk, vagy olyan hozzáértő fiatalokat kérünk meg erre a szolgálatra, akik szívesen vállalják a felügyeletet.

Ezek az alkalmak közös éneklés, játék, bibliatanulmányozás folyik. Egy-egy bibliai szakaszt olvasunk fel, majd arról beszélgetünk, hogyan alkalmazhatnánk saját életünkre, helyzetünkre az örökérvényű igazságokat. Ezekben a beszélgetésekben megoldást keresünk a családi és munkahelyi konfliktusokra.

Milyen kérdések foglalkoztatják leginkább a fiatal házasságokat? Párkapcsolat, gyermekvállalás, gyás-betegség, a gyermekek óvodai és iskolai elhelyezése, nevelési kérdések, munkahelyi problémák.

A fiatal felnőtteknek egy része még nem házas. Ők külön csoportban jönnek össze.

Az alábbiakban szeretnék bemutatni egy fiatal-házasság alkalmát.

Gyülekezés, kötetlen beszélgetés fehér asztal mellett, a gyermekek elhelyezése külön teremben történt. (Az alkalom alatt a gyermekek felnőtt felügyelete mellett játszanak.)

Játék, bibliai vetélkedő (egy példa a kérdésekre és válaszokra)

- Ki volt Ráhel és Lea apja? /Lábán/
- Hogy hívták Jób lányait, akik megpróbáltatása után születtek? /Jemima, Kecia, Keren-Happuk/
- Soroljuk fel időrendben a következő neveket: Ábrahám, Jákób, Táré, Izsák! /3–1–4–2/
- Melyik próféta ír a béke korszakáról így: „*Nép a népre kardot nem emel, hadakozást többé nem tanul*”? /Mikeás/
- Ki mondta ezt: „*Olyan az ember, mint a lehelet, napjai, mint a futó árnyék*”? /Jób/
- Hogyan nevezi a Biblia a gyógyszerészt? /Minden füvek ismerője/
- A Prédikátor szerint mi rontja meg a jó kenetet? /A döglött légy/
- Melyik próféta beszél mérőzsinórt kezében tartó férfiról? /Zakariás/
- Melyik az első város, amit a Biblia megemlíti? /Bábel/
- Mi volt a foglalkozásuk: Júbál, Géházi, Adórám, Báruk, Demeter? /citerások és fuvalások ösátyja; Elizeus szolgája; kényszermunkák felügyelője; íródeák; ötvös/
- Melyik állatról mondta Jób: „*Akar-e neked szolgálni a...*”? /bölény/
- Milyen állatok bőrével borították be a Szentsátor tetejét a pusztában? /kecskebőr, kosbőr, delfinbőr – új fordítás/

Éneklés

Vezető imája

Igetanulmány: A nyelv bűnei

igék:

Isten beszéde:

- tiszta (2Sám 22:31)
- édes (Zsolt 103)

ember beszéde:

- A sok beszédben elmaradhatatlan a vétek (Péld 10:19)
- A te beszédeidből ismerttel igaznak és a te beszédeidből ismerttel hamisnak (Mt 12:37)
- Ha valaki beszédben nem vétkezik, tökéletes ember (Jak 3:2)
- Ha valaki nem zabolázza meg nyelvét, annak istentisztelete hiábavaló (Jak 1:26)
- Ideje van a hallgatásnak, és ideje van a szólásnak (Préd 3:7)

Beszélgetés az Igéről a következő szempontok alapján:

- Bárcsak befogtam volna a szám!
- Előbb gondolkodni, utána beszélni
- Beszédünkől meglátják-e az emberek, hogy Isten gyermekei vagyunk?
- A hallgatás is lehet bűn, vagy csak a sok beszéd?

Egyéni bizonyosságtételek – Az ige alapján és az elmúlt hónap eseményei alapján

Ima – egyenként, röviden

Éneklés

(Pesterzsébet, 1998. szeptember 15.)

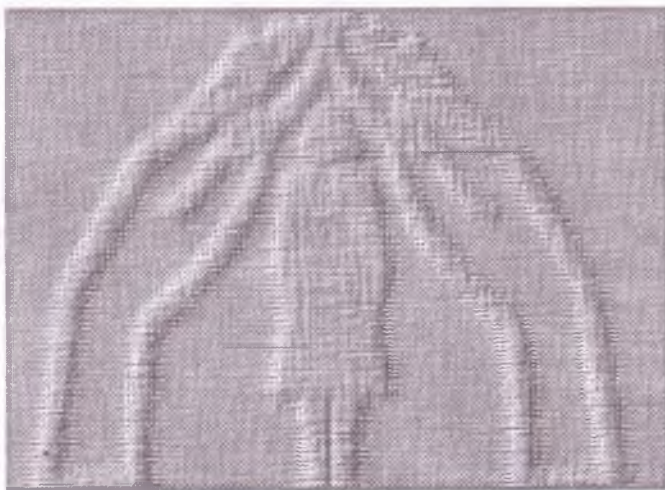
5.3. A LELKIGONDOZÁS

Sem a templomi istentisztelet, sem a korcsoportos hitoktatás nem teszi feleslegessé a személyes lelkigondozást. Vannak olyan témák, amiket még szűkebb közösségben sem mondanak el egymásnak, legfeljebb négyszemközt. Ezt a fajta kapcsolatot nem szabad erőltetni. Ha kialakul a bizalom, a lelkipásztor, a lelkigondozó vagy a katechéta felé, akkor megnyílik a lelkigondozásnak ez a lehetősége. Akkor önként jönnek kérdéseikkel, kéréseikkel, problémáikkal, esetleg örömeikkel is.

Van eset, amikor feltűnő külső jel, pl. látható szomorúság arra indítja a lelkigondozót, hogy ő közeledjen és ajánlja fel segítségét. Ezután lehetősége van a megkérdezett fiatalnak, hogy kitárja a szívét. Ha ezt megteszi, engedjük, hogy elmondja mindazt, amit akar. Ne szakítsuk félbe! Ne vallasuk, hallgassuk beleérzéssel! Ne adjunk könnyen tanácsokat! Jobb, ha csak eszméltető kérdéseket teszünk fel, hogy saját maga találjon rá a megoldásra.

A lelkigondozás része a meghallgatás is: „Megvan az ideje a hallgatásnak, és megvan az ideje a beszédnek.”⁵ Az idézett igeversek igazolja, hogy a két fogalmat, a két cselekvést nem szabad kijátszani egymás ellen, mindkettőre rendkívül nagy szükség van, a maga helyén, a maga idején.

Kb. 3 esztendőre van szükség ahhoz, hogy az ember megtanuljon beszélni, de egy élet is kevés ahhoz, hogy megtanuljon hallgatni. Nemcsak általános értelemben van ez így, de missziói szempontból is. A teológiai szemináriumban 4-5 évig tanultam, hogy mit és hogyan mondjak, s azóta több, mint 20 éve tanulom, hogyan hallgassak. Tudom, hogy van bűnös hallgatás is, most azonban nem arról szeretnék beszélni.

Emberi kapcsolatainkban nap mint nap tapasztaljuk, hogy az embereknek nincs türelmük, nincs idejük egymást meghallgatni. Ennek egyenes következménye, hogy nem is értik meg egymást. Isten szavát is úgy értették meg, hogy meghallgattuk. Egemást is akkor érthetjük meg, ha meghallgatjuk. Nehéz ez azért is, mert tele vagyunk saját gondolatainkkal, saját gondjainkkal. Minden egyes meghallgatás újabb gondot adna, s nekünk elég a magunk baja. Ha a nem hívó ember így gondolkodik, ezen nem csodálkozhatunk, de ha a keresztyén ember vélekedik így, akkor arra kell következtetnünk, hogy csak névleg keresztyén. Krisztus ugyanis nem azt kereste, ami neki jó, hanem ami másoknak, az egész világnak.

A hallgatásra is igaz, hogy ne nézze ki-ki a maga hasznát, hanem a másokét is.⁶

Az emberek tele vannak mondanivalóval. S nincs, aki meghallgassa őket.

Az iskolás gyermekek egy délelőtti tanításról is mennyit tudnak mesélni, ha van, aki meghallgatja őket. De milyen sokan vannak már ebben a korban is, akiket nem hallgatnak meg. Milyen sok feszültség feloldódna, ha lenne, aki meghallgassa őket. Így van ez a fiatal felnőtteknél is. A sok elfojtott mondanivaló lehet, hogy egyszer váratlanul és nem kívánt módon fog előtörni, vagy befelé pusztít. Sokan szeretnék, ha meghallgatnák őket, de elfelejtik, hogy „amit szeretnétek, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is ugyanazt cselekedjétek velük.”⁷

Aki megtanul hallgatni, arra oda fognak figyelni. Aki megtanul hallgatni, annak sok barátja lesz. Ha barátokat akarunk szerezni Jézus Krisztusnak, akkor érte kell meghozni ezt az áldozatot. A lelki munkában sokszor azért vagyunk használhatatlanok, mert nem tudunk hallgatni. Azt gondoljuk, hogy nekünk csak beszélnünk kell, hogy szavainkat a hallgatók megjegyzik, szívükbe zárják, s az elvégzi bennük a munkát. Pedig az emberek nem azt jegyzik meg, amit mások mondanak, hanem amit ők gondolnak arról, amit mások mondanak. Ezért a nagy tanítók mindig előszeretettel tettek föl olyan kérdéseket, amire a választ a hallgató adta meg.

Szükségünk van a hallgatásra először azért, hogy ismereteket szerezzünk. A felsőfokú oktatási intézmények diákjait hallgatóknak nevezzük. Felsőfokon szerzünk ismereteket a fiatal felnőttekről is, ha meghallgatjuk őket.

Szükségünk van a hallgatásra úgy is, mint a beszéd szünetére, hogy a kimondott szavak dolgozhassanak a címzettekben. Megtérésem után nagyon szívesen tettem bizonyosságot mindenkinek. Volt mondanivalóm bőven. Egyszer közel egy órás lelkes beszéd után azt mondta türelmes hallgatóm, hogy talán elég lesz ennyi egyszerre, hogy át is tudja gondolni mindazt, amit mondtam. Igaza volt. Addig nem gondoltam arra, hogy nemcsak az a fontos, hogy elmondjam bizonyosságtételemet, hanem sokkal inkább az, hogy elérje célját.

Tudunk-e meghallgatni? Beszélni sem könnyű, de hallgatni még nehezebb. Néha kimondatlanul is azt gondoljuk, hogy Isten országának ügyét a nagy szavak döntenek el. Pál apostol azt mondja⁸: „Nem beszédben áll Isten országa, hanem erőben.” Gondoltunk-e már arra, hogy a hallgatásban legalább annyi erő lehet, mint a beszédben? Isten töltheti meg mindkettőt erővel, ha akkor szólnunk, amikor szólni kell, és akkor hallgatunk, amikor hallgatnunk kell.

5.4. A NONVERBÁLIS LELKIGONDOZÁS

Bizton állíthatjuk, hogy ha megkérdezzük, mit jelent a lelkigondozás, a válaszadók többsége valamilyen beszélgetésre gondol. Pedig a lelkigondozás történhet szavak nélkül is. Fodorné Nagy Sarolta⁹ arra irányítja figyelmünket, hogy „Isten a bűneset után sem szűnik meg nonverbális úton, cselekedetei révén kommunikálni az emberrel: felhozza az ő napját mind a gonoszokra, mind a jókra, és esőt ad mind az igazaknak, mind a hamisaknak (Mt 5:45), s akár tudomásul vesszük, akár nem, őbenne élünk, mozgunk és vagyunk (ApCsel 17:28) ...a katechézis egyik feladata megismertetni

Istent nonverbális cselekedeteiből is. A cselekedetek kommunikációját ismeri a Szentírás az ember vonatkozásában is, s ha a cselekedetek Istenre mutatóak, akkor beszélhetünk nonverbális evangélizációról, amely nem más, mint szervezett vagy alkalmi diakónia. A katechézisnek nem szabad figyelmen kívül hagynia a nonverbális kommunikáció evangéliumhirdető jelentőségét. A szeretetből fakadó cselekedetek az evangélium útkészítői."

Ha van szavak nélküli evangélizáció, akkor van szavak nélküli lelkigondozás is. Olyan cselekedetek, amelyek szavak nélkül is prédikálnak, vigasztalnak, pártfogolnak. Hadd említsek példákat arra, hogy a lekipásztor, felesége, vagy a gyülekezet hogyan végezhet ilyen lelkigondozást! A továbbtanuló fiatal felnőtt gyakran kollégiumban vagy albérletben lakik, s maga gondoskodik táplálékáról. Budapesti és nagyvárosi lelkészek valamint gyülekezeti tagok kívánsága, hogy alkalmanként vagy rendszeresen olyan fiatalokat hívhatnak meg (vasárnap ebédre, vagy hétköznap vacsorára), akiknek túl azon, hogy az étkezés gondját leveszik a válláról, a testi táplálkozásnál is fontosabbat adnak: a családba tartozás örömet távol valódi családjától.

Egy lelkészfeleség, aki maga is négy gyermeke gondját viseli, azzal segít kisgyermekes anyáknak, hogy alkalmanként megőrzésre néhány órára magához fogad még 2-3 gyermeket, hogy édesanyjuk kimozdulhasson, kapcsolódhasson vagy ügyeit intézhesse. Mi ez, ha nem lelkigondozás? Az így induló szavak nélküli lelkigondozás a legjobb előkészítése a szóbelinek.

5.5. A MUNKATERÁPIA

Már az általános iskolásoknál megfigyelhető, hogy az átlagnál tehetségesebb gyermekek néha azért unatkoznak, mert a színvonal a gyengébbekhez igazodik. Ha elég jól nevelt, megpróbálja unalmát elrejteni, esetleg csendben másvalakkal foglalkozik (olvas), hogy ne zavarja a többieket. Rosszabb esetben nem rejtja el unalmát, és felesleges energiáját zajosabban próbálja levezetni: beszélgetés, rendetlenkedés, társak és tanárok bosszantása. Bölcs nevelők már régen felfedezték, hogy a fölösleges kapacitást le kell kötni. Ez történhet úgy, hogy külön feladatot kap a „rendetlenkedő”, de az előre látó pedagógus preventíven is alkalmazhatja a külön feladatot, s ebben az esetben nem büntetésként, hanem kiváltsággént. Bevonhatja az ilyen tanulókat a munkába, s így segítségei lesznek, nem pedig akadályozói. Velük írat fel valamit a táblára, asszisztensként bánik velük. Volt olyan tanárom, aki a következő órai anyag előkészítéseként adott részfeladatokat, melyek az ő munkáját is megkönnyítették, és hasznosították a potenciálisan zavarókat.

A gyülekezetben a fiatal felnőttek azok, akikre általában nem bízunk olyan feladatokat, amelyekkel megelőzhetnék unalmukat, és hasznosíthatnák magukat. A vezetőség általában a már „beérkezett” emberekből áll, s így a feladatokat is ők kapják.

Aki nem dolgozik, az könnyebben bírál. Fölösleges kapacitását így köti le. Ráadásul megalapozatlanul bírál, mert még nem volt alkalma kipróbálni azt, amire nézve jobb ötlete van. Milyen jó lenne ezeket az energiákat és szellemi termékeket hasznosítani.

Sokkal inkább otthon érezné magát a gyülekezetben, ha

munkálkodhatna annak javán. Eddig a logikus gondolkodás is elvezet. Ezzel összhangban, de egészen más alapon indulva is el kellene jutni oda, hogy ne hagyjuk ki a gyülekezeti munka végzéséből a fiatal felnőtteket. Pál apostol az 1Kor 12: 12–27-ben a gyülekezetet mint Krisztus testét ábrázolja. Amiként egy testnek sok tagja van, és egyik sem felesleges, így van a gyülekezet is. Megengedhetetlen egy egészséges testben, hogy valamelyik tag vagy szerv ne működjön. Ha ugyanis ez történik, akkor már baj van, és nem egészséges a szervezet. A nem működő tagot amputálni kell, de van rá példa, amikor leesik magától is – lepra.

Néha a legértékesebb tagjainkat veszítjük el azért, hogy nem foglalkoztatjuk őket.

A fiatal felnőttek némelyike világi munkakörében már felelős beosztást tölt be, s a gyülekezet még mindig nélkülözi fiatalos lelkesedését, hasznos ismereteit. Lehet, hogy egyháza iránti hűségéből továbbra is ott marad, de megszokja, hogy passzív szemlélő vagy aktív bíráló legyen ahelyett, hogy értékteremtő módon használná talentumait és kegyelmi ajándékait. Mindezáltal nemcsak a gyülekezet szegényedik, hanem a passzivitásba süllyedt fiatal is. Gyülekezeti életünkben néha félreértünk egy igazságot. Mint például azt, hogy Isten országában nincs pótolhatatlan ember. Ami természetesen igaz, különösen akkor, ha valaki vagy valakik azt gondolnák magukról, hogy nélkülük megáll az élet, a misszió, nélkülük semmi sem megy a gyülekezetben. Az ilyen elbizakodott emberek sokszor fájoan tapasztalják, hogy ha ők sérődötten abbahagynak egy szolgálatot, lesz, aki elvégezze, sőt lehet, hogy jobban, mint ők. A gögös, beképzelt ember nélkülözhető, sőt nélkülözendő!

A fent említett igazsághoz azonban az is hozzátartozik, hogy Krisztus teste, a gyülekezet nem engedheti meg magának azt a luxust, hogy akár egyetlen tagot is bánásgban tartson, ha az képes lenne az egész test érdekében munkálkodni, akár csak a legcsekélyebb mértékben is. Őszintén megvizsgálva gyülekezeti és közösségi életünket azt kell mondanunk, hogy sajnálatos módon vannak eltékozolt értékeink ezen a területen. Olyan testvérek, akik Istentől kapott talentumaikkal nagyon hasznos és fontos szolgálatokat végezhetnének. Az a csoport, amelynek aktivitását, tettekkészségét és lelkesedését sok helyen nem veszik igénybe, az ifjúság. Természetesen nem szabad általánosítani. Vannak gyülekezetek, ahol felismerték az ifjúságban rejlő kincset, és hasznosan beépítették a gyülekezeti munkába egészséges arányban. Nem arról van

szó, hogy minden terhet vállukra rakjunk, hanem hogy abban az arányban terheljük őket, amint képesek a gyülekezet javára elvégezni azt. Rajtuk kívül is lehetnek szunnyadó erők a gyülekezetekben, amelyek felkutatása és szolgálatba állítása az egész közösség érdeke, hiszen „közülünk senki sem él önmagának”¹⁰. Istené legyen a dicsőség azért, ha ez valahol teljes mértékben megvalósul! Ahol pedig bármely oknál fogva eddig mellőztek kihasználatlan erőket, vonják be őket a gyülekezetépítésbe, mert a tétlenség önmagában is veszteség, de nagyon könnyen a rombolás szolgálatába is állhat.

Milyen feladatokat bízhatunk a fiatal felnőttekre? Két területet szeretnék alaposabban is kifejtetni: missziói és diakóniai feladatokat.

5.5.1. Missziói feladatokat bízhatunk a fiatalokra is

Jézus Krisztus első tanítványai is ebbe a korosztályba tartoztak. Nekik adta az ún. missziói parancsot (Mt 28:16–20). Nem volt ez könnyelműség? Hiszen a tagadó Pétert, a hitetlen Tamást, és más gyengeségekkel teli tanítványt küldött el az Úr. A válasz nem csupán az abszolút tekintély tiszteletéből adódik, hogy ugyanis Jézus Krisztus mindent bölcsen végzett, hanem az egyháztörténelem is igazolta a döntés helyességét.

Fiatal emberek voltak a reformátorok is. Erik H. Erikson négyszáz oldalon elemzi a fiatal Luther fejlődését, s leírja a negatív adottságokat is, s a végkövetkeztetésünk mégis az, hogy Isten tervébe beleépített minden családtörténeti és egyéni hiányosságot, sőt egyenesen jót hozott ki belőlük. Igen, de a mai fiatal felnőttek nem apostolok, nem reformátorok – mondhatná valaki. Ez igaz, de az is, hogy akár az apostolok, akár a reformátorok nem végezheték volna el a nagy missziót, ha nem lettek volna névtelen kortársaik, akik ugyanazzal a fiatalos tüzzel álltak melléjük munkatársként. Ma sem arról van szó, hogy mindent a fiatalokra kellene bízni, hiszen van bőven feladat a felnőtt és idős generáció számára is, ám missziói alkalmak szervezéséből, lebonyolításából, életkori adottságaik, mobilitásuk, kapcsolatteremtő képességeik miatt is felmérhetetlen kár lenne őket kihagyni.

5.5.2. Diakóniai feladatok

Ez ismerősebb gondolat számunkra, hiszen diakóniát akkor is szabad volt végezni, és végezte is az egyház, amikor misszióról beszélni sem volt ajánlatos. Fiatal felnőttek szívesen kapcsolódnak be az ilyen jellegű gyülekezeti és társadalmi szolgálatokba, mert mindez a hit látható megnyilatkozása lehet. Ennek a munkának eredménye sokszor hamarabb mérhető, mint a prédikálásé. Tudok fiatal felnőttekről, akik vasárnap délelőtt időseket szállítanak a templomba, majd haza. Tudok olyanokról, akik betegeket látogatnak, s ha kell kétékezi munkával is segítik őket, nemcsak jelenlétükkel és szóbeli vigasztalásukkal. A mai gyülekezeti életnek egyre több olyan területe van, ahol szükség lenne jó ötletekre, és azok megvalósítására. Sok helyen tartanak szeretetvendégséget, és nemcsak egyszer egy évben, hanem gyakrabban is. Van, ahol a gyülekezeti kistermet a hét valamelyik estéjén teaklubként működtetik. Íme egy példa arra, hogy a diakóniát és a missziót össze lehet kötni. De milyen sok terület van még, amelyen a gyülekezet és a lelkipásztor gyakorlati segítséget kaphat! Gyülekezeti híradó szerkesztése, terjesztése, kórházi

és szociális otthoni alkalmi szolgálat. Gyülekezetünk felvette a kapcsolatot egy anyaotalmazó házzal, ahol otthonról elmenekült anyák és gyermekeik testi-lelki gondozását végezhetik fiatal testvéreink, s miközben másokat felüdítenek, maguk is felüdülnek.

5.6. A KÉPZÉS EGY MODELLJE: MISSZIÓISKOLA

Az előző öt pontban tárgyaltak (igehirdetés, hitoktatás, személyes lelkipogozás, nonverbális lelkipogozás, munkaterápia) alkalmazási kísérlete a Misszióiskola, mely először önállóan, aztán pedig a Baptista Teológia Akadémia missziói szakjaként működött.

A rendszerváltás előtt a teológiai oktatás csak a lelkészképzésre irányulhatott. Azonban voltak már akkor is, akik szerettek volna mélyebb teológiai ismeretekhez jutni, vagy csupán intellektuális érdeklődésüknél fogva, vagy azért, mert valamilyen gyülekezeti szolgálatban tevékenykedtek, s érezték, hogy ennek elvégzéséhez több elméleti és gyakorlati ismeretre van szükségük. Egyházunk ezt felismerve elindította a misszióiskolai képzést. Sok fiatal jelentkezett, akik lelkesen várták, hogy valamit tehessenek Istenért és felebarátaikért. A buzgóság ismeret nélkül rajongóvá tesz. Ezek a fiatalok készek tanulni azért, hogy ha nem is főállásban, de misszió-diakóniai feladatot végezhesse. Gyermekek és fiatalok közötti, valamint szociális munkára kapnak kiképzést. A héber és görög nyelvet kivéve a teológiai ismeretekbe nyernek bepillantást, valamint gyakorlati szakemberektől (pl. a devian-sokkal való foglalkozáshoz) kapnak alapismereteket.

Úgy gondoljuk, hogy egyrészt az ő lelkipogozásuk oldódhat meg intézményes keretek között, másrészt általuk segítséget kapnak a gyülekezetek és a lelkipásztorok a fiatal felnőttek lelkipogozásához.

Szeptembertől elindult a nappali tagozatos képzésen belül a szociális munkás szakirány, amelynek keretében az eddiginél lényegesen nagyobb óraszámú kerül sor a szociális munka elméletének és gyakorlatának megismerésére. A képzési idő négy év. Az elnyerhető képesítéssel a gyermekvédelmi, illetve a gyermekjóléti intézményeknél, a családsegítő hálózatban, családgondozó, nevelő, nevelőszülői tanácsadó, örökbefogadási tanácsadó, stb. munkakörök tölthetők be.

Az a reménységünk, hogy az ilyen képzettséggel és lelki felkészültséggel induló fiatalok áldásul szolgálnak nemcsak egyházunknak, hanem a társadalomnak is.

VÉGSŐ ÉRTÉKELES, ÖSSZEFOGLALÁS

Munkám végére érve szeretnék röviden visszatekinteni a megtett útra. A biblia-teológiai megalapozás segítségemre volt abban, hogy szilárd alapot adjon a felépítendő házhoz. Az ó- és újszövetségi igék tanulmányozása közben egyre világosabbá vált előttem, hogy kimeríthetetlen kincsesbánya a Szentírás témánk vonatkozásában is. Ezért a kiválasztott igék és szakaszok csupán bemutatató jellegűek, mindazáltal kitűnik belőlük, hogy a Mindenhatónak minden időben gondja volt a felnövekvő ifjúságra éppúgy, mint a már beérkezett generációkra. Az egymásért hordozott felelősség által nem csupán hasznosak, de nélkülözhetetlenek is egymás számára.

A fejlődéslelektani vizsgálódás és szociológiai áttekintés eredményeként láthattuk, hogy lélektani és társadalmi tényezők alakítják a fiatal felnőttek életútját. Ezeknek alapos ismerete nagy segítség azok számára, akik megérteni és segíteni akarják e nagyon szép, de egyben nagyon nehéz élet-szakaszban lévőket.

A legjelentősebb konfliktushelyzetek bemutatása azt a célt szolgálta, hogy ráirányítsa figyelmünket azokra a nehézségekre, amelyekben megértő hozzáállással és bölcs magatartással igen sokat segíthetünk.

Végül a konfliktuskezelés egyházi lehetőségeinél igyekeztem sorra venni azokat a módokat, amelyekkel munkálhatjuk a fiatal generáció álló- és problémamegoldó képességét. A lelkigondozás célja ugyanis nem az, hogy helyettük oldjuk meg a nehézségeket, hanem hogy felkészítsük őket az önálló felelős döntésekre.

Ha e munkával a legcsekélyebb mértékben is hozzájárulhatok a fiatal felnőttek és a velük foglalkozók jobb tájékozódásához, elértem célomat.

JEGYZETEK

1. J. Stott, 1992. 244
2. Theologiai Szemle, 1992. 146
3. Lelkipásztor, 1998. 180
4. Szabó Lajos, 1992. 132
5. Préd 3:7b
6. Fil 2:4
7. Mt 7:12
8. 1Kor 4:20
9. Fodorné Nagy Sarolta, 1996. 13
10. Róm 14:7

FELHASZNÁLT IRODALOM

ANDORKA Rudolf: Bevezetés a szociológiába – Osiris: Budapest, 1997. 311–325. old.

Biblikus Teológiai Szótár. Szent István Társulat. Az Apostoli Szentszék Könyvkiadója. Budapest, 1986.

Erik H. ERIKSON: A fiatal Luther és más írások – Gondolat: Budapest 1991. Az eredeti címe:

Life history and the historical moment. Magyarra fordította: Erős Ferenc. 400 old.

Identity: Youth and crisis. Magyarra fordította: Pető Katalin. 98 old.

FODORNÉ NAGY Sarolta: A katechézis kommunikációs problémái – Teológiai doktori értekezés. A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója: Budapest, 1996. 249 old.

GYÖKÖSSY Endre: Magunkról magunknak – Református Sajtóosztály: Budapest, 1978. 143 old.

GYÖKÖSSY Endre: Ketten hármashban – Házasság és családlelektan. Új Ember Kiadó: Budapest, 1994. 115 old.

HÉZSER Gábor: A pásztori pszichológia gyakorlati kézikönyve – A Magyarországi Református Egyház Kálvin

János Kiadója: Budapest, 1995. 363 old.

Derek KIDNER: Jeremiás próféta könyve – Harmat: Budapest, 1997. 171 old.

Walter KLIMT: Die Arbeit mit Jungen Erwachsenen in Gemeinde und Gemeinde Jugendwerk des BEFG (Baptisten) in Deutschland. Hamburg – Altona, 1988. 122 old.

KRÁMER György: Az igehirdetés és a lelkigondozás lehetőségei a hitoktatásban – Lelkipásztor. 1998. május 5. szám 179–180. old.

MOLNÁR Adrienne – TOMKA Miklós: Ifjúság és vallás. Hívők, egyházak ma Magyarországon. – MTA Filozófiai Intézet kiadása. Budapest, 1990. 184–213. old.

NOVÁK József: Valóban – Békehimnők, 1998. 311. old.

REUSS András: A keresztyén nevelés bibliai és teológiai alapjai. Theologiai Szemle. 1992. 144–148. old.

John R. W. STOTT: Hiszek az igehirdetésben – Harmat: Budapest, 1992. Az eredeti címe: Believe in Preaching. Magyarra fordította: Széll Bulcsú. 325 old.

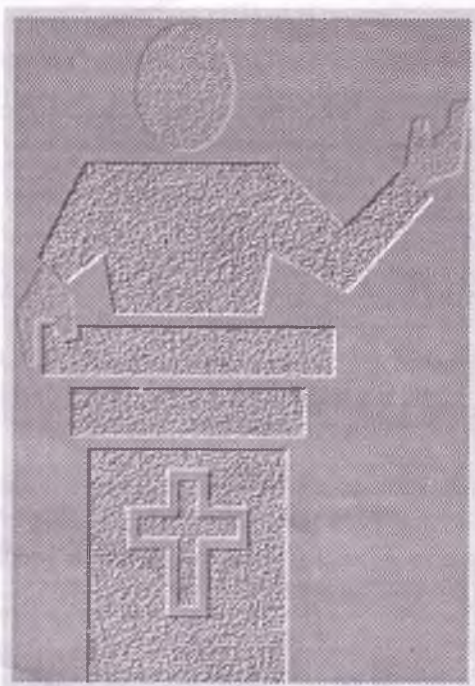
SERAFIN József: Vallásosság a baptista fiatalok körében – (Kézirat). 1998. 61 old.

SZABÓ Lajos: A tanítás szolgálata a gyülekezetépítés tükrében – Teológiai doktori értekezés. Budapest, 1992. 183 old.

Roland de VAUX: Az Ószövetség népe – Budapest, 1974. Az eredeti címe: Les Institutions l' Ancien Testaments. Összeállította: ifj. Bartha Tibor.

Szarka István

A retorika teológiai használatának lehetőségei

Az 1995-ös és az 1996-os évek téli, illetve nyári szemesztereit a Bajor Evangélikus Egyház főiskoláján (Augustana-Hochschule-Neuendettelsau) tölthettem ösztöndíjasként. Ott kerültem kapcsolatba Dr. Peter L. Oesterreich tanár úrral, aki a Filozófia Tanszék professzora. Az ő retorika előadásai rendkívül mély hatást gyakoroltak rám. Vele szorosan együttműködve elkezdtem kutatni a retorika és a teológia kapcsolatát. Vizsgálódásaim során Dr. Wolfgang Stegemann professzor úr, az Újszövetségi Tanszék vezető tanára szintén nagy segítségemre volt az ide vonatkozó teológiai írások felkutatásában. E kutatási terület német nyelvterületen még viszonylag újnak mondható. A teljesség kedvéért azonban meg kell említeni, hogy a jelentősebb teológusok szinte kivétel nélkül foglalkoztak a két tudomány kapcsolatával.¹ Napjaink protestáns teológusai közül Gert Otto képviseli ezt az irányvonalat, ezért főként az ő írásaira támaszkodom.² A cikk alapját képezi továbbá a *Beziehungen zwischen Theologie und Rhetorik*, összefoglaló jellegű, szintén e témakört érintő írásom, amelyet Dr. Rolf Schieder kérésére vetettem papírra.

„A világtapasztalás nyelvhez kötött. Még pontosabban fogalmazva, a retorika tárgyának ezen adottsága: reflexió, ami egyetlen teológiai gondolkodás számára sem elhagyható kiindulási pont.”

I.

Gert Otto: Beszéd az ember című írásából vett idézet legyen számunkra gondolatindító!

A retorika tárgya, a nyelv, valóban reflexió, amely a világban való létünknek, ember-létünknek legsajátosabb, legősibb bizonyítékai és adottságai közé tartozik. A nyelv segítségével vagyunk képesek kifejezésre juttatni érzéseink, gondolataink sokaságát. A nyelv mindenkor szoros kapcsolatban áll környezetünkkel. A világban való tájékozódásunk előfeltételét képezi a tárgyak megnevezésétől kezdve egészen

a legbonyolultabb kommunikációs szintekig. A nyelv kultúrát teremt és megőrzi azt. A nyelv fontosságának hangsúlyozása azért is lényeges, mert számunkra annyira magától értetődik és természetes az ember beszédképessége, hogy napjainkban mind kevesebb gondot fordítunk nyelvünk művelésére, a beszéd tanulására.

Teológusok, lelkészek számára szintén nem mellékes, miként vagyunk képesek Istenről alkotott gondolataink, vele kapcsolatos élményeink és tapasztalataink megszólaltatására, továbbadására az igehirdetésben és a tanításban. Nem könnyű Isten üzenetét megszólaltatni egy olyan világban, melynek retorikája az egyenlőség elvét tüzi zászlajára, hirdeti a radikális pluralizmust, az elvek egyenlő jogát, oly módon, hogy közben megszünteti az értékek és az erkölcs határait. Ebben a sokszínű és folyvást változó világban nehéz eligazkodni. Az ember nehezen találja meg a helyét, könnyen eltéved. Pontosan ezért lehet segítségünkre, a világban való tájékozódásunk alapvető útjelzőjének, a nyelvnek ismételt felfedezése. Továbbá a retorikáé, amely biztosítja ennek szép rendben történő előterjesztését (*dispositio*).

A beszédművészet igazi lényegét azonban nem érthetjük meg egyetlen alkotóelemének kiemelésével, mert akkor hasonló tévedésbe esnénk, mint a retorika bírálói, akik számára gyakran nem több tanulható és tanítható beszédtechnikánál.

A beszédművészet (*ars rhetorica*) alapvető értelme csak a retorika klasszikus öt nagy részművészetének (*quinque artes*)³ figyelembevételével látható meg. Elsősorban a gondolatok felfedezésének képessége és művészete (*inventio*), másodsorban a szabályok művészete (*dispositio*), harmadrészt a kifejezés művészete (*elocutio*).

Oesterreich az elocutio művészetét – sajátos szó- és gondolat-alakzataival, valamint olyan kép (*tropus*) használatával, mint a metafora, a jelentéstartalom megfordítása (*synekdoche*), a fogalomcsere (*methonymie*) és ironia, – hagyományos módon a retorika sajátos területeként értékeli.⁴

Negyedszer az emlékeztetművészet (*memória*), és ötöd-ször az előadás művészete (*actio*). Ezen alkotóelemek részenként is hangsúlyos, de egymással is harmonizáló egysége nyújt csak megfelelő retorika-képet.

Teológusaink az igehirdetés és tanítás során elválaszthatatlan kapcsolatba kerültek a beszéd művelésével, és fontosságát szinte soha nem vonták kétségbe (itt gondoljunk csak reformátoraink oly gyakran hangsúlyozott nyelvteremtő szerepére⁵), ennek ellenére mégis meglepő, hogy a retorikához való viszonyuk különösen a 19. század vége óta sajátos feszültséget mutat. Néhány példa a kérdésben leginkább érintett gyakorlati teológusok megnyilatkozásaiból: „Eduard Thurneysen az 1921. évi, a *prédikáció problémájához írt programszerű tanulmányában első alapszabályként írja elő az igehirdető számára: Ne legyen semmi ékesszólás – mert az igehirdető beszéde nem egyéni dolog,*

tehát nem lenne szabad ügyvéd módjára beszélnie!"⁶ Majd később ebből következik a második szabály, amely óva int a hallgatóság úgynevezett szükségleteinek kielégítésétől. Vagy ötven évvel Thurneysen után Rudolf Bohren: a prédikáció valódi szépsége hasonlít annak az arcára, aki bőjtől, ám arca felkent. A szenvedéstől lesz fénylőbb, belülről nyer nagy fényességet. Nincs semmi, ami a retorika ellenében szólna, de a prédikáció szépsége más minőségű. Továbbá „Jörg Rothermund, aki szintén foglalkozott a két tudományterület kapcsolatával, egyrészt a teológiai és a retorikai kérdésfelvetéseket akarja egymásba olvasztani, de ezzel egyidejűleg a homiletikai gondolkodás folyamatában megkövetelt minden lépés teológiai megalapozását, ami egyértelműen a retorika teológia alá történő alárendelését eredményezi.”⁷

Miként a fenti példák is tanúsítják, a retorika és teológia közötti kapcsolat nem mentes feszültségektől. A látszat ellenére az ellentét nem a teológusok, Isten beszéde és az emberi beszéd megkülönböztetésének igényéből vezethető le, hanem más, a retorika általános megítéléséhez kötődő oka van. Ezért fontos kissé elidőzni a retorika fejlődéstörténetének néhány állomásán, és áttekinteni azokat a filozófiai (ellen)érveket, amelyek jelentősen hozzájárultak a beszédművészetről alkotott kedvezőtlen kép kialakulásához.

II.

„A retorika mint antifilozófia, ábrázolásának ideája és sémája, a szónokoknak a filozófusokkal vívott, az ifjúság nevelésére vonatkozó igénye körüli harcából, a városállamokban egyidejűleg fejlődött ki. Ott a szó, a nagyobb tömegekre és a bírósági kollégiumokra beszéd által gyakorolt hatása, egy korszak ismertetőjelévé vált és az maradt.”⁸ Látható, hogy a retorika szerepét vitató megnyilatkozások nem új keletű jelenségek, hanem részét képezik egy már a gondolkodás kezdeténél is meglévő, napjainkig tartó folyamatnak. E sorba illeszkedik Immanuel Kant Az ítélelő kritikájában található gondolata is.

„A beszédalképesség⁹, ha ez alatt a rábeszélés művészetét, azaz szép látszat általi rászedést (az oratoria művészeteként) és nem pusztán ékesszólást¹⁰ (eloquenciát és stílust) értünk, olyan dialektikát jelent, amely a költészettől csak annyit kölcsönzött, amennyi szükséges a szónok számára, hogy a megítélés előtti érzelmeket megnyerje; ezzel előnyt szerezzen és a szabadságot elvegye. Tehát alkalmazása nem tanácsolt sem a bíróságokon, sem a szószékeken.”¹¹ Ha a retorika általánosan kedvezőtlen megítélésének okát kívánjuk megállapítani, akkor ehhez az itt felsorakoztatott vélemények értelmezése kielégítő magyarázattal szolgálhat. A retorika és a filozófia párharca, úgy mint minden retorikaellenes megnyilvánulás, alapjában véve egy sereg félreértésből származó előítéleten nyugszik.

A retorika ugyanis nem azonos azzal a szofisztikával, amellyel az első pillanatban társítják. A beszéd művelésének kétségtelen létezik tanulható technikája, melynek segítségével javítható a közlés formája, és ezáltal a hallgatóságra gyakorolt hatása fokozható. Ám az így értelmezett beszédtechnika gyakran semmiféle kapcsolatban nem áll a tartalom minőségével, tehát indifferens az etikai felelősségvállalás szempontjából. Precízebben fogalmazva: ilyenkor a szónok

szubjektív etikája kényszerítő erővel hat a hallgatóságra, ezért a beszéd félrevezető jellegű. Azonban az ilyen manipulatív jellegű szóhasználat elsődlegesen a szofista érvelésmód sajátossága, és ez csupán a retorika egy korszakában volt uralkodó irányzat.

Az ilyen retorika joggal válthatja ki minden jóérzésű ember bírálatát. Szókratész például így fogalmazza meg evvel kapcsolatos fenntartásait: „Eszereint a többi művészettel szemben is hasonló helyzete van a szónoknak és a szónoklásnak. Hogy mi tulajdonképpen a dolgok természetete, azt éppen nem kell tudnia; elég, ha a rábeszélésnek valami fortélyát kieszei, hogy a tudatlanok előtt úgy lássék, mintha többet tudna a tudóknál.”¹²

Természetesen e megállapítás nem jelent mentességet az alól, hogy koronként jól képzett, de lelkiismeretlen szónokok ismételten visszaéljenek tudásukkal, és így tovább rombolják a beszédművészet tekintélyét.

Közéletünk ilyen jellemző megnyilvánulásai közé tartoznak a politikai pártok szócsatái és a választási programnyilatkozatok, melyekben átlátható módon nyilvánul meg az igazság és a hihetőség közötti retorikai differencia.¹³

Az ilyen jellegű retorika, még inkább ennek tanítása, heves ellenzékre talált a filozófusok körében. Félték attól, hogy ez a gátlástalan, morált nélkülöző magatartás megfertőzi majd az ifjúságot. A sors keserű tréfája, hogy pontosan e magatartást leginkább bíráló Szókratészt ítélték el hasonló vádak miatt.¹⁴ Kant kritikai észrevételéhez fontos megjegyezni, hogy az ő retorika értelmezése sokkal differenciáltabb annál, amint az a későbbi felhasználása során, hatástörténetében megmutatkozott. Az ő bírálatra csak a művészi, mesterkelt beszédgyakorlatra érvényes,¹⁵ amelyik a beszédalképesség (die Beredsamkeit) kizárólagos meggyőzni akaró karakterét hangsúlyozza. A meggyőzésre irányuló törekvést önmagában, megfelelő stílus és különösen tartalom nélkül nem lehet a retorikával azonosítani. A retorikaellenesség elterjedéséhez jelentősen hozzájárult Kant bírálatának általánosítása. Ha a beszéd tudományát bármely oldalról bírálat éri, akkor fontos ezeket a félreértéseket is a szemünk előtt tartani.

Ellentétben az előző véleményekkel, léteznek nem kimondottan a retorikával foglalkozó, de a nyelviség szerepét implicit módon hangsúlyozó retorikai álláspontok is. H. G. Gadamer például így fogalmaz: „Az ember valamennyi világra vonatkozó ismerete nyelvileg közvetített. A világban való legelső tájékozódásunk a beszéd tanulásával teljeseedik ki. De nem csupán erről van szó. Végeredményben a világban való létünk (In-der-Welt-sein) nyelvisége artikulálja a tapasztalat egész birodalmát.”¹⁶

Végezetül e retorikatörténeti kitérő nem lehet teljes egy új harmonizációs törekvés ismertetése nélkül. Amint láttuk, a retorikaellenes megnyilvánulások nem a beszéd művészetének eredeti lényegét bírálták. Azonban a legújabb fundamentál-retorikai érdeklődés joggal mutat rá, hogy a retorika alapvető értelme csak a beszédművészet történetének kritikus áttekintéséből érthető meg. A fundamentál-retorika gondolata Peter L. Oesterreich nevéhez fűződik, aki a retorikai szellem

fejlődésének történetét helyezi vizsgálódásának középpontjába. Oesterreich gondolatai joggal figyelmeztetnek arra, hogy az ember, a retorika minden mellőzése ellenére, beszélő lény (*homo rhetoricus*) maradt. Ezért a felesleges szembenállás helyett fontosabb lenne ismét felfedezni azt a beszédet, amely mesterkélttség nélkül jelen van a mindennapok beszédgyakorlataiban.¹⁷ Sőt hangsúlyozza, hogy a modern ember, bár ő maga egyre kevésbé kötődik az irracionális fogalmak és kifejezések szókészleteihez, beszédében öntudatlanul mégis jelen vannak ezek, mivel a nyelv trópusainál és metaforáinál fogva kitörölhetetlenül magában hordozza e kategóriákat. Ezért a metafizikai gondolkodásmód általános megromlásával párhuzamosan megfigyelhető a nyelv és beszédtudomány szerepének fokozatos alábecsülése is.

III.

E filozófiai és retorikatörténeti kitérő után joggal vetődhet fel mindenkiben a kérdés, hogy az imént felsorolt ellentmondásos megnyilatkozások közül melyik nyelv-, illetve retorikaértelmezést tekintjük a teológia részéről elfogadhatatlannak, és melyik formálhat igényt a vele való együttműködésre. Oesterreich új elmélete azért megnyerő, mert a posztmodern beszéd és írásértelmezésekkel szemben egy olyan pozitív alternatívát talált, amely a retorikát annak eredeti, morális és erkölcsi tartalmával együtt szemléli. Az általa felfedezett *retorikai differencia* segít elválasztani egymástól a beszéd önmagában létező igazságtartalmát és annak hihetőségét. Gondoljunk csak végig, mekkora jelentősége lehet egy ilyen beszéd- és retorikaértelmezésnek a keresztyén tanítás és igehirdetés szempontjából! Különösen akkor, ha ezek elsődleges forrására, a Szentírásra gondolunk. Ha ugyanis hitigazságaink közvetítését belső tartalmi relevancia nélkül, kizárólag a világ bölcsességének¹⁸ megfelelően képviseljük, akkor beszédünk ugyan könnyebbé és hihetőbbé válik, de közben könnyen elveszitheti eredeti lényegét és tartalmát. A tartalom mindig fontosabb, mint a megértetni akarás! Ugyanis ha a keresztyén tanításban kizárólag a meggyőzés kerül előtérbe, akkor elkerülhetetlen módon a közvetítés válik hangsúlyossá. Ennek során az isteni szándék szövegben rejlő mondanivalójával szemben felértékelődik az emberi szerepvállalás.

Gert Otto tanulmányában a teológiai rész tudományok számára is nagyon figyelemreméltó lehetőségként értékeli Oesterreich új retorikaértelmezését.¹⁹ Rámutat arra, hogy a gyakorlati teológián belül is léteznek olyan gondolatok, melyek az igehirdetés problémáinak retorikai megértésén fáradoznak.²⁰ Továbbá megállapítja, hogy a gyakorlati teológián kívül más teológiai szakokon belül a retorikai kérdésfelvetésekre történő hivatkozások egyre nagyobb gyakorisággal jelentkeznek. „Ez érvényes az egyháztörténeti és az exegetikai kutatásokra is, tehát jellemző módon azon teológiai szakokra, amelyek szövegekkel és azok eredeteinek interpretálásával foglalkoznak.”²¹

Válaszkeresésünk során tegyünk egy kísérletet. Egyetlen példán keresztül vizsgáljuk meg, hogy mit jelenthet az egyházi beszédhelyzet (fundamentál)retorikai értelmezése az igehirdetésben és az azt megelőző előkészületben!

Először is a textus alapos elemzése, exegézise hozzásegíti az igehirdetőt a szöveg jobb megértéséhez.²² Az igehirdetés alkalmával azonban ez az írott és elemzett szöveg a hallgatóság számára beszédként van jelen. Így minden további nélkül elemezhető retorikai módszerekkel is. Az igehirdetési alapige szövegének, illetve beszédének retorikai elemzése több előnnyel járna.

Elsősorban közelebb vihetné az igehirdetőt a bibliai beszédek mondanivalójához, ha az adott beszédhelyzet elemzése során felismeri a beszéd jellegét. Sőt a beszéd típusok alapvető jellemzőinek ismerete tovább színesíthetné a róla szerzett ismeretünket.

Vizsgáljuk meg például Arisztotelész klasszikus hármas felosztását! A nyilvánosság előtt, ahol a beszéd létrejöhet, a következő kategóriákat találjuk meg:

1. kötött vagy ünnepi beszéd,
2. bírósági vagy jogi beszéd, pl. védőbeszéd,
3. politikai vagy tanácsadói beszéd.²³

A fent említett beszéd típusok kivétel nélkül megtalálhatók a Szentírásban, gondoljunk csak Péter apostol pünkösdi beszédére (ApCsel 1:14–36), vagy Pál apostol védőbeszédeire (ApCsel 23:1–11; 24:10–21; 25:8–12; 26:1–32), valamint az apostoli konvent vitabeszédeire (ApCsel 15:1–29).

Másodsorban azonban az igehirdetések során fontos tisztában lenni nemcsak az akkori, hanem a jelenlegi beszédhelyzet körülményeivel is. Ismerni kell a hallgatóság szókészletét és életvilágát, tehát azt az argumentációt, amely a mindennapok során körülveszi őt. A mai ember egy olyan posztmodern²⁴ állapotban él, ahol a nyilvánosság beszédgyakorlatai feltűnő párhuzamot mutatnak az antik világ²⁵ szofisztikus érvelésmódjával. Tehát kevésbé számít a beszéd minősége és tartalma, fontosabb az, hogy meggyőzően hangozzék.²⁶

Egy ilyen világban megnő a retorikai differencia. Tehát esetünkben az igehirdetőnek tekintetbe kell venni, hogy az igehirdetés valóságtartalma és a hallgatóság hit-készsége az, amely e beszédet hitelesnek ismeri el, nagyon messze állnak egymástól. Ezt a különbséget az igehirdetőnek a prédikáció során fel kell oldania úgy, hogy a beszéd meggyőző módon egyszerre ébresszen hitet és segítse megőrizni azt. Az igehirdetés hallgatóság részéről történő elfogadását elősegítheti a prédikáció retorikai megalapozottsága, a beszéd határozott kritikai hangvétele és a beszéd cselekvés jellegének hangsúlyozása. Ez utóbbi megfigyelhető például a temetési igehirdetések kapcsán, amikor a beszéd egyben vigasztalás is. A retorikai megalapozottság alatt a beszédművészet részegységeinek (*quinque artes*) arányos figyelembevételét kell érteni. Ahol az *inventio* jelentheti egyrészt az igehirdetés alapjául szolgáló szöveg egyediségének és gazdagságának felfedezését, másrészt azokat az *ötleteket*, melyek az igehirdetési felkészülés során hozzásegíthetik az igehirdetőt a téma *plastikus* kifejtéséhez. A *dispositio* művészete segíti az *inventio* során feltárt gondolatok rendezett formában történő előterjesztését, ennek következtében a beszéd világos, áttekinthető felépítésű lesz. Az *eloquutio* a különböző beszéd- és gondolatalkatok segítségével (pl. metafora, ironia) szemléltetés eszköze lehet. Az emlékezet művészete, memória az igehirdető esetében is az ékesszólás kincseskamrája. Hasznos segít-

sége abban, hogy képes legyen áthidalni azt a kulturális és időbeli szakadékot, amely az igehirdetés alapját jelentő szöveg és a mai hallgatóság között található. Az *actio* pedig maga az igehirdetés, az alaposan előkészített munka előterjesztése, a maga teljes hang, gesztus és mimikai gazdagságával.

Az imént látott próbálkozás példái talán elegendő magyarázattal szolgálnak ahhoz, hogy felismerjük azt, amit egy helyesen értelmezett beszédművészet nyújthat a teológiai gondolkodás számára. Egy retorikai exegézis az írott szöveg exegéziséhez hasonlóan a felkészülés során segítheti az igehirdetőt. A retorika ebben az esetben mint elemző módszer alkalmazható. Azonban túl az exegézis megértést és befogadást elősegítő jellegén a retorika a feltárt ismeretanyag közlését is elősegíti. Tehát az elemzett írás, illetve beszéd tartalmának hiteles közvetítésében is meghatározó szerepet játszik a beszédművészet eredeti fundamentál-retorikai értelmében. Ezért a retorika az igehirdető számára eszköz is lehet, mert ez esetben többé nem a hirdető személye, ékes beszéde válik hangsúlyossá, hanem a jól megértett beszéd hiteles továbbítása.

Jegyzetek

[1] A terjedelmi korlátok miatt a felsorolás néhány példája csupán szemléltető jellegű. *Aurelius Augustinus, De doctrina christiana*, IV. könyv

Aquinói Tamás, Summa contra gentiles Karl Barth, Die protestantische Theologie im 19. Jahrhundert, Ihre Vorgeschichte und ihre Geschichte

[2] *Otto, Gert, Die Rede ist der Mensch, Drei Thesen zur Bedeutung der Rhetorik für die (Praktische) Theologie* ZThK 89. Jahrgang 1992 heft 4 (Dezember 1992) Otto Gert, Die Kunst Verantwortlich zu reden, Rhetorik-Ästhetik-Etik, Chr. Kaiser, Güntersloher Verlaghaus, Güntersloh, 1994

[3] *Peter L. Oesterreich, Philosophen als politische Lehrer, Beispiele öffentlichen Vernunftsgebrauchs, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 1994, S. 4, lábjegyzetében idézi (M. F. Quintilianus, Institutionis oratoriae libri XII/Ausbildung des Redners. Zwölf Bücher, hrsg. u. übers v. H. Rahn, 2 Bde., Darmstadt 1972 u. 1975, III 3,1)*

[4] Uo. S. 9

[5] *R. Cruel, Geschichte der deutschen Predigt im Mittelalter, 1979 (Reprint 1966) U. Schnell, Die homiletische Theorie Philipp Melanchtons, 1968 B. Stolt, Liebigkeit und Zier, Ungestüm und Donner. Martin Luther im Spiegel seiner Sprache (ZThK 86, 1989, 282–305) B. Stolt, Docere, delectare und movere bei Luther (Deutsche Vierteljahrsschrift für Literaturwissenschaft und Geistesgeschichte 44, 1970, 433–474) E. Herms, Das Evangelium für das Volk. Praxis und Theorie bei Luther (Lu J 57, 1990, 19–56)*

[6] *Otto, Gert, Die Rede ist der Mensch, Drei Thesen zur Bedeutung der Rhetorik für die (Praktische) Theologie* ZThK 89. Jahrgang 1992 heft 4 (Dezember 1992, 484–485)

[7] Uo.: 484–485

[8] Uo.: 487. o. 9. lábjegyzet; vö.: K. Dochorn, Macht und

Wirkung der Rhetorik. Vier Aufsätze zur Ideengeschichte der Vormoderne, 1968 (s. Anm. 6), 49

[9] Die Bredsamkeit

[10] Wohlredenheit

[11] *V. I. Kant, Werke in sechs Bänden, Hgr.: von Wilhelm Weischedel, Band: V, Kritik der Urteilskraft, Darmstadt. 1963, § 53, S. 430*

[12] *Platón összes művei, Első kötet Gorgiasz 459 c*

[13] Vö.: Oesterreich, uo.: I.

[14] *Platón: Szókratész védőbeszéde, Platón összes művei, Első kötet 17–19*

[15] Vö.: *G. Otto: Die Rede ist der Mensch, Drei Thesen zur Bedeutung der Rhetorik für die (Praktische) Theologie* ZThK 89. Jahrgang 1992 heft 4 (Dezember 1992), 489

[16] (H. G. Gadamer) in *Hist. Wörterbuch d. Philos. (J. Ritter) Bd. 3 (1974) 1071 (Filozófiai hermeneutika, Szöveggyűjtemény, 25. o.)*

[17] *Oesterreich, P. L.: Fundamentalarhetorik. Untersuchung zu Person und Rede in der Öffentlichkeit, Hamburg 1990. Vorwort „a retorika látható, mindenütt jelenléte, a retorika jelenség gyorsuló tudományos reflexiójához vezetett. Maga a tradicionális retorikaellenes filozófia lezárult, – az apodiktikus ész ideál hihetőségi krízise nyomán – többé nem lehet a retorika kritikai vizsgálatát az ő saját körülményének tekinteni.”*

[18] *1Kor 1:21 „...a világ a saját bölcsessége útján nem ismerte meg az Istent a maga bölcsességében...”*

[19] *G. Otto: Die Rede ist der Mensch, Drei Thesen zur Bedeutung der Rhetorik für die (Praktische) Theologie* ZThK 89. Jahrgang 1992 heft 4 (Dezember 1992), 489

[20] *E. Lange, Predigen als Beruf, 1976. – M. Josuttis, Rhetorik und Theologie in der Predigtarbeit. Homiletische Studien, 1985 – G. Otto Predigt als rhetorische Aufgabe. Homiletische Perspektiven, 1987.*

[21] *G. Otto: Die Rede ist der Mensch, uo.: 486*

[22] Az alapos exegézis magában foglalja: 1., a szöveg fordítását; 2., a szövegkritikát; 3., a szöveg elemzését; 4., a forráskritikai vizsgálatot; 5., a formatörténeti elemzést; 6., a fogalom és motiváció történeti áttekintést; 7., a vallástörténeti összehasonlítást; 8., a redakciótörténeti vizsgálatot; 9., a hermeneutikai 10. és a szociáltörténeti elemzést. vö.: *Udo Schnelle, Georg Strecker: Einführung in die neutestamentliche Exegese, Göttingen 1989.*

[23] Vö.: *Aristoteles: Rhetorik, 1358b, 1359a (Buch I.)*

[24] „A posztmodernen a radikális pluralizmus felfogását értjük, posztmodernizmuson pedig azt, ami ennek koncepcióját védelmezi. (...) A posztmodern alapvető tapasztalata az, hogy a legkülönbözőbb tudásformák, életmódok, cselekvési minták a legmesszebbmenőbb értelemben formálhatnak jogot a létezésre.” *Wolfgang Iser: Unsere postmoderne Moderne, 1991 4. o., idézi Arno Anzenbacher: Bevezetés a filozófiába. 207–208*

[25] Különösen a Kr. e. V. évszázad athéni demokráciájára jellemző.

[26] Az állítás igazolására elég, ha megfigyeljük a reklámok szövegeit, máris elegendő példa áll rendelkezésünkre.

Hírek a világból – az „Entscheidung” közlései alapján

Buddhista szerzetes támadt fel a halálból

Burma: 1998-ban Myanmarban (Burma) meghalt egy buddhista szerzetes. A brahman néptörzshöz tartozott. Néhány nappal később került sor a temetési szertartásra, amelyen testét hagyományos módon el kellett volna égetni. Erre az időpontra a rothadás szaga érezhető volt, a test kezdett felbomlani, teljes bizonyossággal halott volt ő – közli a MISSIONWERK, az ázsiai kisebbségi keresztyének híradója. „Ennek a hírnek utánajártunk különböző forrásokból megerősítettük, s meggyőződünk róla, hogy megfelel a tényeknek.” – így a MISSIONWERK.

Szerzetesek és hozzátartozók százai vettek részt a temetésen. Ámde pontosan abban a pillanatban, amikor a tetemnek fel kellett volna gyulladnia, éppen akkor felült a halott szerzetes és ezt kiáltotta: „Hazugság az egész!” A jelenlevők megdermedtek.

S hirdette tovább: „Hazugsággal ámitottak bennünket! Láttam ösatyáinkat, amint égnek és kínoztattak tűzben. Láttam Buddhát is és sok más buddhista szentet. Mind tüztengerben voltak! A keresztyénekre kell hallgatnunk! Ők az egyetlenek, akik az igazságot tudják” – unszolta az embereket!

Minden jelenlevő az élmény hatása alatt volt. Több mint 300 buddhista szerzetes lett keresztyénné még ott, és engedte, hogy kezdjék megismertetni a Bibliával. A halálból feltámadt ember tovább intett mindenkit arra, hogy Jézus Krisztusban higgyen, mert csak ő az igaz Isten. Az esemény kazettamásolatai egész Myanmarban körbejártak. Nemsokkal ezután a szerzetes eltűnt. Azóta senki sem hallott felőle. Félő, hogy félreállították, hogy elhallgattassák. *Ezt a kis tanulmányt, köszönetnyilvánítás és részletes élménybeszámoló helyett, kérem, fogadják szeretettel mindazok, akik lehetővé tették létrejöttét.*

Baptista igehirdető kioszkkal cserélte fel a hivatalt

Hamburg: *Thoman Nachtigall* hamburgi baptista pásztor felcserélte a hivatalt kioszkkal.

Minden munkanap öt óra hosszat álldogál a 32 éves férfi a Hamburgi S-Bahnhof előtt, a 70 éves hatszögű csúcsetűs pavilonnál. Alkoholmentes italokat és virslit árul, közben nyitott fülekkel figyel vevői szükségére. Sok nincstelen számára ő az utolsó láncszem a „polgári” társadalomhoz.

A „Mogyorók” királya keresztyén volt

Santa Rosa: A 77 éves korában elhunyt *Charles M. Schulz*, a világhírű, komikus figurák, a „Mogyorók” atyja, laikus igehirdető és vasárnapi iskolai tanító volt a keresztyén „Isten Gyülekezetében”. Még 50 éves karrierjét megelőzően – amit a világszerte közismert Charlie Brown, Snoopy, Lucie, Linus és Schroeder figuráinak szerzője és rajzolójaként futott be – vált keresztyénné. Rajzfilmjein is újólág érintett lelki témákat, mint mikor például Linus megkérdezte Lucy barátját: „Valójában imádkozol te valaha, Lucy?” Schulz 2000. február 12-én halt meg Santa Rosa-ban (Kalifornia) bélrákban. Atyja, a St. Paul-i (Minnesota) fodrász, a második világháborúban katonaként vett részt a dachau koncentrációs tábor felszabadításában.

Az ima ébresztette fel a rossz lelkiismeretet

Jeruzsálem: Isten meghallgatta négy jeruzsálemi gyülekezet könyörgését. Május 30-án valaki ellopta a Narkis-utcai baptista gyüleke-

zeti házból az erősítő berendezést. Azután, mert rossz lelkiismerete támadt, június 1-jén közölte a rendőrséggel a tárolás helyét. Az meg is találta a 25 000 márkát érő berendezést egy hotelszobában. A héberül beszélő „El Roi” gyülekezet, a nemzetközi „Narkis utcai kongregáció”, az oroszul beszélő „Mégis Israel!” gyülekezet és az angolul beszélő „Jeruzsálemi Baptista Gyülekezet” fel-lelegezhetett. Több mint 250 jelenlevő részvételénél hangosbemondó nélkül az istentisztelet tartása nehéz.

Az, ismeretlen tettes az „El Roi” pásztorának, Ofer Amitai-nak értékre adta, hogy lelkiismerete nem hagyott nyugtot neki.

Arra a kérdésre, hogy a pásztor mobiltelefonszámát honnét szerezte meg, ezt válaszolta a rabló: „Ha az ember valamit akar, ahhoz bármi áron hozzá is jut. Az Amitaival való személyes találkozás lehetőségét azonban elutasította a tolvaj. Most a gyülekezetek azért könyörögnek, hogy Isten vonja őt magához, hogy túl a bűnbánaton, Jézusban, a Messiásban való hitre jusson.

Ford.: U. E.

ISTEN NÉPE A GYÜLEKEZETBEN

Ralph D. Winter

Négy férfi, három korszak, két átmenet

Az első korszak

Az alig 30 éves *William Carey* bajba került, amikor kezdte komolyan venni a misszióparancsot. Egyszer alkalma nyílt egy lelkipásztorokból álló kis csoporthoz szólni és megkérdezte őket, miért nem tartják magukra nézve kötelezőnek a misszióparancsot. Mire megdorgálták és azt válaszolták: „Ha Isten meg akarja nyerni a pogányokat, megteszi nélkülünk és tenélküed is”. Ezek után képtelen volt tovább beszélni erről a témáról, ahelyett türelmesen leírta értekezését:

„Kérdések a keresztyén kötelezettségről, hasznos gondolatok a pogányok megtérítésére” címmel.

Nem Carey volt az első protestáns misszionárius. Morvaországból már évekkel előbb küldtek ki embereket Grönlandra, Amerikába és Afrikába. Viszont az ő kis könyvecskéje, az evangéliumi ébredés és tisztánlátás kombinációjával megváltoztatta az életet az Atlanti-óceán mindkét oldalán.

Carey-nek igaza volt, mikor sürgette a missziós társaságok megszervezését, mert ennek lényeges szerepe van a misszió előretörésében. A könyvecske kiadásával meggyőzte néhány barátját, és ennek eredményeként létrejött egy kis missziói érdekeltség, „a hasznos gondolat”, amiről beszélt. (Missziós érdekeltség – A Baptista Missziós Társaság) A szervezet nagyon gyengén indult és csak a minimális segítséget adta meg neki ahhoz, amire szüksége volt, hogy Indiába menjen. Viszont példája kisugárzott az egész angol nyelvet beszélő világra, s az a kis könyvecske lett a protestáns missziói mozgalmak Magna Carte-ja (Alapokmány).

Nem William Carey volt az első protestáns misszionárius. Morvaországból már évekkel azelőtt küldtek ki embereket Grönlandba, Amerikába és Afrikába. De az ő kis könyve az evangéliumi ébredés és tisztánlátás kombinációjával megváltoztatta az életet az Atlanti-óceán mindkét partján.

Szinte azonnal reagáltak rá; egy második missziói társaság is alakult Londonban; kettő Skóciában; egy Hollandiában; és aztán még egy másik Angliában. Ekkor már teljesen nyilvánvaló lett, hogy Carey-nak igaza volt, mikor

sürgette a missziótársaságok megszervezését, amelyek lényegesen előbbre vihetik a misszió ügyét.

Carey könyvének hatására Amerikában öt főiskolás diák megmozdult és összejöttek imádkozni, kérve Isten vezetését az életükre. Ez a spontán megalakult imaközösség, ami később „Haystack imatalálkozó” néven vált ismertté, eredményezte, hogy létrejött az Amerikai Külmissziós Bizottság Testülete. S ami még ennél is fontosabb, hogy elindult a diákmissziói mozgalom, amely előfutára és példaképe lett a ma is működő diák missziói mozgalmaknak.

Valójában az első 25 évben, miután Carey Indiába hajózott, egy tucat missziói ügynökség alakult meg az Atlanti-óceán mindkét oldalán, és a protestáns misszió első korszaka

lendületesen beindult. Reálisan szólva azonban a korabeli nagy európai és amerikai vállalkozásokhoz viszonyítva az első korszak missziói szervezete sajnálatosan kicsi volt. Az a gondolat, hogy szervezeten kell kiküldeni misszionáriusokat, nem volt könnyen megvalósítható, de végül is elfogadott minta lett.

Két ragyogó feljegyzés maradt ránk az első korszakból: a szeretet és önfeláldozás bámulatos demonstrációja és a missziói stratégia kiváló minőségi fejlődése.

Carey példája nyomán néhány nő Bostonban megalapította a nők missziói imaközösségét, s ez irányt szabott a nőknek, akik örködték a missziói tudat és motiváció működése felett. Néhány év múlva nők is kezdtek menni a missziómezőkre mint egyedülálló misszionáriusok. Végül pedig 1865-ben amerikai hajadonok megalapították a nők missziói testületét, amely a római katolikus nőszervezetekhez hasonlóan csak hajadonokat küldött ki

A „Haystack imatalálkozó” néven ismert közösség eredményeként született meg az „Amerikai Külmissziós Bizottság Testületének” gondolata és elindult a diákmissziós mozgalom.

misszionáriusnak, és a hazai szervezetet is hajadonok vezették.

Két ragyogó feljegyzés van erről is az első korszakból. Az egyik a szeretetnek és önfeláldozásnak meghökkentő példája azok részéről, akik kimentek. Különösen Afrika,

amely tiltott földrészt volt, sok áldozatot kívánt. Minden missziói próbálkozás arra, hogy Afrikát elérjék 1775 előtt kudarcba fulladt. Az összes katolikus és morva törekvésekből semmi sem maradt. Egyetlen misszionárius vagy misszió sem létezett a kontinensen az *első korszak* kezdetén. Az ijesztő statisztika az elkerülhetetlen betegségekről, a halálozásról, ami állandóan veszélyeztette az ott élőket, de meg nem hátráltatta, és valóban évtizedeken át bátor misszionáriusok voltak mind, akik 1790 után mentek ki, lényegében egy gyilkos folyamatba kerültek bele, ami egyetlen más korszakhoz sem hasonlítható. Az *első korszak* kezdeti 60 évében nagyon kevés misszionárius élt ott két évnél tovább. Mikor az odaszánásnak ilyen mértéke felragyogott előttem, mélységes alázatban könnyekre fakadtam és arra gondoltam – vajon én vagy az én népem ma meg tudna vagy akarna-e ilyen áldozatot hozni? Elképzelhető, hogy a mi városi kényelemhez szokott diákjaink ma hasonló missziómunkába menjenek azzal a tudattal, hogy akik előttünk mentek évtizedeken keresztül, 20-ból 19 szinte már a megérkezés után meghalt a missziómezőn?

A másik ragyogó kiemelkedő pontja ennek az *első korszaknak* a missziós stratégia áttekintésének magas szintű fejlődése. A mozgalomnak volt néhány kiváló missziológusa. A hazai szervezetet tekintve világosan megértették és értékelték a missziók önálló működését. Olvashattuk például, hogy a Londoni Missziós Társaság példátlan sikeres tapasztalatra tett szert, ami részben annak tulajdonítható, hogy független az egyházi felügyeletről, másrészt viszont egyenlő arányban van a lelkészek és laikusok száma. A missziómező felépítésére vonatkozóan Henry Venn feljegyzését vehetjük alapul, aki kapcsolatban volt a híres Clapham evangéliumi Társasággal és az Egyház Missziós Társaság megalapítójának a fia. (Clapham – egy befolyásos evangéliumi csoport Angliában az 1800-as évek elején.) Egy néhány idejét múlt tételt kivéve az egyik cikke rendkívül modernül hangzik:

A misszió végső célját tekintve egyházi szempontból az lenne az eredményes, ha létrejönne a nemzeti egyház nemzetiségi pásztor vesztésével, önálló módszer alapján, de azt is meg kell gondolni, hogy egy misszió fejlődése főként attól függ, milyen a képzés és hol helyezik el a nemzetiségi pásztort; ez jó értelemben a „misszió kimúlását” jelenti, és akkor történhet meg, ha a misszionárius körül van véve jól képzett nemzetiségi pásztor vezetése alatt lévő és jól felkészített nemzetiségi gyülekezettel. Csak így képes átadni folyamatosan minden pásztori munkát a helyiek kezébe, hogy fokozatosan visszavonva felügyeletét átadja azt a pásztoroknak, míg aztán észrevétlenül megszűnik minden felügyelet, és a misszió is átmegy teljesen a fennálló keresztyén közösség hatáskörébe. Ezek után a missziós állomást és a misszionáriusokat át lehet helyezni a „kerületen túl egy másik helyre”.

Megjegyzés: nincs említés arról, hogy a nemzetiségi gyülekezet is indítson saját missziót új, úttörő területekre. Ennek ellenére itt mi láthatunk valamit, ami hasonlít a missziói tevékenység egyes fokozataira, ahogy azt Harolt Fuller írja le a SIM-ről ugyanilyen elrendezésben:

Első fokozat: Az úttörő időszak – kapcsolatteremtés egy kis csoporttal.

Második fokozat: Az atyáskodás időszaka – nemzetiségi vezetőképzés külső segítséggel.

Két ragyogó feljegyzés maradt fenn az első korszakból; a szeretet és önfeláldozás bámulatos demonstrációja a kiküldöttek részéről, és a missziói stratégia kiváló minőségű továbbfejlesztése.

Harmadik fokozat: A társas viszonyok időszaka – nemzetiségi vezetők egyenrangú félként dolgoznak együtt a külföldiakkal.

Negyedik fokozat: A részvállalás időszaka – a külföldiek már nem egyenlő partnerek, csak felkérés alapján vesznek részt a munkában.

Misszió és gyülekezet kapcsolata A fejlődés négy fokozata

Első fokozat: úttörés.

Jó vezetői és egyéb ajándékkal rendelkező egyént igényel.

Hívók nincsenek – a misszionáriusnak kell vezetni és minden egyéb munkát elvégezni.

Második fokozat: atyáskodó.

Tanítói képességet igényel. A növekvő gyülekezet és a misszió között szülő-gyermek kapcsolat van. De a „szülőnek” kerülnie kell a túlzott atyáskodást.

Harmadik fokozat: társas viszony.

Kíváncsú a szerepváltás szülő-gyermek kapcsolatból egyenjogú felnőtt kapcsolatba. A váltás mindkét részről nehéz, de fontos, hogy a gyülekezet minél előbb önálló legyen.

Negyedik fokozat: részvállalás
A felnőtt gyülekezet átveszi a vezetést.

Amíg a misszió marad, segíti a gyülekezetet és erősíti, hogy megfeleljen az igei elvárásnak. Mt 28:19–20 szerint. Eközben a misszió egy másik helyen kezd el a munkát az első fokon.

Bár az első korszakban lassú és nehéz volt a munka, de meghozta gyümölcsét és megfigyelhető egy ilyen hasonló

fokozatnak a sorozata, ahogy megalakul kezdetben egy gyülekezet az úttörő munka folytán, majd létrejön a szülő kapcsolat, majd a komplikáltabb társas viszony és végül a részvállalás szakasza.

Samuel Hoffman, az Amerikai Református Egyház Tanácsának tagja helyesen fogalmazta meg: „A keresztyén misszionáriust, akit mint evangélistát megszerettek és tanítóként is kedveltek, nem biztos, hogy gyámként is elfogadják és tisztelnék”.

Szerencsés az a misszionárius, akiben minden megvan, ami az egész folyamatban szükséges.

Meglehet, hogy ez a bemutatott sorozat olyan különleges munkaterületen alakult ki, ahol a misszionáriusok eszerint működtek, vagy olyan tapasztalatra épült, ahol a missziós érdekltség korai szakaszában a munka jó néhány helyen fel-lendült, és pár év elteltével kb. azonos időben be is érett. Helyesen vagy helytelenül, de ez a fajta következetesség a missziós mozgalmaknál általában nyilvánvaló abból, hogy a változtatás láza elsöpri az összes bizottságok elgondolását, átcsap egyik kontinensről a másikra és befolyásolja az új misz-sziómezők korai szakaszát csak úgy, mint a régiek utolsó sza-kaszát.

Mindenesetre 1865-ben egy erős megegyezés jött létre az Atlanti-óceán mindkét oldalán arra vonatkozóan, hogy a misz-szionáriusok térjenek vissza hazájukba, miután munkájukat elvégezték. Mivel az első korszak főként az Ázsia és Afrika partmenti vidékét vette célba, így nem meglepő, hogy a visz-szavonulás is itt kezdődött el, mivel semmilyen missziómun-ka nem folyt az ország belsejében. Tehát az első korszak lezárásának szimbóluma lett az, hogy visszarendelték a misz-szionáriusokat a Hawaii-szigetekről, az akkor különvált országból. Ez mind jogos büszkeséggel és harsonaszóval ment végbe, mivel eleget tettek a legmagasabb elvárásnak, amit akkor és most is sikeres fejlődésnek tekintenek: a missziói fokozatok sorrendjének betartását: plántálni, öntözni és betakarítani.

Mi történjen ezután?

Eszerint a modell szerint, ha már mind a négy fokozatot végigvitték, abban a kultúrában az a „korszak” véget ért. Ezeken a helyeken mint pl. Hawaii vagy a dél-tengeri szigetek ez a teljesítmény hatásos jel volt arra nézve, hogy itt már nincs szükség további misszionáriusok küldésére, mert ekkorra már az egész szigetet elérték. Az itt dolgozók úgy nyilatkoztak, hogy: „eljött az ideje annak, hogy a misszionáriusok hazatér-jenek” és hogy „a nemzeti egyház sokkal hatásosabban tudja végezni tovább a munkát”.

Ámbár a világ más részein még nem jött el az ideje a misz-szionáriusok visszahívásának. Kína belsejében pl. még sok munka volt, és főként úttörőmunkára volt szükség. A hazai támogatókat kicsit megzavarta ez a vegyes üzenet. Akkor hát hol van és hol nincs szükség misszionáriusokra? Valóban meg tudják oldani a munkát a nemzetiségi gyülekezetek, vagy küldjenek ki még missziómunkásokat?

1865-ben, közel 100 évvel azután, hogy Carey publikál-ta az értekezését, a dolgok teljesen megváltoztak. Egyes helyen az első korszak a megadott séma szerint tovább működött; más területen pedig már befejeződött. Isten Lelke azonban még nem nyugodott. Sok munka várt elvégzésre.

Csendben és váratlanul kezdett kibontakozni a második korszak.

A második korszak

Az 1865. évnek volt még egy másik jelentős szimbolikus eseménye, ami a második korszak kezdetét jelentette. Egy alig 30 éves fiatalember, Carey-hez hasonlóan, az öt körülvevő fogcsikorgatók tanácsa ellenére rövid idő alatt megalapította az első, teljesen új missziós ágazatot, amely az ország belső területét vette célba. Ennek a második fiatal kezdőnek is kevés figyelmet szenteltek és az is csak negatív volt, de William Carey-hez hasonlóan terveit ő is térképek, utijegyzetek és a statisztika alapján dolgozta ki. Mikor azt indítványozta, hogy a Kína belsejében élő emberekhez kell eljuttatni az evangéliu-mot, azt a választ kapta, hogy oda lehetetlen bejutni, és ha mégis megkísérli, a fiatal emberek halála, akiket oda küld az ő lelkiismeretét terheli majd. Ez a vád teljesen mellbevágta és meghökkentette. A tenger partján sétálva világosságért könyörgött és úgy tűnt, mintha végül is Isten maga szólna hozzá, hogy megoldja ezt a kísérteties gondolatot: „Nem te küldöd az ifjakat Kína belsejébe, hanem én”. És azonnal megszűnt lelkében a nyomás.

Csak gyógyszer-kereskedelmi végzettsége volt, nem ren-delkezett missziói képesítéssel, sőt tele volt gátlásokkal saját múltbeli magatartása miatt, mikor még ő is a munkamezőn volt, így nem lehetett más, mint Istennek egy gyenge eszköze, aki által megszégyenítheti a bölcseket. Kezdetben ellenezte a gyülekezetplántálás missziói stratégiáját, ami szörnyű té-velygésnek számított még mai szemmel nézve is. Isten azon-ban érdekes módon megkedvelte őt, mert a világ legelha-nyagoltabb népéért vérzett a szíve. *Hudson Taylort* isteni erő hajtotta. A Szentlélek sok bukástól megmentette s így az ő szervezésében alakult meg a Kína Belső Missziója – a leg-nagyobb méretű szolgáló szervezet, amely hozzávetőleg – ilyen vagy olyan – több mint 6 000 misszionáriust foglalkoz-tatott túlnyomórészt Kína belsejében. Húsz évbe telt, míg más missziói társaságok is kezdtek bekapcsolódni Taylor speciális elképzelésébe – Kína belső területének evangélizálásába.

A második korszakban nyilvánvalóan nemcsak új látásra volt szükség, hanem új szervezetekre is; több mint 40 érdekelt-ségből tevődött össze ez a hit-misszió, amit jogosan neveztek el úttörő misszióknak.

Az egyik ok a második korszak beindulásánál az volt, hogy sokan nem láttak tisztán. Ekkor már több missziói tár-saság működött. Miért kell ezt még tovább szaporítani? De Taylor rámutatott, hogy a már működő társaságok csak Afrika és Ázsia partvidékén munkálkodnak vagy a csendes-óceáni szigetekeken. Azt kérdezték tőle az emberek, hogy „miért kell az ország belsejébe menni, ha még a partmentén sem fejezték be a munkát?”

Nem biztos, hogy ez a párhuzam napjainkban is érvényes, de a második korszakban nyilvánvalóan szükség volt új látásra és egy sor új szervezetre is. Taylor nemcsak Angliában kezdett el egy új missziói frontot, de elment Skandináviába és a kontinensre is, felhívást intézett az emberekhez új érdekltségek szervezésére. Ennek ered-ményeként direkt vagy indirekt módon több mint 40 új ügy-nökségből megalakult a hit misszió (független, felekezeti missziói szövetség, amely főként egyének és gyülekezetek

önkéntes adományára épült), és amit jogosan neveztek úttörő misszióknak, amire a nevek is utalnak: Kína Belterületi Misszió; Misszió Afrika Szívében, Szudán Belterületi Misszió, az Evangélium által érintetlen terület missziója; Missziós Kerületen Kívüleső Terület; Taylort a missziói cél érdekelte és nem a karrier; élete végén csupán egy fél évet töltött missziómunkával Kínában. Kínából hazatérve számtalan utazása során idejének nagy részét az otthoni front mozgósításával töltötte. Taylor fő célja Krisztus volt és nem Kína, végső fokon Krisztus érdekeit tartotta szem előtt.

Hudson Taylor Istennek egy újabb gyenge eszköze volt, aki által megszégyeníthette a bölcseket. Isten érdekes módon megbecsülte őt, mert a világ legelhagyatottabb népének megmentését tűzte ki célul.

Ahogy az *első korszak* kezdeti szakában, úgy most is, mikor már a dolgok működni kezdtek, Isten létrehozott egy diákmozgalmat. Ez a mostani azonban sokkal erősebbnek bizonyult az előzőnél – „Önkéntes Külmissziós Diákmozgalom” –, a történelem egyetlen hatásos missziós szervezete. Az 1880–90-es években nem volt olyan sok diák, mint ma, csupán 137 000, de ebből 100 000 tagja volt az Önkéntes Diákmozgalomnak, és ezek életüket a misszióknak szentelték. Húszezen mentek tengeren túlra szolgálni. A többi 80 ezer, ahogy ezt most látjuk, otthon építette és fejlesztette tovább a missziós alapítványt. Ők hozták létre a Laikus Missziós Mozgalmat, és megerősítették a már működő női missziós társaságot.

A *második korszak* misszionáriusai végül megtanulták azt az alapszabályt is, amit eleinte figyelmen kívül hagytak, s így aztán kimagasló eredményt értek el. Ezerszámra plántáltak gyülekezeteket új helyeken, főként az ország „belsejében”.

1925-ben már kibontakozott a történelem legnagyobb missziói mozgalma. Végre a második korszak misszionáriusai is megtanulták azt az alapszabályt, amit eleinte semmibe vettek, és ettől kezdve kimagasló eredményeket értek el.

A második korszak friss egyetemistái elárasztották ugyan a tengerentúli missziómezőt, de nem kutattak utána az első korszak még élő tagjainál, hogy miként ruházták át a felelősséget a helyi nemzetiségi vezetőkre, akik a társadalom legelmaradottabb rétegéből kerültek ki. Ebben az időben az első korszakból már csak néhány misszionárius volt életben, és azt a bölcsességet, amit tapasztalataikból nyertek, az ifjú, képzett harcosok figyelmen kívül hagyták. Az történt, hogy a

második korszak elején az ifjú misszionáriusok nem kezdtek új missziót, hanem egyszerűen átvették a vezetést a már meglévő gyülekezetekben. Még csak el sem olvasták az előző feljegyzéseket a missziós szabályokról, hanem az első korszakban ottmaradt misszionáriusokat és helyi vezetőket leváltották (aminek fájdalmas következményei voltak) és háttérbe szorították. Némely esetben ez óriási visszalépést jelentett a missziói stratégiában.

A történelem legnagyobb missziós mozgalma 1925-ben bontakozott ki teljes egészében. Ekkor már a második korszak misszionáriusai végre megtanulták azt az alapszabályt, amit először semmibe vettek, és ettől kezdve kimagasló eredményeket értek el. Több mint ezer helyen plántáltak új gyülekezetet, főként az ország „belsejében”, és 1940-ben már úgy tartották számon ezeket a „fiatal gyülekezeteket”, mint korunk legnagyobb eredményét. Az egyre erősödő gyülekezetek mind a

nemzetiségi vezetőket, mind a misszionáriusokat meggyőzték arról, hogy a további fejlődéshez elegendő, ha egyszerűen a szétszórtságban élő gyülekezetek végzik tovább az evangélizálást a maguk környezetében. Egyre többen kezdtek elgondolkodni azon, hogy egyáltalán van-e még szükség misz-

Nyilvánvaló, hogy a második korszakban nemcsak új látásra volt szükség, de új szervezetre is; több mint 40 érdekeltségből tevődött össze a HIT missziója, amit joggal neveztek el úttörő misszióknak.

zionáriusokra? Újból megismétlődött az, ami 1865-ben, vagyis logikusnak tűnt, hogy a világ sok országából haza kell küldeni a misszionáriusokat. Nekünk ma fontos megjegyezni, hogy a két korszak mennyire fedi egymást. A 45 éves időszak 1865–1910 (összehasonlítva 1934–1980-nal) átmenet volt az első korszak alaposan kidolgozott stratégiájából, a partmenti korból a 2. korszak úttörő stratégiájába, a „belső” misszióba.

Röviddel az Edinburgh-ban 1910-ben megtartott „Világmiszsiói Konferencia” után kitört a világháború és világszerte összeomlott a gyarmati rendszer. A legtöbb tengerentúli gyülekezet 1945-ben készen állt arra, hogy elszakadjon a gyarmati hatalmaktól és a misszionáriusok uralmától.

Bár nem harsogták, hogy „misszionáriusok, menjetek haza” – mint ahogy azt sokan feltételezik, de a helyzet gyökeresen megváltozott, és ezt végül otthon a szószékről is éreztették az emberekkel. Az úttörés és atyáskodás ideje ugyan lejárt, de megmaradt a társas kapcsolat és a részt vállalás szakasza.

Amerikában a misszionáriusok létszáma teljes mértékben lecsökkent (és ez folyamatosan így van napjainkig). Miért? A keresztyének eljutottak arra a meggyőződésre, hogy már min-

den szükséges támaszpont létrejött. Az észak-amerikai misszionáriusoknak 90 %-a 1967-től olyan helyen dolgozott, ahol már előzőleg is erős, nemzeti gyülekezetek működtek. ➤

A tényállás azonban mégsem ilyen egyszerű. szinte mindenki által észrevétlenül egy másik missziós korszak kezdődött el.

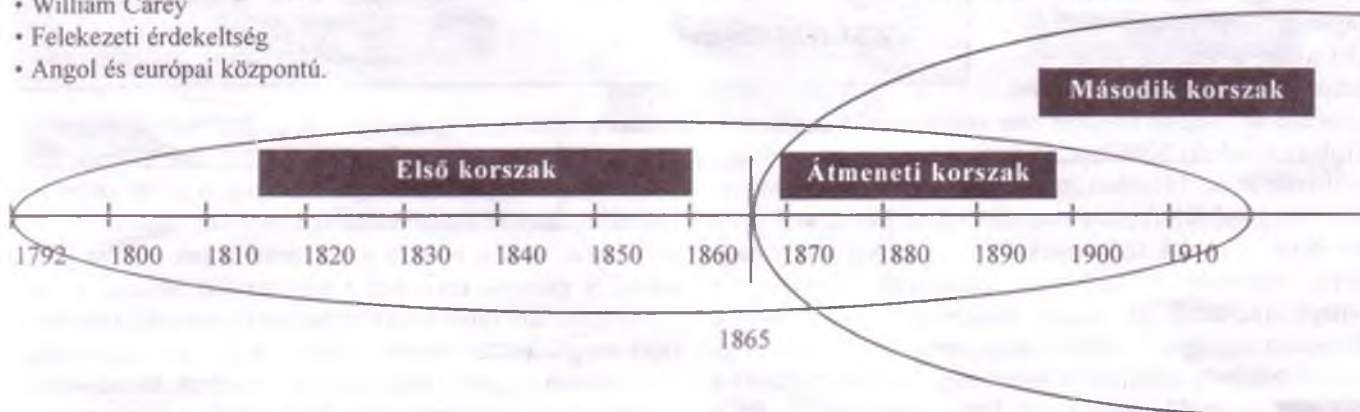
A modern missziók korszaka

Első korszak: a partmenti 1792–1910

- William Carey
- Felekezeti érdekltség
- Angol és európai központú.

Második korszak: belterjes 1865–1980

- J. Hudson Taylor
- „HIT” Missziós Társaság
- Észak-amerikai központú

1792 – William Carey könyvének kiadása
1910 – Az első konferencia Edinburghban
1865 – Hudson Taylor megalapítja a Kína Belterjes Missziót
1980 – A második Edinburgh-i konferencia Pattayaban Thaiföldön

A harmadik korszak

Cameron Townsend látta, hogy még mindig van érintetlen terület, és közel fél évszázadon át munkálkodott a világban élő elhanyagolt törzsi népekért.

Ez a korszak a diákmozgalom két önkéntes tagjával indult el; *Cameron Townsend* és *Donald McGavran*. Cameron Townsend olyannyira igyekezett kijutni a missziómezőre, hogy be sem fejezte tanulmányait. A második korszak misszionáriusaként ment el Guatemalába, és ott folytatta a már megkezdett munkát. Ebben az országban csakúgy, mint más missziós területen sok tennivalója akadt minden misszionáriusnak a már meglévő gyülekezetekben.

Townsend éberén figyelt és észrevette, hogy Guatemala népességének nagy része nem beszéli a spanyol nyelvet. Mikor faluról falura járva spanyol nyelvű Szentírásokat osztogatott, rájött, hogy ha csak spanyolul evangélizálnak, nem tudják elérni Guatemala minden lakosát. Erről azután még jobban meggyőződött, mikor egy bennszülött indián így szólt hozzá: „Ha a te Istened olyan hatalmas, miért nem beszél hozzánk a mi saját nyelvünkön?” Ezután összebarátkozott egy kis csoport idősebb misszionáriussal, akik szintén úgy vélték, hogy az elhanyagolt indiánokat saját nyelvükön kell megközelíteni. Mikor elkezdte működését ennek az új szemléletnek az alapján, még csak 23 éves volt.

Bizonyos, hogy Cameron Townsend az az ember, akit napjainkban leginkább William Carey-re és Hudson Taylorra hasonlíthatunk. Townsend világosan látta, hogy még mindig

van el nem ért terület és közel fél évszázadon át lebegtetten a zászlót a világban élő elhanyagolt törzsi népekért. Azzal a reménnyel indult, hogy segíteni tud a régi munkásoknak a törzslakók megközelítésében. De akárcsak Carey és Taylor, ő is úgy fejezte be, hogy saját missziót kezdett el – *Wycliffe* Bibliafordítók néven, akik teljesen ennek az új misszióknak szentelték magukat. Kezdetben úgy látta, hogy legalább 500 ilyen törzs létezik (de csak a Mexikóban élő törzsek nyelvjárását vette számításba). Később már ezt a számot 1 000 és 2 000-re becsülte, ami viszont ma már az 5 000-et is megközelíti. Ahogy nőtt a feladat nagyságáról alkotott fogalma, úgy nőtt a szervezet mérete is. Ma már ennek a társaságnak több mint 4.000 felnőtt dolgozója van. (Az 1995-ös adatok szerint a Wycliffe Társaság ma már 6 000 emberrel dolgozik, 30 különböző nemzetiségből.)

Ugyanabban az időben mikor *Townsend* Guatemalában tűnődött, *Donald McGavran* is elkezdett komolyan foglalkozni nem annyira a nyelvi, mint inkább az Indiában uralkodó társadalmi korlátokkal Townsend a törzseket fedezte fel: McGavran pedig a sokkal általánosabb kategóriába sorolt „homogén egységeket” – amit manapság „népcsoport”-ként emlegetünk. *Paul Hiebert* a „horizontális elszigeteltség” kifejezést használta, mivel minden törzsi csoportnak megvolt a saját foglalkozási területe és „független elszigeteltsége”. Nem földrajzi helyzetből adódóan különültek el a csoportok egymástól, hanem a merev társadalmi különbségek miatt. McGavran meghatározása mindkét megfogalmazásra vonatkozik, noha ő főként a szövevényesebb vertikális elszigeteltségre gondolt.

Ha egyszer egy ilyen csoportot sikerült megnyerni, és a missziós módszerek alkalmazásával áttörni a csoportok közötti válaszvonalat, akkor ebben a csoportban már érvényesült a misszió stratégiája, „hídverés Istenhez”. Ez bizonyította azt a tényt, hogy amíg ez az áttörés nem jön létre, addig sem rendes evangélizálásról, sem pedig gyülekezetplántálásról nem lehet szó.

McGavran nem alapított új missziót. (Townsend is csak azután lépett, mikor a már létező misszió nem viszonyult kellő módon a törzsi kihívásra.) McGavran cselekvő törekvése és írásai egyaránt termékenyen hatottak a gyülekezetek növekedésére és a missziómozgalmakra; a gyülekezet a már megnyert csoportok továbbfejlesztésére szentelte magát, a missziómozgalmak pedig arra törekedtek, hogy még több elmaradt népcsoportot nyerjenek meg.

Ahogy elődeik, Carey és Taylor, úgy Townsend és McGavran is nagyon kevés elismerést kapott az első 20 évben.

Azonban az 1950-es években már mindketten széles körben elismertek voltak. 1980-ban, 46 évvel 1934 után tartottak egy konferenciát az 1910-ben megrendezett alkalomhoz hasonlóan, amelynek középpontjában kimondottan ezek az elfelejtett törzsi csoportok szerepeltek, akikre ez a két ember nagy súlyt helyezett. 1980-ban Edinburgh konferencia „világkonzultáció az úttörő misszióról” volt eddig a történelem legnagyobb szabású találkozója, ahol számos missziós érdekltség küldöttsége jelent meg. Csodák csodájára a harmadik világ 57 érdekltsége képviseltette magát. Ez a csendes harmadik korszak. Ezzel párhuzamosan volt egy

egyetlen elfelejtett népcsoport. Vannak ezen kívül még mások is, főként a csak részben keresztyén területek közepén elfeledett népek. Ezeket „elérhetetlen népként” emlegetik, és etnikai vagy társadalmi hovatartozásuk szerint különböztetik meg őket a már meglévő gyülekezetektől, amelyek a misszió

Townsend is úgy látta, mint Carey és Taylor, hogy van még érintetlen terület, és közel fél évszázadon át lengette a zászlót a világban élő elhanyagolt törzsi népekért.

területén működnek és amelyeknek a hagyományos kultúrája egészen más. Gyülekezetplántálásnál az őslakók körében nem annyira az evangélizálást, mint inkább a missziói stratégiát kell alkalmazni az ő saját kultúrájukon belül.

Ha az első korszakot a partmenti népek elérése jellemezte, a második korszakot a belsőterületi misszió, a harmadik korszakot ennél keményebben kell jellemezni; nem földrajzi meghatározás szerint, hanem ahogy már említettük, „elérhetetlen népek”, népcsoportok, amelyek társadalmilag különültek el. Tekintettel arra, hogy ennek a fogalomnak a meghatározása elég nehéz, a harmadik korszak sokkal lassabban indult el, mint a második. Cameron Townsend és Donald McGavran 40 éven át próbálták felkelteni az emberek figyelmét az elfelejtett népekre, de csak az utóbbi időkben figyeltek fel rájuk. Még ennél is tragikusabb az, hogy mi már lényegében elfelejtkeztünk az

Townsend a törzseket fedezte fel; McGavran pedig a sokkal általánosabb „homogén egységeket” – amit manapság népcsoportként emlegetünk.

ifjúsági találkozó is, „Nemzetközi Diákkonzultáció az úttörő misszióról” – és ez irányadás volt a jövő missziós találkozóra, beleértve az ifjúság részvételét is.

Ahogy az első két korszak kezdetén történt, ugyanúgy a harmadik korszak beindulása is számos missziós érdekltséget megmozgatott. Ezek közül némelyik, mint pl. az „új törzsi misszió” továbbfejlesztette azt, amire a nevében már utalás van. De volt ilyen több is, mint az „Evangéliumi hanglemez stúdió”, „Utazó missziós társaság”, ami azt is mutatja, hogy kezdték alkalmazni a fejlett technikát a világ elszigetelt törzseinek és népi csoportoknak az eléréséhez. Néhány második korszakhoz tartozó missziós érdekltség, mint a „missziós egyesületen kívüli terület” valójában nem szüntette meg az úttörő munkát, sőt szaporította alkalmazottainak számát azért, hogy az előzőleg elhanyagolt népcsoportok között tovább hódítsanak.

„Elérhetetlen népek” azok, akik az adott missziós területen a már hagyományos kulturális alapon létrejött gyülekezettől teljesen különböznek, és az ilyen őslakók között gyülekezetplántálásnál nem annyira az evangélizálás a lényeg, mint a missziói stratégia.

Utóbb már sokan rájöttek, hogy nem a törzsi nép az

első és második korszak úttörő munkájáról, s ezért vissza kell forgatni a történelem kerekét, hogy megtanuljunk az emberek elérésének módját, vagyis hogy hogyan közeledjünk azokhoz, akikhez még nem jutott el az evangélium.

Tudjuk, hogy legalább 11 000 népcsoport van az „elérhetetlen népek” kategóriájában, és ehhez hasonlóan kisebb-nagyobb tömörülésben még több mint 3 000. Minden egyes népcsoportnak szüksége lenne egy önálló új missziói támaszpontra. Talán túl sok? Egyáltalán megvalósítható? Van-e reális alapja annak a szlogannak, amit a támogatók

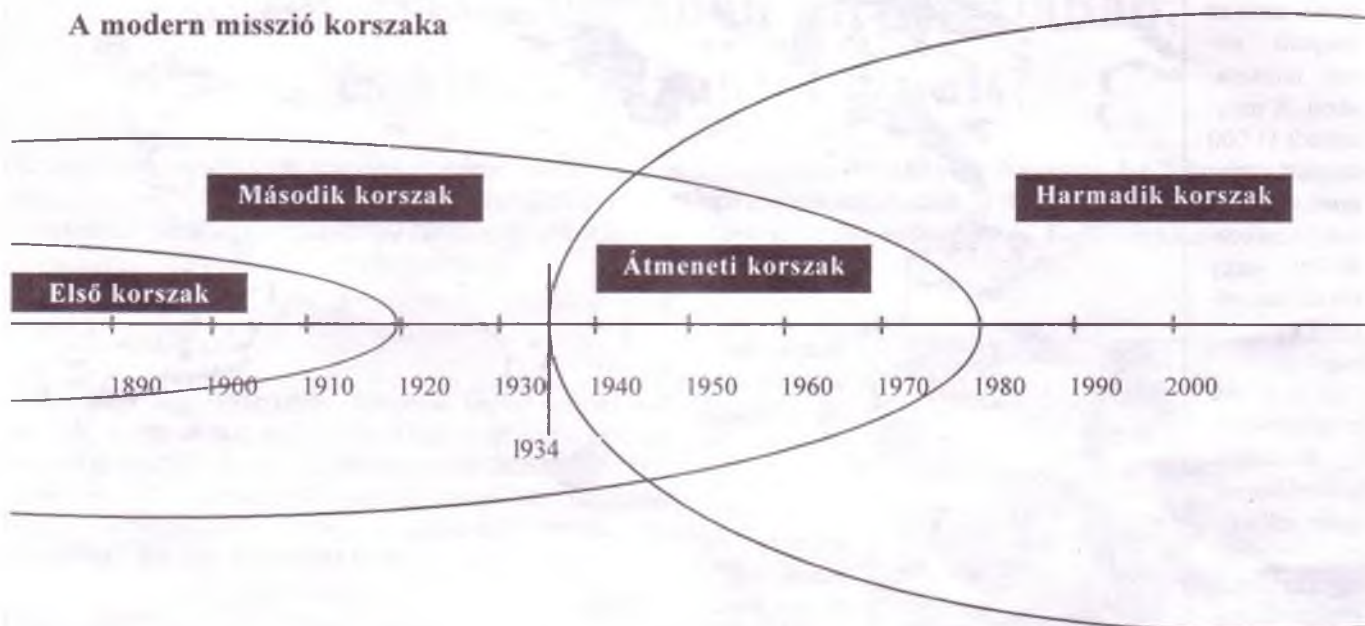
Az 1980-ban megrendezett konferencia kimondottan arra összpontosított, amit ez a két ember hangsúlyozott; az elfelejtett törzsi csoportokra. Az 1980-ban megrendezett Edinburgh „Világkonzultáció az úttörő misszióról” volt az eddig legnagyobb találkozó a történelemben. A harmadik világ 57 érdekltsége képviseltette magát.

megnyerésére használunk: „Minden népcsoportnak egy gyülekezetet 2000-re”. Az ezredforduló mozgalom még azt is hozzáteszi: „Bibliát minden egyes embernek”, ami csak akkor valósítható meg, ha először minden egyes ember megtér.

Az elérhetetlen népeket etnikai és társadalmi vonal választja el a többiektől, életmódjuk nagyban eltér attól a kulturális hagyománytól, ami a már működő gyülekezetben van,

s így missziós stratégia szükséges ahhoz, hogy az őslakók között gyülekezetet plántáljanak.

A modern misszió korszaka

Második korszak: belterületi

1965–1980

- J. Hudson Taylor
- „HIT” Missziós Ügynökség
- Főként észak-amerikai érdekeltség

1865 – Hudson Taylor Alapítvány
Kína belterület misszió

1980 – II. Edinburgh-i konferencia Pattayaban,
Thaiföldön

1934 – Cameron Townsend
Elindítja a Bibliafordítók nyári nyelvészeti tanfolyamát

Mi megtudjuk-e tenni?

Meglepő módon a feladat nem olyan nehéz, mint amilyennek látszik. Először is azért, mert ezt nemcsak amerikai vagy nyugati feladat. Ebben a világ minden kontinensén élő keresztyének részt vállalnak. Már 1980-ban több mint 400 missziós érdekeltségről tudunk a nem nyugati világban, akik több mint 13 000 misszionáriust küldtek ki eddig, és a számuk egyre nő.

A feladat tehát nem amerikai és nem is csak nyugati. Magában foglalja a világ minden földrészen élő keresztyén közösséget.

Ennél sokkal jelentősebb az a tény, hogy amikor egy támaszpont valamelyik kultúrán belül létrejön, elkezdődik egy normális evangéliumi folyamat, amit Isten minden egyes keresztyéntől elvár, és akkor átveszik a missziós stratégia szerepét, mivel az „áttörés” missziós szakasza befejeződött. Ezért a támaszpont létrehozása minden „elérhetetlen népcso-

Harmadik korszak:

Elérhetetlen népek

1934–?

- Donald McGavran
- Cameron Townsend
- Speciális Missziós Ügynökség
- Kétharmad rész világérdekeltség

portnál” a 2000. évre megvalósítható cél, amely elérhető távolságban van.

Azután az ún. „elzárt országok” száma is egyre csökkenőbb problémát jelent, mert a modern világ egymástól függő helyzetben van. Ma már nincs olyan ország, amely ne fogadna be külföldieket. Sok olyan ország, amely teljesen elzártnak számított – mint pl. Szaúd-Arábia –, ma már ezrével toboroz más országból képzett embereket. És az igazság az, hogy jobban kedvelik a józan életű keresztyéneket, mint a részeges, erkölcstelen világi nyugatiakat.

Annyi bizonyos, hogy az 1980-as COWE találkozói Thaibanban, azután az úttörő misszió világkonferenciája Edinburgh-ban, valamint az ehhez kapcsolódó úttörő nemzetközi diákkonferenciája ugyanabban a városban – mind egy-egy fénypontja az új, felfutott harmadik korszak elindulásának.

Eközben a második korszak kulcsmissziós érdekeltsége mint pl. a Szudán belterületi misszió, új területek felé irányítja figyelmét. A SIM-ben (Sudan Interior Mission) *Gerald Swank* több mint egy tucat támaszpontot helyezett el olyan területen, ahol a SIM szeretne újból missziót kezdeni. A Missouri Lutheránus Egyház Szinódusa pedig megszavazta, hogy az úttörő missziót megháromszorozza 1990-re annak érdekében, hogy legalább 10 új területet nyithassanak meg az „elérhetetlen népek” eléréséhez. A baptista általános konferencia felekezetiül úgy döntött, hogy a közösség fő célkitűzése az „elérhetetlen népek” evangélizálása lesz. Tucatnyi

példát lehetne még felsorolni. Több mint 70 missziói érdekelttség dolgozik most az adoptált népek felosztásával. A megmaradt 11 000 csoport több mint felében már elkezdődött vagy rövidesen elkezdik a munkát.

A mi munkánkban a harmadik korszakban nagyon sok előnye van. Az egyházaknak a világban hatalmas hálózata működik és a missziós központokon

keresztül mozgósítani lehet őket. Milyen jó, hogy semmi sem homályosíthatja el azt a tényt, hogy ez az utolsó korszak. Ma

már egyetlen komoly hívő sem vonhatja kétségbe, hogy Isten azért kéri tőlünk, hogy nyújtsuk ki kezünket minden nép, törzs

és nyelvcsoporthoz, mert neki nem közömbös egy nemzet sem. A mi nemzedékünknek nem lesz mentsége, ha nem tesszük meg, amit elvár tőlünk.

Evangeliumi keresztyének 1790-ben

Evangeliumi keresztyének 1980-ban

Ford.:
Gerő Sándorné

SAJTÓFIGYELŐ

Jézus gyerekkorában járt Indiában, és hindu guruktól tanult?

Az alábbiakban közölt írásokkal szeretnénk népszerűsíteni egy érdekes és hasznos WEB lapot az interneten. Keresztény életünk aktuális kérdéseivel foglalkozó írások találhatók itt nagy számban. Igényes megjelenéssel, kitűnő fordításban. Mindenkinek ajánljuk. Tudassuk ismerőseinkkel, barátainkkal e címet: www.ChristianAnswers.Net/hungarian

A New Age mozgalom követői közül sokan azt állítják, hogy Jézus gyerekkorában Indiában járt és hindu guruktól tanult. Állítólag csak később ment Izraelbe, ahol a guruktól tanult csodákat hajtotta végre, a tanításait pedig a guruktól tanultakra alapozta. Ez egy képtelen ötlet.

A mű eredeti címe: Did Jesus go to India as a child and learn from Hindu Gurus?

Először is Jézus nem volt panteista („minden Isten”), mint az indiai guruk, hanem egyetlen Istenről tanított.

Jézus soha sem idézett a hindu védikus írásokból, hanem kizárólag a héber Ótestamentumból, ami a júdaizmus egy Istenéről beszél (lásd Mk 12:29).

Mai hindu guru.

Csupán az elképzelés alapján tipizált Jézus-képhez hasonlít

Lényegében nincs bizonyíték arra, hogy Jézus Indiában tanult. Habár az evangéliumok közvetlenül nem szólnak Jézus gyerekkoráról, több megbízható, közvetett bizonyíték alapján mégis azt mondhatjuk, hogy gyerekkorát Palesztinában töltötte. A Lukács 2:52 például így foglalja össze Jézus életét 12 éves kora után:

„Jézus pedig gyara-

podott bölcsességben, testben, Isten és emberek előtt való kedvességben.”

Természetesen Jézus egyszerre volt Isten és ember. Istenként mindentudó volt, ebből a szemszögből tehát nincs értelme kijelenteni olyasmit, hogy „gyarapodott bölcsességben”. Emberként azonban valószínűleg ő is okosodott az Ószövetségi Írások tanulmányozása és a vének tanításai révén ugyanúgy, mint a többi zsidó fiú. Jézust a környezete úgy ismerte, mint ácsot (Mk 6:3), mint egy ácsnak a fiát (Mt 13:55). A zsidók között az volt a szokás, hogy a fiúkat az

apjuk tanította meg egy szakmára. Jézus apjától, Józseftől az ácsmesterséget tanulta meg Palesztinában töltött gyermekkor alatt. Nyilvánvaló, hogy Jézus értett az ácsmesterséghez, mert néhány tanítása és példázata épp ezzel a szakmával kapcsolatos. Az egyik példázatában

A hinduizmus minden tekintetben idegen és Jézus tanításától távoli világ

például a sziklára épített házat a homokra épített házhoz hasonlította Jézus (Mt 7:24–27). Állítás szerinti indiai útját legjobban azonban a Lk 4:16 cáfolja meg. Hároméves szolgálata kezdetén Jézus „Názáretbe ment, ahol felnevelkedett, szokása szerint bement szombat napján a zsinagógába, és felállt felolvasni.” Jézus tehát Názáretben nőtt fel, nem pedig Indiában. A szokása pedig az volt, hogy a zsinagógába járt, nem pedig hindu templomokba. Amikor Jézus befejezte az olvasást, „mindnyájan egyetértettek vele, majd elcsodálkoztak azon, hogy a kegyelem igéit hirdeti, és azt kérdezték: »Nemde a József fia ez?«” (Lk 4:22). A zsinagógában ülők tehát helyi lakosként ismerték Jézust.

Azt sem árt megfigyelni, mit is olvasott fel Jézus az Ótestamentumból. Az Ótestamentum, ami felé Jézus tisztelettel fordult (lásd Mt 5:18), óv attól, hogy hamis istenekhez vagy vallásokhoz csatlakozzunk (2Móz 20:2–3; 5Móz 6:14, 13:10; 2Kir 17:35) – ebbe beletartozik a hinduizmus is. Az Ótestamentum, a keleti (hindu) többistenhittel ellentétben világosan különbséget tesz a teremtés és a Teremtő között, és nem a megvilágosodás, hanem a megváltás szükségességét tanítja.

Dr. Ron Rhodes
Ford.: Molnár Csaba

Honnan lehet tudni, hogy Krisztus valóban feltámadt?

A mű eredeti címe: *How do we know Christ really rose from the dead?*

Forrás: www.ChristianAnswers.Net/hungarian

Jézus Krisztus feltámadása a halálból a Keresztény hit központi igazsága. Ahogy Pál is írta: „*Ha pedig Krisztus nem támadt fel, semmit sem ér a ti hitetek, még hüneitekben vagytok*” (1Kor 15:17). A kereszténység egész felépítése és az örök életbe – s ezáltal az élet értelmébe – vetett minden reménye Krisztus feltámadásán áll vagy bukik.

A halál az ember legnagyobb ellensége. Egyszer minden ember meghal, még a legnagyobbak is. Az egész fizikai, biológiai és társadalmi élet a halál uralma alatt van, Isten átka miatt, amit az ember érdemelt ki, amikor első alkalommal nem engedelmeskedett Isten szavának és ezzel büntetést hozott a világra (1Móz 3:17). Jézus Krisztus, az örökkévaló Isten Fia és a világ megígért megváltója, legyőzte a halált, magára véve az átkot (Gal 3:13). Ezzel megnyitotta az Istenhez és az örök élethez vezető utat. Feltámadása a történelem legfontosabb eseménye és a legjobban bizonyított tény. Több bizonyíték és tanúvallomás támasztja alá, mint a világ kezdete óta történt minden más történelmi eseményt. Ezért feltétlenül szükséges, hogy mindenki szembenézzen Krisztus követeléseivel a saját életére nézve.

A kereszténység létezése már önmagában is bizonyíték. Az apostolok prédikációinak középpontjában mindig a feltámadás állt (ld. ApCsel 2:22–36; 3:14–15; 4:10–12; 10:36–43; 13:26–39; 17:31; 26:22–23 stb.). „*Az apostolok pedig nagy erővel tettek bizonyosságot az Úr Jézus feltámadásáról, és nagy kegyelem volt mindnyájukon.*” (ApCsel 4:33), és emiatt az üzenet miatt hittek sokan Krisztusban, és – ahogy az ellen-ségeik is elismerték – „*az egész világot felforgatták*” (ApCsel

17:6). Az első keresztények hithű zsidók voltak, akik a hetedik napon (szombaton) imádták Istent, de ezután a hét első napján, a feltámadás napján (vasárnap), kezdtek találkozni.

Ezelőtt az Egyiptomból való szabadulás ünnepe volt a legnagyobb számukra, most viszont a húsvét lett az, mivel felismerték, hogy Krisztus beteljesítette a próféciákat, mikor meghalt az Isten Bárányaként és feltámadt. A vasárnap és a húsvét megünneplése, az úrvacsora és maga a keresztény egyház is mind visszavezethetők az apostolok idejébe, s mindezek csak a feltámadás tényével magyarázhatóak.

Semmi kétség nem férhet hozzá, hogy az apostolok és a korai keresztények, több tízezres számban, hittek a feltámadásban és hirdették azt. Vajon elképzelhető az, hogy tévedtek és a hitük valamilyen gonosz hazugságon vagy fanatikus csaláson alapult? Minden okuk meg lett volna rá, hogy ilyesmit gondoljanak, hiszen sokukra nagy szenvedést hozott a hite. Elvesztették vagyonukat, gyakran életüket is, az első század zsidó és római üldözéseiben. Biztos, hogy nem álltak volna ki amellett, hogy Megváltójuk legyőzte a halált, ha nem lettek volna szilárdan meggyőződve róla, a tények alapos mérlegelése után.

Hallották az apostolok és az ötszáz ember (1Kor 15:6) vallomását, akik mind látták az Úr Jézus feltámadását, s ez meggyőzte őket. Néhányan azt mondták, hogy Krisztus megjelenése a feltámadása után csak látomás és hallucináció volt, vagy az illető kiletének eltévesztése. A látomás és hallucináció viszont nem ismétlődhet többször, egyénekkel és csoportokkal, ahogy azt itt láttuk. A tanítványok pedig biztosan felismerték Jézust, hiszen több mint három évig minden nap együtt voltak vele. Egyébként amikor meglátták őt a felső szobában, először maguk is „*azt hitték, hogy valami szellemet látnak*” (Lk 24:37). Jézus viszont biztatta őket, hogy értsék meg, különösen a szögek nyomait a lábán és a kezén. Mikor pedig mindezek után együtt vacsorázott velük, minden kétségük elszállt, hogy Jézust, magát látják, ugyanabban a testben, amiben eddig is volt.

Mások szerint sohasem halt meg, csak elájult. Ez az állítás is csak azt mutatja, mi mindent képes kitalálni az ember, hogy ne kelljen szembenéznie a tényekkel. A római katonák halottnak mondták, víz és vér keveréke ömlött ki megsebzett oldalából, nehéz halotti lepelbe tekerték és három napra egy sírba zárták. Egy halálosan megsebzett, legyengült, csaknem halott Jézus soha nem ösztönözte volna tanítványait olyan bátorságra és erőfeszítésre, amiről hamarosan tanúbizonyságot tettek. De még ha elájult is volna, hamarosan meghalt volna, mint egy legyőzött és tehetetlen vezető.

A több mint tíz megjelenésen túl ott van még az üres sír ténye is. Római pecséttel volt lezárva, halálos ítélet terhe mellett őrizte egy római katonai osztag, a bejárata elé pedig egy nagy követ gördítettek. Ennek ellenére, amikor az első húsvét reggelén egy dicsőséges angyal elgörgette a követ, a katonák

félelmükben elfutottak, a halott pedig eltűnt, miközben a halotti lepel ott maradt a sírban.

Az üres sírt sosem tudták mással magyarázni, mint a feltámadással. Ha a test még mindig meg lett volna a sírban vagy máshol, a rómaiak és a zsidók minden bizonnyal felmutatták volna, hogy ezzel kioltásuk a futótüzként terjedő keresztény hitet. Ha viszont az apostolok vagy Jézus más barátai vitték volna el, és tudták volna, hogy halott, sosem hirdették volna a feltámadást, amivel esetlegesen halálbüntetést vontak volna magukra. Egy ember sem áldozza szándékosan az életét olyan valamiért, amiről tudja, hogy hazugság.

Az üres sír és Krisztus feltűnései feltámadása után mind bizonyítékok. Ezt csak alátámasztja a Biblia következetes tanítása, a korai keresztények irodalmában található számtalan utalás erre a témára, az egyház intézménye, a vasárnap és a húsvét és az Ótestamentum ígéretei, valamint annak a szükségse, hogy az életnek igazi értelme legyen. Ezek mind Krisztus feltámadását bizonyítják.

Nincs más olyan tény a történelemben, amit a bizonyítékok ilyen sora támasztana alá. Végül pedig a megváltás és az örök élet tapasztalata tanúskodik mellette, amiben mindenki részesült, aki hitét az élő Krisztusba helyezte. „Ha tehát száddal Őrnak vallod Jézust, és szíveddel hiszed, hogy Isten feltámasztotta őt a halálból, akkor üdvözülsz” (Róm 10:9).

Részlet Henry Morris és Martin Clark: The Bible has the answer <../paradise/bab-alt.html> című könyvéből.

Kiadta: Master Books, 1987.
Ford.: Molnár Csaba

Paul S. Taylor

Jézus valóban vért verejtékezett?

A mű eredeti címe: Did Jesus really sweat drops of blood?

Forrás: www.ChristianAnswers.Net/hungarian

A hogy Jézus, keresztre feszítése előtt imádkozott a Gecsemáné kertben, Lukács, az orvos és tanítvány megjegyzi: „Halálos gyötrődésében még kitartóbban imádkozott és verejtéke olyan volt, mint a földre hulló nagy vércseppek.” (Lk 22:44) Annak ellenére, hogy ez az anatómiai jelenség viszonylag ritka, Dr. Frederick Zugibe a New York-i Rockland County főorvosa szerint jól ismert és számtalan ilyen eset fordult már elő. A pontos orvosi neve a jelenségnek „hematohidrózis”. „A verejtékmirigyek körül hajszálerek hálózatai helyezkednek el. Stressz hatására ezek az erek összehúzódnak. Amint a stressz hatás megszűnik, az erek elpattanásig tágulnak. A vér bejut a verejtékmirigyekbe, és a verejtékkel elegy vér kicsapódik a bőrön, mintegy vércseppek formájában.”

Mi is volt valójában Jézus kínjainak oka? Nyilván a hatalmas lelki gyötrelem. Isten Fia lévén pontosan ismert minden részletet, hogy mi fog vele történni. Tudta, hogy a leggyötrelemesebb kivégzési mód előtt áll. Emberi teste lévén ugyanúgy érzett mindent, ahogyan bármelyikünk érezne. A legsúlyosabb szenvedés azonban az a tudat volt, hogy magára kell vennie az összes vétkeink terhét – az enyémet és a tiedet is. Pontosán tudta, hogy a ráterhelődött bűnök miatt az Atya elfordul tőle, így meg kell tapasztalnia a pokolnak azon formáját, ami az Istentől való eltaszítottság. Jézusnak módjában állt volna kikerülni ezt a gyötrelemes végzetet. Segítségül hívhatta volna az angyalok hadait. Megtehetette volna, hogy bőre átlukaszt-hatatlaná váljék, vagy érzésteleníthette volna tagjait, így nem érezve fájdalmat. Nem tette mindezeket. Ehelyett választotta a vétkeinkért való szenvedést és gonoszságainkért való megsebzést, hogy ezáltal megfizessen bűneinkért fizikai halálával.

„...pedig a mi vétkeinkért kapott sebeket..., száját sem nyitotta ki, mint a bárány, ha vágóhídra viszik, vagy mint a juh, mely némán tűri, hogy nyírják, ő sem nyitotta ki száját.” (Ézs 53:5–7)

Paul S. Taylor
Ford.: Bútkai Tibor

Együttműködési megállapodás a Magyarországi Baptista Egyház és az OM Magyarország között

Történelmi előzmények:

A Magyarországi Baptista Egyház (MBE) 150 éves történelme során nagy hangsúlyt fektetett lelkipásztorainak, illetve gyülekezeti tagjainak bibliai és teológiai képzésére. Az OM Magyarországnak mint egy nemzetközi, felekezetközi missziós szervezet részének az evangélizációs munkában, valamint a bel- és külmissziós képzésben és szolgálatban van nagy múltja és szerepe. Az MBE és az OM sok ponton összefüggő szolgálatot végez, bár a szerepük, illetve felelősségük más és más.

Tárgy:

Mindezek felismerése alapján a Magyarországi Baptista Egyház és az OM Magyarország együttműködési megállapodást kíván kötni egymás szolgálatának támogatására, és Krisztus testének harmonikus építésére.

Az OM Magyarország felelőssége:

Az OM Magyarország kész segítséget nyújtani bel- és külmissziós képzésben, az evangélizáció, a tanítványképzés, a gyülekezetplántálás területén, valamint az elhívást érző baptista hívők misszióba való bekapcsolásában. Továbbá mint egy külmisszióban is tevékenykedő szervezet, segítséget nyújtana azon baptista testvéreknek, akik érdeklődnek e szolgálati terület iránt.

Az OM Magyarország örömmel fogadja azokat az MBE gyülekezeteihez tartozó tanulni kívánó testvéreket, akik az itt szerzett ismereteiket a bel- vagy külmisszióban kívánják fölhasználni. Az OM mindent megtesz azért, hogy a velük együttműködő testvérek számára megfelelő életkörülményt biztosítson úgy Magyarországon, mint a világ bármely más országában.

Az OM Magyarország olyan szolgálattelvőket tud fogadni, akiket saját gyülekezetük lelkipásztora és vezetősége ajánl. Ugyanakkor elvárja lelkimunkásaitól, hogy saját otthoni gyülekezetükkel szolgálatuk egész ideje alatt jó kapcsolatot ápoljanak. Az OM Magyarország ezzel bizonyosságát kívánja adni annak, hogy az MBE gyülekezeteinek erősödésén, egységén munkálkodik.

A Magyarországi Baptista Egyház felelőssége:

Az MBE vezetői vállalják, hogy ezt a megállapodást ismertetni fogják a gyülekezetekkel. Ez ad alapot és teremt lehetőséget arra, hogy a helyi gyülekezetek együttműködjenek az OM Magyarországgal, és imádsággal támogassák ezt a közös missziómunkát.

Mivel az OM-mal együttműködő minden teljes vagy részidős lelkimunkásnak magának kell előteremteni a szolgálatához szükséges anyagi támogatást, ezért az MBE és az OM vezetői együtt

bátorítják a helyi gyülekezeteket arra, hogy lehetőségeik szerint ima- és anyagi támogatással biztosítsák a szóban forgó testvérek lelki és anyagi szükségéit.

Az MBE vezetői bátorítják a gyülekezeteket arra, hogy az OM-nél folytatott képzés és szolgálat után visszatérülő lelkimunkások aktívan kapcsolódjanak be a helyi gyülekezet missziós munkájába.

Hitvallásbeli és tanítási alap:

Az MBE által támogatott és az OM Magyarország képzésében részt vevő személynek Jézus Krisztus által újjászületett, más keresztyén felekezetűekkel együttműködésre képes hívőnek kell lennie.

Baptista gyülekezettel együtt munkálkodva az OM lelkimunkásai és vezetői tiszteletben tartják és elfogadják a baptista hitvallást, és a helyi gyülekezet rendjét az OM hitvallásával és szabályzatával együtt. (A két hitvallás csatolva.)

Ennek értelmében azokban a teológiai kérdésekben, amelyek az MBE és az OM hitvallásában nincsenek lefektetve, minden OM tagot bátorítunk arra, hogy saját személyes hitét megtartsa, és ez nem válhat vita tárgyává a szolgálatban.

Tájékoztatás és kapcsolattartás:

Az MBE és az OM Magyarország vezetői törekszenek arra, hogy jó kapcsolatokat ápoljanak egymással, és rendszeres találkozásokon kölcsönösen informálják egymást az együttműködést érintő kérdésekről, lehetőségekről, esetleges problémákról. Bármelyik fél kezdeményezésére létrejöhet a megbeszélés, melyről szükség szerint az MBE Misszióbizottságát és az OM kuratóriumát is tájékoztathatják.

Ezen megállapodás létrejött az MBE Misszióbizottságának és az OM Magyarország kuratóriumának döntése alapján az MBE vezetőinek és az OM Magyarország vezetőjének az aláírásával.

Aláírók:

Mészáros Kálmán
MBE elnök

Terry Lingenhoel
OM Magyarország vezető

Mészáros Kornél
MBE főtitkár

Papp János
MBE missziói titkár

Budapest, 2000. december 12.

Zágoni Jenő

Menno Simonsz – Christopher van Sichem metszete (1605–1608)

A mennoniták nyomában

„Emlékezzetek meg a messze régi dolgokról...”

(Ézs 46:9)

Előljáróban megjegyzem, hogy nem vagyok egyháztörténész, így nincs is szándékomban állást foglalni az anabaptista-mennonita-baptista kapcsolat közel fél évezredes történetének kérdésében.

Ilyen irányú tanulmányaim és olvasmányaim révén tudomásom van számos – pro és kontra – „megdönthetetlen”, „vitathatatlan” álláspont. A történészek és kutatók két főbb irányt képviselnek. Többségük a mai baptistákat az anabaptisták, így a mennoniták szellemi örököseinek, sőt „egyes ágai” leszármazottainak tartják, mások pedig sokkal kevesebb szellemi és még kevésbé egyházszervezeti kapcsolatot vélnek felfedezni közöttük, mintsem gondolnánk. Ezen álláspontok melletti, illetve elleni véleménynek a kialakítását az olvasóra bízom.

A bevezetőhöz tartozik az alábbi sorok megírásának indítéka. Bár korábban is érdeklődésem tárgya volt az anabaptista-baptista történelem kérdése, 2000 márciusában a Belgiumban megjelenő *Monato* nevű eszperantó nyelvű folyóiratban kétoldalas illusztrált cikket találtam a Bolíviában élő mennonitákról. Korábban igen keveseknek lehetett tudomásuk arról, hogy Dél-Amerikában éltek volna és élnek mennoniták. Az írás szerzői *Maryvonne* és *Bruno Robineau* fiatal eszperantista házaspár, akik életükből nyolc évet a világ megismerésére áldoztak. Igen. Esetükben áldozatról és nem a mai értelemben vett turizmusról van szó. Érdeklődésük tárgya elsősorban a falu világa, a földművelő ember élete volt, mivel ők is egy franciaországi farmon szándékozták leélni életüket. Így tapasztalatot szereztek, de adtak is át sokaknak, mert a férj jártas volt a nagyüzemi tejtermelésben és általában a mezőgazdaságban. Eszperantó nyelvismeretük több ajtót nyitott meg számukra, mint anyanyelvük, valamint az angol és a spanyol együttvéve. Ételükért és a szállásukért dolgoztak. Indiában rizsbetakarításban, Ausztráliában faültetésben vettek részt, Kínában eszperantót tanítottak, az elmaradott államokban pedig gyermekeket oktattak. Jártak még az öt világérsz számos országában, közöttük Írországon, Malajziában, Izraelben, Magyarországon, Görögországban, Guatemalában, Új-Kaledóniában, végül pedig eljutottak Bolíviába is.

Úti élményeiket a már jelzett folyóirat sorozatában és könyv formájában is megjelentették. Miután mindezeket

elolvastam, elhatároztam, hogy bővebben tanulmányozom a mennonitákra vonatkozó irodalmat, és az azokból levonható következtetéseket dióhéjban összefoglalom. Az említett cikk és könyv érdekesebb részeiből szemelvényeket fordítok le, és mindezeket a Szolgatárs olvasóinak rendelkezésére bocsátom. Adja a mi mennyei Atyánk, hogy az alábbi sorok gondolkodásra készítsenek, és önismeretünket gazdagítsák!

A közösségalapító

Menno Simons (1496–1561) fríz földműves szülők gyermeke. 1524-ben Utrechtben szentelték fel. Előbb egy szomszéd faluban, majd szülőhelyén, Witmarsumban lett plébános. Már papságának első évében foglalkoztatta Krisztus valóságos jelenlétének vitatható kérdése az eucharisztia kenyérében és borában, vagyis az úrvacsorában, ami a mostani Vatikáni Nyilatkozatnak is egyik sarkalatos kérdése. (Lásd *Békehírnök*, 2000/41. szám) Egyetértett Lutherrel abban, hogy a *Szentírás tekintélyének minden mást meg kell előznie a hívő életében és az egyházban*.

Életének megrázó élménye egy anabaptista mártír kivégzése volt. Az ítélet így hangzott: „*Freerks Sickét a törvényszék ma, 1531. március 20-án pallos általi halálra ítélte, teste kerékre fonandó, feje egy oszlopra helyezendő, mert újrakeresztelésben részesült, és amellet meg is maradt.*” A tragikus esemény hatására, ami ekkor már nem volt ritka, komolyabban tanulmányozni kezdte az Újszövetséget, és arra a szilárd meggyőződésre jutott, hogy a gyermekkeresztelés elterjedt szokásával szemben csakis érett, *Jézus Krisztust személyes Megváltójuknak elfogadó emberek lehetnek az egyházi közösségek tagjai, csak őket szabad megkeresztelni vagy alámeríteni*.

A korai holland anabaptisták radikális csoportjai hitük, hittestvéreik és településeik védelmében többször fegyveres összetűzésbe keveredtek a katonákkal, akik többet megöltek Menno gyülekezetének tagjaiból, köztük bátyját is. Mindezt betetőzte Münster, az anabaptista központ 1535. július 25-én történő eleste. Ezek az események Mennót arra készítették, hogy mozgalmának határozott békepárti irányt adjon, így hittestvéreitől a fegyver viselését és használatát is eltiltotta.

A megtérés élménye központi helyet kapott egész életében és munkásságában. 1536 végén vagy 1537 elején részesült a felnőttkereszttségben, majd lelkésszé, nemsokára pedig püspökké avatták. Az utóbbi tisztségben lehetőséget kapott a hollandiai anabaptista mozgalom új alapokra helyezésére. Menno előbb Kelet-Frizföldön, majd a Rajna-vidéken dolgozott, ahol új gyülekezetek sokaságát létesítette, de Észak-Európa különböző településeire is eljutott, ahol szintén eredményes missziómunkát végzett.

Menno Simons tanításait írásba foglalta, jelentősebb műveit más anabaptista szerzők alkotásaival együtt az általa

alapított nyomdában megjelentette. Legismertebb könyve *A keresztyén tanítás alapja*, amit 1556-ban holland, később pedig német és angol nyelven is kiadtak. Ez és más munkái is eljutottak Európa különböző országaiba, így Magyarországra is, némelyek pedig az ószombati (Nyitra vármegye) anabaptista kódexek között is előfordulnak.

Hosszas betegség után, 1561. január 13-án Oldesloe-ban halt meg. Szülőfalujában Menno szobrát 1879-ben állították fel, életrajzát pedig többek között Cramer (Amszterdam 1837), Roosen (Lipcse 1848), Hingst (Appeldoorn 1892) is megírta.

A mennoniták

A mennoniták a protestáns közösségek anabaptista szárnyához tartoznak, és a 16. századi reformáció radikális mozgalmának részesei. Az évszázadok folyamán egységes hitvallás hiányában több irányzatuk alakult ki, amit nagy mértékben befolyásolt az illető országokban lévő egyházi és világi hatalom toleranciája vagy ellenséges magatartása. A példa kedvéért Hollandiában már 1577-től teljes alkotmányos vallásszabadsággal rendelkeztek, ugyanakkor Svájcban, de más országokban is folyamatos üldöztetésnek voltak kitéve. A menekülésnek „hála” Európa majd minden országába anabaptista gyülekezetek jöttek létre. Csak a hollandiai közösségnek 1700-ra 160 ezer keresztségben részesült tagja volt. A közben jelentkező hátrányos gazdasági megkülönböztetés – így egyes foglalkozások megtiltása – és a gyülekezeteken belüli ellentétek: a hatóságokkal, a katolikus, illetve a más protestáns egyházakkal és azok papjaival szembeni viszony megítélése, továbbá az önvédelmi fegyverfogás, a katonai szolgálat kérdése, a földművelő közösségek és a városiak életformája közötti nézetkülönbségek szakadásokhoz vezettek. A földművelők csak a Bibliát olvasták, és annak általuk értelmezett igazságait tartották életük zsinórmértékének, még a saját falus feleiktől is elkülönültek. A városi mennoniták között sok gazdag polgár volt. Ők tanulmányozták a korabeli vallásos és filozófiai irodalmat, a hitélet tekintetében követték a felvilágosodást, közülük sokan híres művészek és írók lettek, részt vettek a városok irányításában. 1837-re a már jelzett okok miatt 15 300-ra csökkent a felekezet lélekszáma.

A Svájc-ból elmenekült anabaptisták-mennoniták többsége Dél-Németországban, Elzászban, Hollandiában, Oroszországban, Amerikában talált ideiglenes vagy végleges otthonra. A tengeren túlra került svájciak jelentős számban már az ámisok közösségét gyarapították, akik Pennsylvániában, Ohióban és Indiana államok területén, valamint Kanadában telepedtek le, és ott élnek ma is mintegy 70 ezren. 1850 után az ámisok közül többen újból a mennonitákhoz csatlakoztak.

A poroszországi mennoniták 1788-ban kezdtek kivándorolni Ukrajnába, ahol nem kellett bevonulni katonának, és termőföldre is jutottak. 1836-ig körülbelül 1600 család települt le 72 faluban. Viszont amikor ott is kötelezővé tették a katonai szolgálatot, sokan Amerikába mentek.

Az oroszországi mennonita közösségnek az első világháborúig több mint 120 ezer tagja volt, egymástól független gyülekezetekben maguk döntöttek vallási, nevelési, társadalmi, gazdasági ügyekben is. Legtöbb településen mindenki: a lakosság, a közigazgatásban dolgozók, a tanítók és

természetesen a lelkipásztor is mennonita volt. A kommunista hatalomátvétel és annak ateista terrorja őket, a baptistákat és minden hitvalló keresztyént elérte. A rendszer nem elégedett meg a kitelepítésekkel, a távoli kényszermunkatáborokba, életveszélyes bányákba vitelükkel, de nagyszámban ki is végezték őket. Többek között ilyen esetről tudósított a Békehírnök (1920. évi 7–8-as száma) Legújabb kori vértanúk című írása: „*Dél-Ukrajnában az orosz kommunisták (bolsevisták) 35 mennonita testvért akasztottak fel. Közöttük volt a főbíró, a tanító, a prédikátor, a központ több tagja. Valószínű, hogy a baptista testvérek közül is némelyek áldozatul estek. A balti tartományokban szintén nagy kegyetlenségeket követtek el a bolsevisták. A lelkészeket lerángatták a szószékről, hogy rajtok a halálos ítéletet végrehajtsák. A mártírok között fiatalok és öregek, férfiak és nők is voltak. Többen imádkozva, mások énekelve vonultak a vesztőhelyre.*”

Napjaink egyháztörténeti kutatói szerint a volt szovjet-unióbeli mennoniták több mint félmillió közössége megszűnt létezni. Valójában az életben maradtak többsége az Evangéliumi Keresztyén Baptisták Szövetségéhez csatlakozott.

Amerikába 1663 óta vándoroltak ki mennoniták, hogy ott megőrizhessék hitüket, elkerülhessék az európai elvilágiasodást és fegyveres katonai szolgálatot. A 19. század végéig többségük Észak-Amerikában falusi földművelő közösségekben élt, és megtartotta német vagy holland anyanyelvét. 1775-ben a mennoniták vezetői az alábbi nyilatkozatot tették közzé: „*Alapelvünk, hogy megegyezünk az éhezőt, megittassuk a szomjazót. Vállaljuk az emberek szolgálatát mindenben, ami segít fenntartani az életüket, de nem szabad olyat adnunk, tennünk, vagy abban segítenünk, ami emberi életet pusztít el vagy sért.*”

Azonban csak idő kérdése volt, hogy főleg a városok közelében ők is felvegyék az amerikai szokásokat. Előbb egyre több helyen anyanyelvüket felváltották az angollal, a baptistáktól átvették a vasárnapi iskolák és az evangélizálás gyakorlatát, többen bekapcsolódtak a társadalmi, gazdasági és oktatási életbe. Ez esetenként pozitív, de többnyire negatív változásokkal járt a közösségek tagjainak soraiban. Megosztották őket és több csoportosulásra szakadtak, és öt nagyobb szervezetük jött létre: a *(Régi) Mennonita Egyház*, az *Általános Zsinati Mennonita Egyház*, a *Mennonita Testvérek*, a *Régi Ámis Rend* és a *Hutterita Testvérek**. Az utóbbiak, de nagy számban a többiek is közösségi életet élnek, közös tulajdonuk van, földműveléssel és állattenyésztéssel, azon belül pedig tejtermeléssel és feldolgozással foglalkoznak.

A fentiekén kívül még számos kisebb-nagyobb elsősorban korai keresztyén életvitelt gyakorló anabaptista-mennonita gyökerű közösség él Kanadában, Közép- és Dél-Amerikában, valamint Európában is. Gondolkodásukat más felekezetektől megkülönbözteti, hogy élesebben elválasztják egymástól a vallást és a világot. Ennek valószínűleg az a magyarázata, hogy a 16. századi és a későbbi kíméletlen üldözések hatására az anabaptizmus fennmaradása érdekében kénytelen volt kivonulni a társadalmi életből, és ugyanez az életfelfogás határozta meg a teológiájukat is.

A korai és sok esetben a mai mennonitákat, az állam, valamint a nagy történelmi egyházak is, különösen Európa több országában szektának tartják és ekként is kezelik őket.

Vegyük sorba a mennonitákat leginkább jellemző hitelveket, és ki-ki vesse össze a száz évvel ezelőtti *Kornya*

Mihály, Balogh Lajos, Tóth Mihály korabeli magyar baptista gyülekezetek gyakorlatával, talán csak a két utolsó tételben van különbség:

- a hívó ember életének az alapja a Biblia;
- a gyermekkeresztelés szokásának elvetése. Csak felnőtt, hitvallókat bemeztetéssel, egyes közösségekben pedig fejleöntéssel szabad megkeresztelni, csak utána lehetnek az egyházi közösség tagjai;
- az úrvacsora kenyere és bora nem Krisztus teste és vére, hanem leginkább annak emlékjegye;
- a gyülekezeti közösségek autonómiája;
- a törvényszékek előtti pereskedés tiltása;
- a bírósági eskütétel, a személy igazának esküdjözzel történő bizonyítása;
- a házastársak elválásának tiltása;
- szigorú egyházi fegyelem;
- az egyházból történő kizárás, kiközösítés alkalmazása;
- keresztyén jótékonykodás és külmiszió;
- a lábmosás krisztusi gyakorlata;
- a katonai szolgálatról való tartózkodás.

Maryvonne és Bruno Robineau

A keresztyénség örök vándorai

Hitükért és erőszakmentességük miatt a mennoniták közössége állandó vándorlásra kényszerült. A 16. században Hollandiában, Svájcban, Poroszországban, Oroszországban és más európai országokban is éltek. Életútjuk következő állomásai az Amerikai Egyesült Államok és Kanada voltak, majd Mexikó jött sorra, ahonnan a 20. század közepétől, elsősorban az elvilágiasodás és civilizáció ártalmaitól számosan Közép- és Dél-Amerikába mentek. Többségük napjainkban is kolóniákban (külön településeken) él, ahol szigorú belső fegyelemmel biztosítják a közélet tisztaságát. Az elszigeteltség pedig olyan erények kialakulását segítette, mint a mértékletesség, a szorgalom és a kölcsönös segítségnyújtás. A bolíviai mennoniták lélekszáma húszezer, de vannak még Paraguayban, és maradtak Mexikóban, Kanadában, az Egyesült Államokban, Oroszországban, Hollandiában, Európában és Amerika nagyvárosaiban is. A világ megkeresztelt mennonitáinak száma hozzávetőleg 1,5–2 millió.

Szigorú erkölcsű emberek

Nincs rádió, sem televízió, nincs zene, sem világyvilágítás, a többség egyedüli olvasmánya a Biblia. A szigorú erkölcsű mennoniták élete az évszázadok során nem sokat változott, azonban ha a mezőgazdaság bármelyik ágazata kerül szóba, a tudomány és technika legújabb vívmányait értik alatta. A traktort, kombájnt, a gyomirtó vegyi anyagot, vagy a műtrágyát eredményesen, nagy hozzáértéssel használják, alkalmazzák.

Bolíviai tartózkodásunk idején többen figyelmeztettek bennünket: „a mennoniták közé ne menjetek, mert vendéget egyáltalán nem fogadnak, az idegenekkel szóba sem állnak! Nagyon is zárt közösségben élnek, a külvilággal csak a legszükségesebb gazdasági ügyekben létesítenek kapcsolatot,

ez is csak egyirányú: ők mennek másokhoz, hozzájuk pedig senki.”

A könyv borítója: Útban a mennonita kolónia felé

Kik is lehetnek ezek a fura emberek, akik viselkedése és viselete az észak-amerikai ámisokra emlékeztet? Végül is eldöntöttük, hogy mégis szerencsét próbálunk. Mint legtöbbször, most is gyalog és nehéz hátizsákokkal indultunk el Kelet-Bolíviába, a Santa Cruz de la Sierra közelében levő Riva Palacio-i mennonita településre. Menet közben felkérteztünk egy téglát szállító teherautóra. A rossz minőségű út két oldalán amíg a szem ellátott, óriási megműveletlen bozótost, gyomos földterületet láttunk, majd hirtelen megváltozott a táj. Szakszerűen gondozott parcellákon különböző gabonafajtákat termesztettek, majd nemsokára megérkeztünk a kolóniára. A gondozott út két oldalán takaros téglaházak sorakoztak, az ablakokon hófehér függöny, a ház előtt és körül virágos kert és gondozott élő sövény található. Mintha Hollandiában vagy Németországban lennénk. Minden ház mellett elektromos és mechanikus energiát termelő szélgenerátor található, ami segítséget nyújt a virágok, a zöldséges- és gyümölcsöskert öntözésében is.

Barátságtalan tekintetek

Amint leszálltunk a teherautóról, a közelben tartózkodók úgy tekintettek ránk, az óriási piros hátizsákok, különös ide-

genekre, mintha a holdról érkezünk volna. A nők elfordították a fejüket, a férfiak hozzánk sem szóltak, barátságos kérdéseinkre nem válaszoltak. Mintha süketnémák társaságába kerültünk volna. Ez volt ám a fogadtatás! Sok visszautasító, barátságtalan, gyanakvó tekintettől kísérve egyvalaki mégis megállt és megmutatta, hogy hol lakik egy kicsit angolul is értő ember. Így érkezünk meg a 78 éves, mosolygós arcú Peter Abrahamhoz, aki tekintélyes nagyságú, téglából épült, minden külső és belső díszítéstől mentes házban szeretettel fogadott bennünket.

Peter Abraham és felesége

Házigazdánk élettörténete az egész mennonita közösség történetének tükröire. Édesapja a 19. század végén Oroszországból érkezett Amerikába. Ő azonban Kanadában született, de már kilencévesen szüleivel elhagyta az országot, mivel őt és testvéreit állami iskolába akarták kényszeríteni (tudni kell, hogy a mennoniták saját körükben igényeik és hagyományaik szerint oktatják az iskoláskorú gyermekeket héttől tizenhárom éves korig).

A legszükségesebb tisztálkodás és közös étkezés után, a háziak további munkához láttak, mi pedig kávézás közben, majd utána is Abraham bátyánkkal tovább beszélgettünk. Sok minden érdekel bennünket, és elég jól megértettük egymást. Tudni szerettük volna a család és a közösség állandó vándorlásának okát, a Dél-Amerikába költözésük körülményeit, szerettünk volna betekinteni szokásaikba, életvitelükbe, hitéletükbe. Hétköznap voltunk ott, így nem adódott lehetőség a templomi istentiszteletre való részvételre. Megtudtuk, hogy a közösség jelentős része az álcivilizáció, a világi élet: kábítószerek, erőszak, televízió, diszkó, satöbbi elől menekült, ami Kanada után már a mexikói falvakat is elérte. „Gond volt a földművelési lehetőségeinkkel és gyermekeink oktatásával

is. Ezért újból vándorbotot vettünk a kezünkbe, és 1967-ben Bolíviába jöttünk. Itt már 1954 óta léteztek mennonita kolóniák, tehát hazajöttünk.”

„Nem merítette ki Önöket ez az állandó országról-országra történő költözés?” – kérdeztük. – „De igen, viszont a közösségi lét, a testvéri segítségnyújtás és mindenekelőtt Isten áldása fáradságainkért kárpótol. Hogy melyik országban élünk, az már kevésbé fontos, hiszen ezen a földön csak vándorok vagyunk. A külvilág minket alig érdekel. Igyekszünk Urunknak tetsző életet élni, és minden hittestvérünkkel szeretetben együttmunkálkodni.”

Bolíviában maradnak vagy továbbvándorolnak? Kérdésünkre a közben odaérkezett Ferr Jakob, Riva Palacio polgármestere válaszolt: „Ha az ország törvényei továbbra is mentesítenek bennünket a katonai szolgálat alól, és engedélyezik, hogy gyermekeinket mi oktassuk, akkor maradunk. Ha nem, akkor továbbmegyünk. Ezt tették őseink, ezt tesszük mi is.”

Bár a lélekmérgező televíziót és a rádiót mellőzik, a férfiak jogában áll a világban történő jelentősebb egyházi és világi események ismerete. Ezt a célt szolgálják a Kanadából kéthetente érkező mennonita folyóiratok, de a Santa Cruzban megjelenő újságok és szaklapok is. Bár korábban voltak otthonaikban és a gyülekezetekben is hangszerek, ma már sehol sem használják azokat. Az alkoholfogyasztás csak akkor nem tilos, ha a mértéket betartják.

Hosszan tartó beszélgetés és vacsora után nyugovóra tértünk. Másnap reggel meglátogattuk a község tejtermék-üzletét, ahol megcsodálhattuk és megkóstolhattuk az egész Bolívia-szerte híressé vált és keresett sajtféleségeket is. Itt találkoztunk egy huszonkét éves fiatalemberrel, akivel szót értettünk, az ifjúság életvitele, gondjai, örömei felől érdeklődtünk, majd elhívott szüleihez ebédre. Nagyon rokon-szenves emberek voltak, jól éreztük ott magunkat, és már nem lepett meg, hogy a külvilág nem, de a földműveléssel kapcsolatos kérdések annál inkább érdekelték őket.

Megszabott szerepek, feladatok

A délutáni órákban visszatértünk szállásadóinkhoz, és amint lehetett, újból szóba álltunk Abraham bácsival. Ő idős kora ellenére az állattartásban még ma is segítkezik, nagyobbik fia a huszonöt hektáros farmgazdaságot irányítja. Vallják, hogy a mezei munka minden más foglalkozás fölé áll, testi és lelki értelemben is a legegészségesebb, legalkalmasabb közeg az Úr dicsőítésére, ezért minden fiúgyermek, amint eléri a munkaképes kort, a farmon dolgozik. Majdnem minden családban hat-tíz gyermek van. Őket Isten áldásaként fogadják, és úgy nevelik, hogy neki tetsző életük legyen, és kövessék. Ha pedig eljön az ideje, helyettesítsék szüleiket az Úr és a közösség iránti szeretetben, szolgálatban.

A mennonita szülők gyermekei saját iskolájukban megtanulnak írni és olvasni, elsajátítják a számtani alapelveteket, majd tanrendükben fokozatosan nő a Biblia olvasására, tanulmányozására fordított idő, melyet a földművelési ismeretek elsajátítása követ. Nagy hangsúlyt helyeznek az őseik által Európából hozott anyanyelvük – a német vagy a holland – elsajátítására. A húszezer bolíviai között alig van néhány ember, aki úgy-ahogy ismeri az angolt vagy a spanyolt. Ők a tolmácsok és az üzletkötők, ők működ-

nek közre a gépek és az általuk nem termelt javaik vásárlásában, illetve termékeik eladásában.

Templomban, iskolában, az utcán vagy otthon csak őseik, hitelődek nyelvét használják, a Biblia is németül vagy hollandul íródott, több helyen a gót betűt is megtalálni, amelyen az öregek olvassák. Ma, amikor az egész világon mindenki angolul akar beszélni, van egy körülbelül kétmillió közösség, melyet évszázadokon át orosz, angol, spanyol és más nyelvhatás ért, és ők mégis megmaradtak annak, amik őseik voltak.

A lányok édesanyjuk nyomdokait követik, szerepük szigorúan szabályozott. A háztartás, az udvar, a virágos és zöldes kert rendben tartása és a kisállatok etetése, gondozása. Férjhezmenetelük után gyerekeket szülnek és nevelnek, „a világgal” semmilyen kapcsolatot nem létesítenek, de még a közösségen belül sem rendelkeznek szavazati joggal. Ősi, ma különködőnek tűnő viseletben járnak, melynek színe a nők korának függvénye. A fiatalok színei világosabbak, az idősebbeké sötétebbek, majd a fekete.

Vaskerekék

A közeli Colonia del Norte nevű mennonita település egyik polgára, *Friesen Aron*, aki 1981-ben családjával együtt Mexikóból érkezett Bolíviába. Itt 100 francia frank/hektár áron háromszáz hektár erdőt vásárolt. Kétharmadából az erdőt kitermelte, annak fáját eladta, illetve felhasználta a gazdasági épületek felépítésénél. A területet földművelésre alkalmassá tette, majd búzát, napraforgót, kukoricát és cirokot termelt rajta. Családtagjaival modern ipari méretű gazdálkodást folytat. A nagy téglaház, melyet virágágyások és szépen metszett élősvények vesznek körül, a melléképületek, a gépszínek, az udvarok tisztasága igényességről és jólétről tanúskodik. Aron ötvenéves, hét gyermek édesapja. A két nagyobb fiú megnősült, ők is ebben a nagy házban laknak. Együtt étkezünk. Az apa imája után reggelire került sor. Frissen sültt házikenyér, kalács, sajt, vaj, tej, tea, kávé, de még barackleves is volt az asztalon. Étkezésünk végeztével a lányok gyülekezeti, mi pedig kérésükre francia vallásos énekekkel ismertettük meg őket.

A községben eddig nem látott érdekességre figyeltünk fel. A gépszínen, az udvaron és a mezőn ma már nem használatos vaskörmös hátsó kerékkel ellátott modern traktorokkal és más gépi meghajtású szállítóeszközökkel találkozunk, amelyeket utólag ők alakítottak át. A művelet célja, hogy a közúti forgalomban azokat ne használhassák. Ezt a rendelkezést a kolónia lelkipásztora hozta, hogy a fiatalok nehogy kísértésbe essenek, és a negyvenöt kilométerre lévő városba, Santa Cruzba látogassanak. Azok a családok, amelyek tagjai bíztak a fiatalokban, szívesen megtartották volna az eredeti kerékformát, hiszen az praktikusabb és gazdaságo-

sabb, viszont a lelkész döntését senki sem vitatta. A kolóniákon uralkodó rend betartása mennonita erény.

A mennoniták közössége csodálatra és tiszteletre méltó. Ők alkalmazkodni tudtak a ma igényeinek megfelelő, modern világhoz, de ugyanakkor korlátozva személyes vágyaikat, sohasem változtatták hitbeli meggyőződésük alapját: Teremtőjükhöz, „hitük cselédeihez” és a környező világhoz való viszonyukat. Évszázadokon át, bármilyen megpróbáltatások, üldöztetések érték őket, a mártíromságot is vállalva betartották az isteni parancsot: „Ne ölj!”

Friesen Aron és családja

Mennyivel jobb lenne világunk, ha az egész emberiség ezt tartaná szem előtt!

Jegyzetek:

* A hutteriták és más anabaptista közösségek magyarországi vonatkozásai – *Szebeni Olivér: Anabaptisták* – Budapest, 1998. 198 p.

További irodalmi vonatkozások:

Kirner A. Bertalan: Baptista krónika – Budapest, 1935. 200. p

Bunta Magda: Az erdélyi habán kerámia – Bukarest, 1973. 128. p.

Katona Imre: Habán művészeti emlékek Magyarországon – Budapest, 1983. 240. p.

Zágoni Jenő: Anabaptisták – Bibliográfia (In: Krisztusért járva követségben) 1996. 391–394. p.

Robineau, Maryvonne és Bruno: Ok jaroj de migrado Ĉirkau nia planedo – Nantes, 1998. 201–230. p.; ua.: Monato, Antwerpen, 2000. 3. szám.

„Emlékezzetek meg a régiekről!”

Beszámoló az egyháztörténeti pályázat eredményéről

Még 1999. évben pályázatot hirdetett a Baptista Teológiai Alapítvány és a Baptista Teológiai Kutatóintézet egyháztörténeti tárgyú tanulmányok elkészítésére. A 2000. április 30-ig nyitva álló időben nyolc pályázat érkezett az ország különböző részeiről. A kiírók bíráló bizottsági tagokként felkérték *Bereczki Lajos*, *Marosi Nagy Lajos*, *Dr. Gerzsenyi László* és *Dr. Szebeni Olivér* testvéreket. A zsűri értékelésének figyelembevételével a kuratórium a következő díjazást, illetve értékelést alakította ki:

Az I. díjat a kuratórium nem adta ki.

A II. díjat megosztva *Papp Dániel: A Bodrogi Baptista Gyülekezet története* és *Somogyi Harold: Az Orgoványi Baptista Gyülekezet története* című pályamunkákra adta ki.

A III. díjat – ugyancsak megosztva – *Szlepák Lajos: A Selypi Baptista Gyülekezet története* és *Pálincás Ibolya: Marsal János lelkipásztor élete és szolgálata* című pályamunkákra adta ki.

Elismerésben és különdíjban részesítette *Szepes Péter: A Bokori Baptista Gyülekezet története* című pályaművét.

Ugyancsak elismerésben és különdíjban részesítette *Gergely Miklós: A békési és a dunavecsei gyülekezet*, valamint *A békési tábor történetét* feldolgozó pályaműveket, *dr. Meláth Ferenc: A Magyar Baptista Diakónusbizottság életéről és fejlődéséről* című pályaművét, továbbá *Kapus Györgyné: A Kölkedi Baptista Gyülekezet története* című pályaművét.

Az ünnepélyes eredményhirdetésre és a díjak átadására 2000. október 10-én, a Baptista Teológiai Akadémia áhítatának alkalmával, bensőséges ünnepség keretében került sor.

Az egyháztörténeti pályázatra beküldött tanulmányok méltatása

A közelmúltban a Békehírnökben hírt adtunk az egyháztörténeti pályázat eredményhirdetéséről. A beküldött és díjazott pályaműveket, a pályázatban részt vevők munkáját a pályázat kiírói nagyra értékelik. A tanulmányok nagy gonddal végzett adatgyűjtést tükröznek. Felébresztik tiszteletünket, és hálaadásra indítanak az úttörő elődök buzgóságáért, és reméljük, hogy önzetlen missziós tevékenységük követésére ösztönöznek. A feldolgozott gyülekezettörténeti adatok értékes forrásmunkául szolgálhatnak a magyarországi baptista missziótörténet kiegészítéséhez.

Indokoltnak tartjuk, hogy röviden értékeljük és méltassuk a beküldött pályázatokat, hiszen valamennyi tartalmas, hasznos, fontos információkat tartalmazó, szépen, igényesen elkészített tanulmány, melyeket az egyház levéltára és a Teológiai Akadémia mellett a teológiai hallgatók könyvtárába is el kell helyezni, és készíteni kell őket azok tanulmányozására. Itt hívjuk fel a figyelmet arra is, hogy ezek a tanulmányok az itt jelzett helyeken minden érdeklődő számára hozzáférhetők.

Be kell vallanom, felkavart a pályaművek elolvasása. Öröm és féltés, tette hívás és a missziómunkások felelőssége, a millenniumot és a jubileumokat lelkesen ünneplő közösségünk és a szórványban, szétszórtság magányában élő testvéreink helyzete kavargott bennem. Ami mindannyiunkra tartozik, amivel mindenkinek törődnie kell(ene).

Ebben talán segítenek ezek, a pályázatra beérkezett tanulmányok is, különösen, ha közkezen forognak. A millennium éve arra is jó lehet, hogy ezeket majd újabbak kövessék.

I.

A Bodrogi Baptista Gyülekezet története *Papp Dániel* tanulmánya, Tuzsér, 2000. jelöléssel.

A földrajzi környezet és a történelmi háttér keretébe helyezett missziótörténet tartalmában arányaiban és szerkezetében is jól elkészített pályamunka, mely tükrözi a szerző tehetségét és a téma iránti elkötelezettségét. De nyilvánvalóvá teszi azt is, mennyire szükséges, hogy a lelkimunkások rendelkezzenek szociológiai, pszichológiai készségekkel, felkészültséggel. És azt is, hogy igaz a misszióra: az Úr kezében van, de egy-egy hű sáfár áldozatos munkája sokat tehet annak előmozdításáért, viszont az önző szolga rossz példája sokat árthat annak.

Ennek a történései jelennek meg „*A bodrogi baptista misszió kezdeti évei (1919–1939)*”, majd a hősi korszakában: „*A bodrogi baptista misszió nehéz évei (1940–1962)*” és „*A bodrogi szétszórtság évei (1962–?)*” fejezetekben.

Ez a kérdőjel a fejezetcím végén aggodalom is, reménység is lehet: Vajon mikor ad az Úr áldás-esőt az emberi igyekezetre, hogy újra élő és fejlődő baptista misszió működessen Cigándon és környékén?

II.

Nagy élvezet volt olvasni *Somogyi Harold: Az Orgoványi Baptista Gyülekezet története* c. pályázatát is. Igen szép, intelligens, modern felfogású írás. Azt hiszem, ez a feldolgozási mód lesz a jövő gyülekezeti történetírás jó módja. Azokra a témákra tér ki, amelyek fontosak, mindenre kitér, ami fontos. Így aztán sok ismerős név, életút és esemény kerül elénk az imponáló bőséggel dokumentált tanulmányban.

Nagyon fontos lesz ez a jövő krónikásai számára is, de nagy élmény ennyi jól rendezett információt kapni – azokról, akik a szívükhöz közel állnak – a ma olvasója számára is.

III.

„...Egy testvér kérdezte is tőlem: Marsal bácsi, te mit csináltál ezzel a gyülekezettel, hogy ilyen egységes lett? A válaszom az volt: Egyformán szerettem mindenkit.” Vezérgondolatként emeltem ki ezt a részletet *Pálkás Ibolya*: „**Marsal János nyugalmazott lelkipásztor élete és szolgálata dióhéjban**” című pályamunkájából.

Jól dokumentált és szépen illusztrált tanulmány ez egy, a hányatott életből az Úr szolgálatába szegődött, lelki emberként élő, sokak által ismert és sokak által szeretett lelkipásztor életútjáról.

„Legyen ez a dolgozat ajándék is Marsal bácsi 75. születésnapjára”, írja a szerző Szada, 2000. április keltezésű pályaművében.

Az életút leírásába – aminek összegezésére (pedig érdekes lenne) nem vállalkozhatok – belefér az általa pártolt gyülekezetek rövid történetének leírása. Így:

- A Nagyvarsányi Körzet rövid története
- A Szadai Baptista Gyülekezet rövid története
- A veregyházi gyülekezet rövid története
- A Kartali Baptista Gyülekezet rövid története című művekből táru fel előttünk.

Szerencsés megoldás egy lelkipásztor életútjának ürügén ilyen feldolgozást készíteni és közreadni közösségünk egy-egy szeletéről.

IV.

A Selypi Baptista Gyülekezet története 1924–1999 *Szlepák Lajos* lelkipásztor tanulmánya. Nagyon közel érzi magához ezt a kis közösséget a történetük leírója. Talán ezért is kellene buzdítani minden lelkipásztort, különösen pedig a fiatal „pályakezdőket”, hogy nagy részletességgel kutassák fel a reájuk bízott gyülekezet előéletét, múltját, örömeit, próbáit, és így is keressék azokat az adottságokat, értékeket, amelyek az együttműködésben a gyülekezet építésére alkalmasak lehetnek.

Aki pedig már hosszabb múltra tekinthet vissza, az élmények, tanulságok összefoglalásából és elemzéséből alkot hat hasznosat, fontosat, amint ez a tanulmány is teszi.

Ez a rövidre fogott méltatás igen gazdag tartalmú tanulmányt szeretne az olvasó figyelmébe ajánlani.

A különdíjjal jutalmazott pályaművekről

Az egyháztörténeti pályázat különdíjjal jutalmazott tanulmányait ismertetjük meg ebben a részben. Ezek az írá sok is megérdemlik a figyelmünket. Nemcsak információkat, hanem elkötelezettséget és szeretetet sugároznak, szerzőik együtt örülnek azokkal, akik az isteni vezettetés harmóniájának boldogságában járhatnak, de együtt küzdenek azokkal is, akiket nehezebb úton tanít és készít fel Isten a győzelmes életre.

V.

A Bokori Baptista Gyülekezet missziótörténete 1930–2000 *Szepes Péter* tanulmánya, aki a Baptista Teológiai Akadémia IV. éves hallgatója. Teológiai szakon szociális munkás szakirányú tanulmányokat folytat. Családjával együtt szüleinél, Bokor községben él.

Megható az a szeretet és imponáló az a gondosság, ahogyan a táj, a község és főképpen a gyülekezet életét leírja, elemzi. Írásából jól érzékelhető az a lelkiület, ami annak idején – még 70 évvel ezelőtt, és az azt követő évtizedekben – az ott élő embereket megragadta, Krisztus követésére és a gyülekezethez tartozásra indította. Ebből a tanulmányból az is meglátható, hogy közösségünk az egész országban – sőt azon túl is – ezernyi szállal – a szeretet és a missziós küldetés tudat kötelékével – kapcsolódik egymással, és hogy milyen fáradhatatlan törődéssel gondozták hitelődeink a kicsiny gyülekezeteket is.

Aki így tud kötődni a közösséghez, aki ilyen gonddal figyelmességgel kutatja fel annak történetét, örömeit, gondjait és rendszerezi az események tanulságait, az bizonyára jól fogja szolgálni és pártorolni is a reábízottakat.

VI.

Gergely Miklós nyugalmazott békési lelkipásztor három tanulmánya – korábban leírt, régebbi lezárású – visszaemlékezéseket tartalmaz igen bőséges tárgyi elemeket és pótolhatatlan információkat összegezően.

Ezek közül **A dunavecsei baptisták története** rövid visszaemlékezés csupán, a családi gyökerek és a fiatalkori élmények summázata, és ennek keretében felsorolja azoknak a gyülekezeti tagoknak a neveit, akik az ő fiatalkori ottlétük idején a gyülekezet tagjai voltak. (Ez alatt egy tucat hívő család és/vagy testvér megnevezése található.)

A békési baptisták története 1873/74-től 1937/38-ig már terjedelmesebb, ok-kutató, elemző és eseménykövető tanulmány. Lehet, hogy ma már kicsit archaikusnak tűnik, de nagy kár lenne, ha nem maradna fenn. Az is lehet, hogy ma már másként látunk és értékelünk dolgokat, mint ahogyan ebben a közvetlen, élményközel leírásban olvassuk, de ha az akkori missziói eredményeket összevetjük a racionálisan hatékonyságra törekvő korunk produktumaival, akkor van okunk min elgondolkodni.

Ma is igaz lehet a tanulmány egyik szép mondata: „Mondták egyesek: Ha örülni akarunk, menjünk Békésre!”

És ez talán igazán **A körösvidéki baptista ifjúsági konferenciák megtartásáról és a békési tábor múltjáról való rövid megemlékezés** című írásban érzékelhető nagyon jellemzően. Ez a tanulmány különösen is megérdemli a figyelmünket. A jól szerkesztett, szépen leírt és nagyon nagy tárgyi ismeretet tükröző értékén túl ebben az írásban sugárzik az a szeretet, ami bennünket is magával ragad. Az értékét pedig mutatja az, hogy ez a tábor ma is él, működik, és ma is a térség testvériségének örömforrása. Nem vészett hát kárba az az áldozat és törődés, amit ennek a kialakítására fordítottak, meg az a szerető figyelem, amit az egyház országos vezetői ennek a törekvésnek szenteltek. Az például, hogy táborhelyre vonuló tömegben – még a Vésztőn megtartott első nyári kon-

ferencián – „A fúvószenekar hangjai mellett ott lépdelték mint valami öreg tábornokok: Csopják és Udvarnoki testvérek”, és az előadói névsorban egyházunk nagyrabecsült személyiségei szerepeltek. Azt hiszem, hogy az egyházi történetkutatásunk nem nélkülözheti ezt a tanulmányt, de igen érdekes olvasmány ez minden érdekelt és érdeklődő számára is.

VII.

Közel került a szívemhez és bevallom, hogy – engem, mint annak idején a gyülekezetbe tanyáról bejáró gyermekemlékeket dédelgetőt – meg is hatott *Kapus Györgyné: A Kölked Baptista Gyülekezet története* című pályázata.

„*Kölked egy kis falu, amit Mohács, Duna és a határ vesz körül*” – így kezdődik az írás. Ott bizony a végek küzdelmes élete folyik a gyülekezetépítés terén is. Családias közvetlenséggel, az együvé tartozó hozzátartozók egymásra figyelő szeretetével ír a gyülekezetről a pályázat készítője.

Nagyon fontosnak tartom, hogy ebből a szemszögből – és ennek a felelősségéből – nézzük-lássuk a missziói tevékenységünket: Miket élnek át, hogyan rendezik be hitéletüket – teljes életüket – azok, akiket a miszió és Isten megtérésre hívó szava elért, megragadott és elkötelezett, de akik számára nem adatott meg a nagy közösségben élés lehetősége, (mellesleg szólva, amit ott nem becsülnek, óvnak eléggé, kicsinyes torzsalkodásokkal olyan könnyelműen felborítanak), hanem – nemegyszer a lét-nemlét határán küzdve a megmaradásért – a naponkénti helytállás és a ritka, nagyon megbecsült ünneplés lehetősége maradt sorsul.

Kisugárzik ebből az írásból az igei ígéret teljesülése is: „*jó szolgálóm, aki a kevésen hűnek bizonyultál, többre bízlak ezután!*” Ezt a „többet” látom én az ígéretes cigánymisszó kibontakozásában. Mert bizony néhány jól konszolidált gyülekezetünket alighanem „megpróbálná” a másképpen szocializált cigányok tömeges „érdeklődése” (az „ébredés” szót nem is merem használni). Ott, a küzdelmes létben edződött testvérek között ez természetes, és ígéretes. Hiszen – amint róluk a tanulmány írója megjegyzi: „Olyan nagy szeretet van bennük, és vágy a hitben való növekedés iránt.”

Teljesen azonosulhatunk az írás zárómondatával is: „Nagyon hálás vagyok azért Istennek, hogy ha kevesen is, de 1920 óta mindig van gyülekezet Kölkedben, akik igazán akarják megélni az Igét, és továbbadni másoknak.”

VIII.

Lehet, hogy nem egyöntetű vélemény és megítélés él egyházunkban **A Magyarországi Baptista Diakónusbizottság életéről és fejlődéséről**, amelyet *dr. Meláth Ferenc*, e Bizottság „bennfentes” tagja és vezető személyisége foglalt össze. Az események sodrában álló ember pótolhatatlanul fontos és pontos leírása,

elemzése és felelős őrzése tapasztalható az írás minden részletében. És az a protestáns elkötelezettség, amely az egyházi hierarchia kialakulásának elkerülhetetlen próbálkozásával szemben az egyetemes papság őskeresztény elve mellett teszi le a voksát. Aki – ha kell – küzd is ezért a meggyőződéséért, de mégis: leginkább szolgálni akar. Erre elhívni és elkötelezni másokat is, mert a gyülekezetek fejlődése, jó rendje, a miszió előre vitele az áldozatos, elhívott, elkötelezett és felkészített hívőkre alapozott, és ez lehet Istentől megáldott.

Mert: „Nem a sok száj, hanem a sok kéz az áldott!” – tartja egy régi, bölcs népi mondás.

Bizony le kellett ezt írni, és nem csak archiválni kell az egyház levéltárában, hanem haszonnal forgatni is.

Legyen Istenünk áldása gyülekezeteinken és áldozatos, szolgáló életű vezetőin és tagjain!

Dr. Bácsi Sándor

A Baptista Teológiai Alapítvány kuratóriumának titkára

Sík Sándor

FÁKLYA

Ülök az országúton, az árva útfelen,
Fáklyát lobogtat jobbkezem,
És mindeneknek, akik általmennek
Szólok csendesen:

Testvéreim, megálljatok és üljetek le mellém,
Mert íme, mondom néktek:
Erre fog jönni, akit ti kerestek,
Erre fog jönni, akire
Oly igen nagyon nagy a ti szükségtek.
Engemet ő küld a vak idegenbe,
Hol szél sóhajt, és úttalanok járnak,
És ő adta a fáklyát a kezembe,
És fényét ő gyújtotta meg,
Hogy mindnyájatokat, akik hajában harmat
didereg,
És arcán reszkető, fázó cseppek verődnek:
A fáklya köré ide gyűjtsétek,
Mert itt egy kicsi körben száraz van és meleg.
Jertek, üljünk le békén, s várjuk a mi időnket,
Míg eljön, akit várnak mindenek.

S aki elküldött fáklyafénynek lennem,
Imádkozom, hogy adja:
Amíg el nem jön az ígéret napja,
Füstöt ne vessen és el ne aludjon
S meg ne hüljön az élő fáklya bennem.

Majnár Zsolt

A keresztyénség és a keleti vallások tanításainak összefüggései és ellentmondásai 1.

E tanulmány az 1996. november 8-i LMK-n,
Békésen elhangzott előadás átdolgozása

A szerkesztő előszava

Ma már meg sem lepődünk azon, ha Európa országaiban idegen vallások képviselői, hittérítői jelennek meg. Baptista hiteleink harcoltak a vallás- és szólásszabadságért: hogy minden embernek adassék meg az az alapvető jog, hogy hitét megvallja mások előtt. Mi, kései utodok sem vitatjuk el e jogot senkitől. Ugyanakkor Jézus Krisztusban nyert életünk a legdrágább kincsünk, melyet nem vehet el tőlünk és gyermekeinktől senki. Védelveznünk kell értékeinket, de úgy, hogy ezzel mások szabadságát nem korlátozhatjuk. Mit tegyünk hát? Nézzünk szembe a mássággal, ismerjük meg, ismerjük ki, és ezzel együtt mutassuk fel saját hitbeli kincseink mindenekfeletti értékét. Hitheli meggyőződés és vallási kérdések vitája soha nem dönthető el az erőszak eszközeivel. „Hadakozásunk fegyverei nem testiek, hanem erősek az Isten kezében erődítmények lerombolására. Ezekkel rombolunk le minden okoskodást és minden magasztalat, amelyet az Isten ismeretével szemben emeltek, és foglyul ejtünk minden gondolatot a Krisztus iránti engedelmségre...” (2Kor 10:4-5). E munkánkban ad jelentős segítséget Majnár Zsolt szolgatársunk előadása.

Előszó

A vallásra is érvényes az, amit Goethe a nyelvről mondott: „aki egyet ismer, nem ismer egyet sem”¹. Tudjuk, hogy ez nem teljesen igaz, hiszen nem mindenkinek adatik meg több földi nyelv ismerete.

Azt viszont bizonyosan állíthatjuk, hogy minden vallás a sajátját tartja egyedül igaznak és „üdvözítőnek”. Mindenki kijelenti, hogy övé az abszolút igazság, és ezért minden más tanítást csekélyebb értékűnek ítélnék. Rendkívül fontos tisztáznunk, hogy mivel próbálják alátámasztani az elsőbbségi jogot minden felett, és miért tulajdonítanak csekélyebb értéket minden más elképzelésnek.

Mi, keresztyének hittel valljuk, hogy az egyedüli igazság Jézus Krisztusban lelhető fel. „*En vagyok az út, az igazság és az élet, és senki se mehet az Atyához, csakis én általam*” (Jn 14:6) – fogalmazza meg Jézus. De hogyan állja meg ez az isteni kijelentés a történelem forгатagában és a vallások tanításainak az összefüggéseiben a helyét? Akkor, amikor tudjuk, hogy a nem keresztyén emberek minden fogalmat a Bibliából vesznek ki és új tartalommal ruháznak fel? Ezekre a kérdésekre – a teljesség igénye nélkül –, megpróbálunk választ találni a következő sorokban.

I. Vallás és vallás-alapítók

1. Rövid ismertető

Az árja vallás (Kr. e. 3. évezred) képviselői hogy miben hittek és milyen vallási szertartásokat végeztek, azt az Indiában történt letelepedésük után a szent könyvükből, a Védákból tudhatjuk meg.

A védikus vallás (Kr. e. 2. évezred közepétől kb. a Kr. e. 1. évezred elejéig állt fenn Indiában. A totemizmust, az őslakosság vallási hiedelmeit és az ősi szokásokat a korábbi varázslókból szerveződött, s zárt

A hinduizmus néhány kifejezése

- ◆ **ablucio** (mosakodás): azért végzik e vallás hívei, hogy megtisztuljanak, amikor vizet szórnak testük különböző részeire
- ◆ **attribútum**: valakinek vagy valaminek sajátja, ami jellemző rá
- ◆ **avatar**: Visnu különböző inkarnációira adott név
- ◆ **bráhman**: az első hindu kaszt tagja; a bráhmanok tanulmányozzák a szent szövegeket
- ◆ **eposz**: általában hosszú elbeszélő költemény, ami egy legendás hős tetteit mondja el
- ◆ **inkarnáció** (megtestesülés)
- ◆ **karma**: az az elv, amely szerint egy emberi élet csak az életek láncolatának egy szeme, minden élet boldogsága az előzőben végrehajtott cselekedetektől függ
- ◆ **kaszt**: Indiában az a zárt társadalmi csoport, amelyhez az ember születésétől fogva tartozik, és amelyen nem változtathat egész élete során
- ◆ **a reinkarnáció**: új alakban való megjelenés, a halál utáni új élet új testben

Kína öt szent hegycsúcsának egyike, a Huang Shan

A három doktrína együttese

A taoizmus és a konfucianizmus mellett Kínában a buddhizmus is elterjedt a Kr. e. 2. századtól.

E három vallás kölcsönösen hatott egymásra. A 16. és 17. században egy mozgalom meg is kísérelte egyesítésüket. A legtöbb kínai mindhárom vallást gyakorolja. Így Buddhát, Konfuciuszt és Lao-cét gyakran egymás mellett ábrázolták (lásd lent). A legenda úgy tartja, hogy Lao-ce és Konfuciusz találkoztak egymással életük folyamán.

Konfuciánusok, taoisták vagy buddhisták, mind ellátogattak a Tai Shanra, az egyik szent hegyre, melynek oldalában számos templomot építettek.

csoportokba tömörült „törvénytudók” (brahmanok) foglalták össze.

Elő-India honi vallását, amelyhez ma a szubkontinens lakóinak kb. kétharmada tartozik, brahmanizmusnak vagy hinduizmusnak nevezik. Az Észak-Indiába benyomuló muszlimok az Indus-vidék lakóit hinduknak nevezték. Mi a hinduizmus? Önmagukat az emberiség örök vallásának tekintik, de a történelem folyamán fellépő isteni inkarnációkat a mindenkor új, a változó körülményekhez megfelelő módon hirdetik és értelmezik. Nem alapított, hanem alakulóban lévő vallás. A hinduizmusban vagy brahmanizmusban legjellemzőbb a pluralizmus, a sokféleség. Mindenki maga választja meg, hogy melyik istenben higgyen. A hin-

duizmusnak nincs vallásalapítója és nincsenek prófétái. Ezt a hívek úgy tekintik, mint vallásuk isteni eredetének a bizonyítékát.

A brahmanizmus tehát a védikus vallás helyébe lépett kasztrendszer. Az Kr. e. 1. évezred elején az árják által meghódított Indus és Gangesz völgyében számos despotikus állam jött létre, amelyek közül az i.e. 6. században két nagyobb állam emelkedett ki: egyik a Gangesz völgyében (Magádh), a másik pedig az Indus völgyében (Kósala).

A brahmanizmusnak volt egy oldalága, az ún. dzsainizmus vagy dzsinizmus. Tanításuk szerint önfegyelmet, sőt aszkézist kell gyakorolni. A dzsainizmus szerzetesrendet alapított. A szerzetes egyetlen élőlényt se bánt, nincs magántulajdona, húst nem eszik, a vizet szűri, nehogy élőlényt nyeljen le, sőt jártában szája és orra előtt kendőt hord, seprővel maga előtt tisztítja az utat, nehogy élőlényt lélegezzen be vagy taposson el. Saját életét viszont nem kíméli. Az öngyilkosság a legnagyobb érdem, amely a Nirvánába vezeti őket.

A kínai szinkretista népvallás az univerzizmus, ősi kínai vallás, konfucianizmus, taoizmus és buddhizmus. A kínai vallás alapja a két őselem (őserő), a Jin és a Jang harmóniája, amelyek a teremtő és fenntartó ősi alapelvben, a legfőbb világnyelvben, a „tao”-ban egyesülnek. A kínai birodalmi ősvallást a Kr. e. 6. században Kung Fu-ce (Konfuciusz) gyakorlati és erkölcsi rendszerbe foglalta. Konfuciusz kortársa, Lao-ce pedig elmélyítette a Tao ősi vallás tanítását. Szerinte a léleknek a külső világtól elfordulva, belső megtisztulás és misztikus átélés révén azonosulni kell a Taoval.

Az ősvallás lényegét, tanításait és vallási gyakorlatát a későbbiekben Konfuciusz és tanítványai gyűjtötték össze. A konfucianizmus annak a szellemi küzdelemnek az eredményeként jött létre, amely a régi birodalmi vallás, az ősszínai Tao-felfogás misztikus-mágikus eszméinek túlbujánzása ellen folyt. Konfuciusz megtisztítva kívánta helyreállítani a régi tanításokat. A család és az állam céljaira használható erkölcsant hirdetett, tanítása a kínaiság megtestesítője lett. Konfuciusz szerint Tao az az ősprincipium, amely minden dolognak az összetartó ereje.

Kung Fu-ce világképének központjában is a Tao áll, de nem mágikus erejét és hatásait emeli ki. Kung Fu-ce tulajdonképpen nem vallási reformátor, hanem erkölcsant volt. Eszménye a „zszen” (emberség), a patriarkális érzélem. Erkölcsösségében, humanitásában találja meg a békességét. Kung Fu-ce etikájának alapja a jóakarat erejébe vetett optimista hit.

Lao-ce, az „öreg mester”, a kínai szellemi élet másik óriása, aki Kr. e. 604–517 között élt mint császári levéltáros. A korabeli Csü-dinastia hanyatlása idején elhagyta hivatalát és hazáját. A hagyomány szerint a határon való átkelésakor írta meg a Tao te-king (Könyv a világtörvényről és annak

Brahma, a hinduizmus legfőbb istene

hatásáról) c. könyvét. Lao-ce gondolkodásának középpontjában is a „Tao” állt. „A Tao a világ okosa, mivel belőle keletkezett minden. A Tao a mindenség összetartó törvénye és a világrendi erkölcsi alapja, amelyhez vissza kell térnie az embernek.”² Ez a „visszatérés” Lao-ce erkölcsi ideálja. Szerinte a Tao minden létezés örökkévaló ősforrása, és szubsztanciális erő, amely mindent létrehoz. Ez tehát a mindent magába foglaló örökkévalóság legfőbb „világelve”. Lao-ce követői (taoisták) azt állították a Taóról, hogy az immanens, értelmes, de személy feletti természetstörvény. Az egyben az öslét is. Poláris kettéválásából jött létre az ég és a föld. A Tao tartja fenn a két alaperő egyensúlyát. Fő céljuk azoknak az akadályoknak az eltávolítása, amelyek fékezik a „csi” áramlását. Az energia az élet ereje, és a taoisták imádták az életet.

Az „egyetemes összhang elve” szerint a jelenségek összessége két egymást kiegészítő és egymással harmóniában lévő alapelvre (őselem, őserő) vezethető vissza: a *jang* és a *jin* elvére. A két harmonikus őselem közül a *jang* a pozitív (a magasság, fény, meleg, megtermékenyítés „férfias” elve), a *jin* pedig a negatív erőt jelenti (mélység, árnyék, hideg, befogadás „nőies” elve). Ezek a fogalmak az istenek (*sen*) és a démonok (*kwei*) ősi kettősségének hordozói. A két őserő, a *jang* és a *jin* kiegészítik egymást, de nem ellentétei egymásnak. Együttműködésük hozza létre a kozmosz valamennyi jelenségét. Ez a két erő nem más, mint a

„Minden-Egy”, az állandó változásban lévő létező két oldala. A jangnak megfelel az emberben a *sen*, ami az égi lelket jelöli, a *jin*nek pedig a *kwei*, amely a földi lelket jelenti. De erről az előbbieken már szoltunk. Az ember tehát a makrokozmosz kicsinyített mása, a mikrokozmosz – mondják a taoisták.

A buddhizmus azoknak a körében jött létre Indiában, akik a brahmanizmus által szentesített kasztrendszer elnyomása alatt szenvedtek. Ennek megalapítója a vallási hagyomány szerint sziddhárta Gautama Buddha (Kr. e. 560-480). Buddha hét évi önsanyargatás után „megvilágosodott”, felismerte a reinkarnáció igazságát, a szenvedés okát és megszüntetésének a módját. A megvilágosodása után még hét napig keresztbe tett lábakkal ült a Bó-fa alatt és élvezte a szabadulás örömét. A szenvedő emberiség érdekében elhatározta a „tan” hirdetését. Már Buddha életében létrejött a „sangha”, a buddhista gyülekezet. Nem írta le tanításait, hanem sok civakodás után a tanítványai foglalták azokat írásba.

A mahájána buddhizmus kialakulása a Kr. u. 1–2. sz. fordulójára tehető. A 3. buddhista zsinaton dolgozták ki és hagyták jóvá több eszméjét. A mahájána misztikája szerint „öt emberi buddha” (mánusi-buddha) emelkedik ki a számtalan buddha közül. Ezek: Kvakuvashanda, Kanakamuni, Kásjapa és Gautama Buddha – akik már előző világkorszakokban megjelentek a földön, valamint az eljövendő világkorszak buddhája: Maitreja.

A mahájána buddhizmus felekezetei közül csak a legfontosabbakat emeljük ki, mivel a mahájána számos formája, felekezete és alfelekezete van.

A Tiszta Föld buddhizmus (Pure Land Buddhism), amely Kinában és Japánban vált népszerűvé, arra a Buddhára koncentrál, akit Indiában Amitabhnak, Kinában Omitu funak és Japánban Amidának hívnak. A Tiszta Föld szektáját Hónen Sháin alapította 1275-ben. Tanítása szerint aki Amidá, a „Határtalan Fény Buddhájára” (Amitábha) támaszkodik és az ő nevével fohászkodik, az Paradicsomba (dzsódo) kerül. Ő

Buddha a fügefű alatt Bódh Gajában, ahol „megvilágosodott”

megrajzolta a Tiszta Föld Paradicsomának pompáját és részletezte az odajutás módját és feltételeit is.

A Zen buddhizmus majdnem tökéletes ellentéte az Amidának. A Zen buddhizmust Kr. u. 1191 körül egy Eisza

Buddha születése

Buddha láblenyomata

A buddhizmus kezdetén nem készítettek festményt, sem szobrot Buddháról, mert úgy gondolták, egyszerűen lehetetlen ábrázolni egy ilyen kivételes személyiséget.

Szimbólumokat használtak helyette, mint amilyen a járásának nyoma. Koreában, Hacin templomában a szerzetesek több mint 81 ezer, az alábbiakhoz hasonló fadarabot őriznek.

Ezek Buddha lábnyomát ábrázolják bevésített szövegekkel.

Buddha egyéb jelképei: a kerék – az élet és a kozmosz szimbóluma, továbbá a napernyő és a trón mint a tekintély jelképei; a lótusz a tisztaságot megjelenítő virág; és a fehér elefánt, mellyel Buddha anyja álmodott a gyermek születése előtt.

nevű szerzetes alapította meg. A vallásos élet súlypontját a koncentrációra és a meditációra helyezte. A szekta tanítása szerint az elmélkedés a tiszta igazság ismeretét közvetíti, és a tiszta igazság birtokában az ember megismeri, hogy minden élet-tartalom csak lát-szat. A zent kedélyállapotra gyakorolt rendkívüli kedvező hatásért kedvelik Japánban, különösen a harcosok (szamurájok) körében. Innen van a neve is: busi-bukko, azaz a busik vagy harcosok buddhizmusa.

A vadzsarayána buddhizmust a mantrák kimondott meditációjával egyenértékűnek tekintették. A késői mahayánába, a varázsformulák erejébe vetett hit megnövekedett. Ez az irányzat mágikus, titkos tanítást hozott létre, amely az eredeti buddhizmustól még inkább eltávolodott azáltal, hogy női isteneket is magába fogadott.

Tibetben a 7. században a helyi vallás (a bon) és a mahájána, valamint a vadzsarayána összeolvadásából jött létre a lámaizmus, a buddhizmusnak e sajátos „legelfajzottabb” változata. Ott az okkult és mágikus tibeti vallással elegyedve a buddhizmus egy speciális felekezetét eredményezte. Feje a dalai láma, egy ember, akit egy Boddhisattva megtestesüléseként imádtak.

A kínai buddhizmus irányzatai, szektái közül a legjelentősebb az Indiában a 6. században átkerült és meghonosodott elmélkedés (dhjána) iskolája volt. Előterjesztése Bódhidharma indiai szerzetes nevéhez kapcsolódik. Ez a meditációs iskola Kínában „csan”, Japánban „zen” néven vált ismertté. Tanításának lényege az, hogy az igazságot, Buddhát környezetünkben, magunkban kell megtalálnunk.

Az iszlám jelentése: az Isten iránti odaadás, belenyugvás az ő akarátába. Nagy súlyt fektetnek arra, hogy Mohamed (Kr. u. 570–632) nem új vallást alapított, hanem egy magasrendű és végleges formát adott az Ádám kora óta létező ősvallásnak. Meggyőződésük szerint az iszlám az egyetlen igaz hit, s erre a hitre kell téríteni az egész világot.

A szunnita irányzat képviseli az ortodox iszlámot. A világ muszlimjainak mintegy 90%-át foglalja magába. Létrejötte Mohamed halála után az első három kalifát a közösség konszenzusa (idzsmá) alapján választotta, tekintet nélkül a prófétától való származásra.

A síita irányzat képviseli az utolsó általánosan elismert kalifát, Ali hívei hozták létre. Eredetileg olyan pártot alkottak, amely a próféta családjának a kalifaságra támasztott igényét kívánta támogatni. A síiták ma a muszlimok több mint 10%-át teszik ki. A síiták idővel teológiai magyarázattal is alátámasztották állásfoglalásukat. Azt állították, hogy Ali utódai különleges természetfeletti adottságokat örököltek Mohamedtől. Vallási vezetőiket nem kalifáknak, hanem imámoknak nevezték. Szerintük az első imám Ali volt.

Az iszlámban – különösen néhány síita irányzathoz – nagy szerepet játszott és játszik ma is a madhizmus: *várakozás az eljövendő világmegváltó messiásra*, aki teljesítve Allah akarátát, megvalósítja a földön Isten uralmát. A madhi-eszme mindig a fennálló, létező hatalommal elégedetlenek trónusa volt, akik a prófétai jövődőlésben bizakodva remélték a viszonyok megváltozását, amely szerint az idők betelteleével Allah egy férfit támaszt a próféta ivadékaiból, aki a világot eltölti jóval és igazsággal – a férfi a mahdi, a jó útra vezérelt.

A baháizmus az iráni síita iszlámból kifejlődő reformirányzat. Tanítása szerint minden igazság és megismerés forrása az isteni kinyilatkoztatás, amelyet a világon minden időben az isteni küldöttek hirdettek ki. Ezek fellépései a történelem egy-egy szakaszát jellemzik. Az első próféta

Ádám, s utána Noé, Ábrahám, Mózes, Krisna, Buddha, Zarathusztra, Jézus és Mohamed. Az utolsó és legnagyobb próféta azonban Baháulláh volt. A baháizmus tehát az iszlámból szakadt ki, de több vallás elemeiből építkező szekta lett. Már 1925-ben kimondta az iszlám bíróság a bahái vallás elszakadását az iszlámtól. Ez a vallás egyike kíván lenni a világvallásoknak, olyan hitként, amelyben teljes harmóniában benne foglaltatnak a vallások alapelemei.

Párszizmus: Zarathusztra vallásának, az ősi perzsa hitnek mai hívei a párszik. Hisznek az egyetlen Jóistenben (Ahura-Mardó), akinek Zarathusztra a prófétája. Hisznek a halál utáni életben a másvilágon, ahol mindenki érdeme szerint megkapja földi élete jutalmazását vagy büntetését.

Mindezt a szinkretizmust próbálja összefoglalni a New Age világmozgalom, amely az 1980-as években keletkezett és terjedt el az USA-ban s majd az egész világon. Ez a szellemi mozgalom új világképet kínál: az ember önmegvalósítását, kozmikus jellegű spiritualizálódását. Célja az egyén és a társadalom átformálása, új lelkeséggel telítve.

*Krisna a kedvesével, Rádhával, 18. sz.
London, Victoria & Albert Museum*

Végül pedig a keresztyénség az a vallás, amelynek hitét és erkölceit Jézus Krisztus hirdette Palesztinában, s halála után az apostolok és az ő tanítványaik terjesztették, terjesztik ma is az egész világon. A történeti Jézus létezése ma már mindenki számára kétségtelen. Ezt nemcsak a róla és követőiről szóló újszövetségi iratok bizonyítják, hanem a korabeli zsidó

*A Kuruk csatája, a Mahábhárata c. hőseposz alapján.
London, British Museum*

és római források is. Tanítása beleilleszkedett az ószövetségi kinyilatkoztatás kereteibe, de sok tekintetben forradalmasította és túllépte azt. Jézus nem a mózesi Törvény megszüntetésére, hanem annak beteljesítésére törekedett.

Mindebből a rövid ismertetésből kitűnik, hogy a benne foglaltak közül egyik vallás sem mondja a másiktól, hogy jobb volna a sajátjánál. Kié akkor az igazság? Az előszóban megemlítették szerint a testet öltött Isten mutatja be nekünk a tökéletes igazságot és az önfeláldozó, tiszta életet. Erről próbálunk meg beszélni a következőkben.

(Folytatása következik)

Idézetek jegyzéke

1. Glasenapp, Helmuth von: **Az öt világvallás** 5. o.
2. Hunyadi László: **A világ vallásföldrajza**, 93. o.

Bibliográfia

- A New Age keresztyén szemmel (videokazetta), Marana Tha 2000 Alapítvány, Bp., 1994.
- Bajusz Ferenc: **A keresztyénség és a világvallások**, Református Kiadó, Bp.,
- Clarke, Peter B.: **A világ vallásai**, Medicina Könyvkiadó, Bp., 1993.
- Dahlfors, Thorwald: **A sors mint esély**, Magyar Könyvklub, Bp., 1995.
- Gecse Gusztáv: **Vallástörténeti kislexikon**, Kossuth Könyvkiadó, Bp., 1983.
- Gesztesy Tamás: **Egyházak és vallások a mai Magyarországon**, Akadémiai Könyvkiadó, Bp., 1991.
- Gitt, Werner: **...És a többi vallás**, Evangéliumi Kiadó, Bp., 1994.
- Ringpocse, Szögjal: **Tibeti könyv életről és halálról**, Magyar Könyvklub, Bp., 1995.
- Smith, Huston: **A világ nagy vallásai**, Magyar Könyvklub, Bp., 1995.
- Szimonidesz Lajos: **A világ vallásai**, Könyvértékesítő Vállalat, Bp., 1988.

Rolf Höneisen

A teremtés kínai nyelven

*Férfi, nő, kert,
kísértés, bűnbeesés,
halál – az ősi kínai
képirás emlékeztet
az emberiség
kezdetekre*

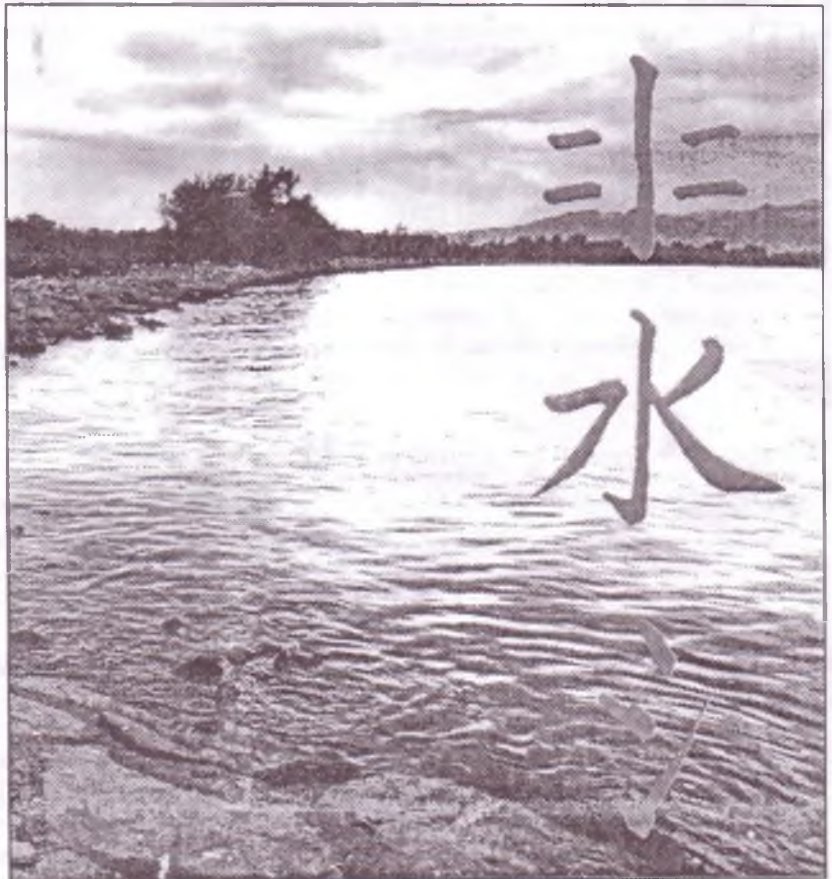
A buddhizmus, a taoizmus és a konfucionizmus elterjedését megelőző időkre visszatekintve Kínában egy másik vallásos környezet nyomaira bukkanunk. Az ősi kínaiak egyistenhitűek voltak. Egy Istennek szolgáltak, aki Shang Ti, a mennyei Császár volt. Az írásbeli kommunikáció megvalósítására a szóképek rendszerét fejlesztették ki. A piktogramok alkalmaztak voltak tárgyak leírására, de absztrakt fogalmak kifejezésére már nem.

Az absztrakt fogalmak kifejezésére a grafikus jelképeket rövid, képes történetekké – ideogramok – szerkesztették. Hogy az ideogramok érthetők legyenek, közismert tényekre kellett azokat felépíteni. Az emberiség kezdetéről szóló szájhagyomány valószínűleg ilyen mindenütt elterjedt ismeret volt.

Ilyen megfontolások alapján kezdett egy kínai prédikátor, C. H. Kang, és egy amerikai patológus, Ethel R. Nelson, kutatásokat és összehasonlításokat végezni.

Amit találtak, az olyan bámulatos, hogy az emberben felvetődik a kérdés, vajon felfedezéseik miért nem keltettek már régen feltűnést az egész világon. Kang és Nelson kimutatták, hogy a kínai írásjelek részleteket tartalmaznak az emberiség őstörténetéből.

Ethel Nelson: „Jó okunk van feltételezni, hogy a kínai írás az őstörténet bizonyítékait hordozza magában, és ez az őstörténet a bemutatott részletek alapján a héber Biblia beszámolójára emlékeztet.” Időközben Kang és Nelson könyve németül is megjelent (Erinnerungen an die Genesis. Die Chinesen und die biblische Urgeschichte, C. H. Kang – Ethel R. Nelson, Hinssler, 1998.).

A kínai írásjelek az évezredek során szinte változatlanok maradtak. Lehetséges volna, hogy a régi kínaiak ismerték a Teremtéstörténetet, még mielőtt Mózes leírta volna? Vajon a Föld és az emberiség eredetéről szóló információkat a speciális írásjelek évszázadokig megőrizték? Vajon az élet mégsem a véletlen műve, hanem a Mózes első könyvében leírt intelligens tervezés eredménye? – kérdezheti a kételkedő.

Kang és Nelson meg vannak győződve arról, hogy a kínai írásjelek a monoteista korszakban alakultak ki, jóval azelőtt, hogy a politeista és ateista vallásos elképzelések a társadalomban teret nyertek volna. A szép kalligráfiájú írásokat az új szellemi áramlatok érintetlenül hagyták. Ezért hordozzák még ma is az eredeti hittételeket magukban.

„Az a beszámoló, melyet sok írásjel tartalmaz, olyan nagymértékű hasonlóságot mutat Mózes első könyvével, hogy éppenséggel logikusnak tűnik azt hinni, hogy mindkét civilizáció ugyanazon történelmi ismeretek birtokában volt.” (35. old.)

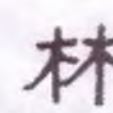
A kínai írás eredetéről szóló első tanulmányokat feltehetően Hsu Shen végezte (Kr. e. 86). Az ő idejében a taoista

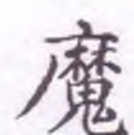
魔 Kisértő

Titkos + férfi + kert + (élő) = Sátán + fák + fedél = KISÉRTŐ

A „kisértő” szó grafikusan bemutatja Évának a sáttánnal történt találkozását az Éden kertben.

Kert, mező vagy földtulajdon = Éden kert

Férfi, fiú = a sáttán emberi oldala (aspektusa), aki úgy beszélt Évához, mint ember, még ha kígyó képében is.

Titkos, magán (privát) = a titkos közeledést Évához kifejező kép.

„p'ieh” = élő, eleven. Ez alakítja ki az előző három elemből a sáttán 魔 szót.

A sáttán 魔 gyök a 广 (= tető) és a 林 (=fák) jelek alá kerül. A sáttán 魔 a kert közepén a tiltott fa rejtekében várta Évát. Mellette volt az Élet Fája – ezért a két fa 林 jel. A Sáttán fedezékben 广 volt a fán, meg a kígyó bőrében. Így hát hat feltűnő írásjel egyesül a sáttán szóban. Véletlen ez, mint ahogyan a szkeptikusok mondják?

gondolkodás már régen elterjedt. Bizonyos jelek értelmezésében ez a gondolkodás irányította őt. Az ő írása, „Shu Wen”, még ma is a kínai írás elemzésének alapműve. Mindemellett a kutatók könnyen megelégednek arról, hogy az első piktogramokat 2000 évvel korábban rajzolták monoteista környezetben, amikor még a régi hagyományok elevenen éltek az emlékezetben.

Ez volt Kang és Nelson kiindulópontja. Ők a Mózes első könyvében leírt őstörténet alapján értelmezik az írásjeleket. Ez a kiindulási pont történelmileg kézenfekvőbb: ha a kínai írás Kr. e. 2500 körül alakult ki, akkor ez röviddel azután történt, hogy a korai „kínaiak” az ősi Babilon közeléből a Távol-Keletre vándoroltak. Ez megfelel a toronyépítés utáni szétszórásnak, és a Gen 11-ben található adatokból kiszámolható (kb. Kr. e. 2218).

Kang és Nelson értelmezései a bibliaolvasók számára könnyen követhetők. Ez azonban nem azt jelenti, hogy minden szakember egyetért velük. A kritika főképp két pontot céloz meg:

- A bibliai teremtetéstörténetet sok tudós nem ismeri el hitelesnek, így aztán a Biblia szövegét eleve nem fogadják el egy hipotézis támpontjaként.
- Az írásjelek kutatói nem egyeznek meg abban, hogy mely jelkombinációk ideografikusak, vagyis piktogramokra (fogalmakat kifejező jelekre) épülnek, és melyek fonetikusak, és így nem bonthatók le grafikus jelekké.

A második pontról az írásértelmezők életük végéig vitatkozni fognak. Kang és Nelson kutatásaik során tudatosan egyszerű piktogramokat használnak, vagy olyan ideográfokat, melyeknél kicsi a valószínűsége annak, hogy véletlenszerű vonáskombinációk értelmes szavakat eredményeznek. „Az a valószínűség, hogy véletlenszerűen egy értelmes ideogram áll össze, mely még Mózes első könyvével is összhangba hozható, összemérhető a nyomdában történt példázatbeli robbanással, melynek során a betűk értelmes szavak megfelelő sorrendjét adták ki.” (44. old.)

A kínai vonásszimbólumok mögött ténylegesen és megdöbbentő módon az őstörténet részletei bontakoznak ki. Úgy tűnik, mintha az ősi kínai írás az emberiség három nagy lázadását összefoglalná: az első emberpár engedetlenségét az Édenkertben, az özönvíz előtti elégedetlenséget és hitetlenséget, valamint a bábéli toronyépítés hatalomvágyát. A két szerző mesternyomozói érzéssel felfedezői útra indult. Több hónapos nyomozás után meggyőződtek arról, hogy a kínaiak ősei tudtak Noé bárkájáról, és hogy a Bibliában leírt őstörténet további részletei is ismeretesek voltak számukra. Az írásjelek jelentését érintő elemzéseik helyenként pedig egészen megdöbbentőek.

Lehetséges-e azonban mindez? Valóban szándékos volt a kínai írásjelek felépítése mintegy 4500 évvel ezelőtt?

Másik kérdés: Történhetett mindez véletlenül?

靈

Isten Szelleme

Elképesztő hasonlóság a héber Biblia szövege és a kínai kalligráfia között!

一 冂 丰 雨 口 口 口

巫 靈

mennye + befedni + víz = eső + három személy + csodatevő = szellem

„A föld még kietlen és pusztá volt, a mélység fölött sötétség volt, de Isten Lelke lebegett a vizek fölött.” Gen 1:2

靈

Szellem – A jel három kisebb részből áll

雨 + 口 口 口 és 巫

1. rész: szellem 雨 A felül levő vízszintes vonal a mennyet jelképezi, és jelzi, hogy a Szellem honnan jött.

冂

A második vízszintes vonal jelentése: „befedni”.

丰

A maradék rész „víz”-et jelent. (Ezt a gyököt általában úgy írják, hogy 水 vagy 氵 régi formája pedig: 𣶒)

雨

Egy pontos leképezése a Gen 1:2-nek („Isten Lelke lebegett a vizek fölött...”, leírja, hogy Isten Lelke hogyan jött először a földre.) A 雨 gyök összességében, mely a 雨 része, „eső”-t jelent.

2. Rész: szellem 口 口 口 száj, itt három száj. A három gyök arra utal, hogy három személy beszél a Szellemből. Ez hasonlít az UT szentháromságtanára. Jézus az eljövendő Szentlélek feladatát tekintve így szólt: „Amikor eljön a Pártfogó, akit én küldök nektek az Atyától, az igazság Lelke, aki az Atyától származik, az tesz majd bizonyosságot én rólam.” (Jn 15:26) Isten Lelke az Atya és a Fiú követe. Az ő szájuk és a saját magáé is, így lesz három.

Egy másik összefüggésben 品 a három száj jelentése: „vezetni”, vagy „cselekvés”.

3. Rész: szellem 巫 a következőkből áll: 人 工 人. Ezek jelentése: „ember, munka, ember”. A „munka” szóban egy harmadik „ember” található. Az eredeti összeállításban a felső vízszintes vonás a „mennye”, az alsó a „föld” jelentést hordozta. Az azokat összekötő függőleges vonal egy személyt jelentett, aki „munkálkodik”. Három személy van, akik az ég alatt és a földön együtt dolgoznak 人 工 人. Ez újból a három személyiség elképzelésére utal, akik a föld teremtésénél együtt munkálkodtak. Három „ember”-nek 人 工 人 három „száj”-a van. 口 口 口.

A teljes írásjel 靈 jelentése azonban „csodatevő”. Micsoda találó megjelölése a Szentléleknek és a teremtés hetében elvégzett munkájának! „Hit által értjük meg, hogy a világokat Isten szava alkotta, úgyhogy a nem láthatókból állt elő a látható.” (Zsid 11:3)

A „szellem” írásjel 靈 kinyilatkoztatja Isten Lelkének a teremtésben végzett munkáját: a teremtéskor „lebegett a vizek fölött”, a későbbiekben pedig képviselte Istent a földön.

船

Csónak

舟 八 口 埽 船

edény + nyolc + száj + ember = csónak

„Bement tehát Nőé fiaival, feleségével és fiainak feleségeivel a bárkába az özönvíz elől.” (Gen 7:7) A „csónak” szó emlékeztet a bárka, a Nőé és családja által épített ládaszerű hajó történetére. A bárkának – annak ellenére, hogy Nőé sok éven át óvta, intette a kortársait – csak nyolc utasa volt.

Némelyek azt állítják, hogy a 船 modern írásjel, és nem idősebb 2000 évnél, mert nem található meg „Shuo Wen” jegyzékében. Ez azonban semmiképpen nem jelenti azt, hogy nem lenne régi. Éppen a bibliai őstörténettel összevetve bizonyult ez a jel ideografikusnak, egyébként miért használta volna a feltaláló a „nyolc” és a „személy” jeleket?

造

Teremteni

土 口 丩 告 之 造

por + száj + élő = beszélni + menni = teremteni

„Azután megformálta az Úristen az embert a föld porából, és élet leheletét lehelté orrába. Így lett az ember élőlényé.” (Gen 2:7)

A „teremteni, elkezdni” írásjel Ádámra utal. Isten testet alkot a föld porából 土 és szájával 口 élet / leheletét leheli orrába. Így lesz Ádám élőlényé. Felnőttként teremtetett, és így azonnal képes volt beszélni 告 és járni 之.

VIDÁM ESETEK

Gyűjtötte: dr. Gerzsenyi László

Egyes gyülekezeti tagok olyan makacsok, mint az öszvér, a lelki munka végzésekor, de olyan ravaszok, mint a róka, amikor saját üzleti ügyeikkel foglalkoznak. Olyan szorgalmasok, mint a méh, amikor a legújabb pletykát szedik össze és terjesztik tovább, de olyan csendesek, mint az egér, Krisztus evangéliumának terjesztésében. Sokan olyan vakok, mint a denevér, és nem látják meg mások hiányait, de sasszeműek, amikor az emberek hibáit figyelik. Olyan mohók, mint a hódok, amikor délutáni partira kell menni, de olyan lusták, mint a kutya, ha imaösszejövetelet hirdetnek a gyülekezetben. Egyesek oroszlánként ordítanak, amikor valami nem tetszik nekik, de bárány szelídek, amikor szükségük van a lelkipásztorra. Olyan zajosak, mint a kék szajkó, ha tanácsot adnak a gyülekezetben, de olyan félénkek, mint a kiscica, amikor az elveszettekkel kellene beszélni, és olyan lassúak, mint a csiga, a hiányzók vagy betegek fölkeresésekor. Sokan éjszakai baglyok szombat éjszakánként, de „poloskák” vasárnap reggelenként, és hétköznap esténként olyan ritkán láthatók, mint a tyúk fogai.

Egy kisfiú és egy kislány hintázott együtt egy játéklövön. A kisfiú így szólt: „Ha egyikünk leszállna erről a hintalóról, akkor nekem sokkal több helyem lenne.”

Csaknem minden üzletember panaszkodik legalább egy gyomorfekély miatt. Gondoljuk el, milyen sok gyomorfekélye lenne a szegény üzletembernek, ha ugyanolyan körülmények között dolgozna, mint egy átlagos lelkipásztor! „Tegyük fel, Üzletember úr, hogy ön 100 munkás felügyelője. Tegyük fel, hogy csak 50 százalékuk jelentkezik munkára egy-egy adott időben, és csak 25 százalékukra lehet számítani. Tegyük fel, hogy amikor egy-egy villámlás átcikázik az égbolton, akkor több munkás betakarja a fejét és nem folytatja tovább a munkát. Tegyük fel, hogy munkásai csak akkor dolgoznak, ha úgy érzik, hogy kedvelik a munkát, és önnek nagyon kedvesnek kell lennie irántuk és sohasem szabad senkit megbüntetnie. Hogy visszatérjenek a munkához, könyörögni kell nekik, meg kell veregetni a vállukat, és minden eszközt fel kell használni a nap alatt anélkül, hogy megbántaná őket. Tegyük fel, hogy versenyben lenne egy hírhedt szélhámossal, az ördöggel, akinek nincsenek gátlásai és sokkal ravaszabb, mint ön, és olyan csábító eszközöket használ, mint amilyen a horgászbot, a finom párna, a televízió és még ezer más taktikát, ami vonzó az embereknek. Hány gyomorfekélye lenne ezek után?”

Egy prédikátor gyermekek bibliaóráján oktatott a kedvességről. Megállt egy pillanatra, majd megkérdezte: „Ha látnék egy embert, aki veri a szamarát, és megállítanám ebben, akkor melyik erényt gyakorolnám?” Egy kis hang ezt a váratlan választ hallatta: „A testvérszeretetet.”

A prédikátorok négy kategóriába esnek: 1. Akik nem használnak semmi jegyzetet, ezért a hallgatóság el sem tudja

képzelni, meddig beszélnek még. 2. Akik minden egyes jegyzetlapot letesznek maguk mellé, amint elolvasták. Ezek a becsületesek képessé teszik a hallgatókat arra, hogy fel tudják becsülni, mennyi van még hátra. 3. Akik becsapják a hallgatóságot, mert minden egyes lapot a többi alá helyeznek. 4. Ami a legrosszabb, akik letesznek minden jegyzetlapot, amikor elolvasták, és aztán a hallgatóság rémületére újból fölveszik, és kezdik olvasni a lapok másik oldalát is.

George Whitefield metodista evangelizátor volt Amerika egyik legeredményesebb prédikátora, aki ezreket nyert meg Krisztusnak. Erősen ellenezte őt Charles Chauncy, a híres Bostoni Első Gyülekezet prédikátora. Chauncy lelkésznek nem tetszett az azonnali megtérésre való felszólítás és az az érzelmi izgalom, amit Whitefield szolgálata okozott. 1744-ben, Whitefield második bostoni látogatásakor találkoztak egymással. Chauncy lelkész így szólt: „Tehát visszatért megint?” „Igen – válaszolta az evangelizátor –, visszatértem az Úr szolgálatába.” Chauncy lelkész ezt mondta: „Nagyon sajnálom, hogy ezt hallom.” Whitefield így válaszolt: „Az ördög is.” Az ördög gyűlöli azokat a prédikátorokat, akik félelem nélkül és eredményesen zengetik az evangélium trombitáját.

Valaki szívrohamot kapott és kórházba rohantak vele. Nem volt szabad látogatni és semmi hírt sem hallhatott, ami izgalmat okozhatott volna neki. Amíg a kórházban kezelték, meghalt egyik gazdag nagybátyja, és egy millió dollárt hagyományozott rá. A családja töprengett, hogy miként közöljék vele a hírt úgy, hogy az a legkevesebb izgalmat okozza neki. Végül elhatározták, hogy a lelkipásztort kérik fel a hír közlésére, aki majd csendesen és nyugodtan közli a beteggel a hírt. A prédikátor bement a kórházba és lassanként eljutott a kérdés fölvetésének pillanatához. Megkérdezte a betegtől, hogy mit csinálna, ha örökölné egymillió dollárt. A beteg ezt válaszolta: „Azt hiszem, felét az egyháznak adnám.” Erre a prédikátor ájultan esett össze.

Hogyan lehet megszabadulni a lelkipásztortól? Ül a legelső sorban, mosolyogj és mondd áment minden jó mondására! Halálra prédikálja magát. – Veregesd meg a vállát és dicsérd meg azért a jó munkáért, amit a gyülekezetben és a lakóterületen végez! Halálra dolgozza magát. – Emeld föl adakozásod összegét a gyülekezetben! Agyvérzést kap hamarosan. – Mondd neki, hogy csatlakozol a lélekmentő csoporthoz és lelkeket nyersz meg az Úrnak! Szívrohamot kap a hír halatára. – Fogj össze a gyülekezeti tagokkal és közösen imádkozzatok érte! Olyan eredményes lesz a munkája, hogy ezt meghallja egy másik gyülekezet és elhívja lelkipásztorának.

„Anyu, miért van az, hogy a lelkipásztor bácsi egy egész hónapig szabadságon van a nyári időben?” „Azért, kisfiam, mert ha jó lelkipásztor, akkor neki van szüksége rá. Ha nem jó lelkipásztor, akkor a gyülekezetnek van szüksége rá.”